

◆
VUOSIKIRJA
ÅRSBOK
—
2011
◆

**SOMMARÖ-SEURA
SOMMARÖ-SÄLLSKAPET**

**VUOSIKIRJA
ÅRSBOK**

2011
39.VUOSIKERTA

Julkaisija / Utgivare

Sommarö-Seura ry
Sommarö-Sällskapet rf

www.sommaroseura.fi
www.sommarosallskapet.fi

Vastaava toimittaja / ansvarig redaktör

Riitta Ståhlberg
riitta.stahlberg@gmail.com

Taitto / Ombrytning

Anne Pasanen

Ilmestymiskerrat / Utgivningsfrekvens

Kerran vuodessa / En gång om året

Painosmäärä / Upplaga

850 kpl/st

39. vuosikerta / 39. årgången

ISSN-L 0788-4265

ISSN 0788-4265 (Painettu)

ISSN 2242-3192 (Verkkojulkaisu)

Painotalo / Tryckeri

Pakett

Paperi

Munken Lynx 120g / 300g

Hallitus / Styrelse

Niclas Jansson (*pj./ordf.*)

Eero Nyberg (*varapj./viceordf.*)

Siv Matomaa (*siht./sekr.*)

Lars Edelmann (*jäsenrek./medlemsreg.*)

Robert Castrén

Inka Finell

Ismo Hentula

Tommi Kemppainen

Nils Lindblom

Folke Rosengård

Riitta Ståhlberg

Lauri Tukiainen

Simon Winqvist

KOKOUSKUTSU - MÖTESKALLELSE

Sommarö-Seura ry:n
sääntömääräinen vuosikokous
pidetään 18.3.2012 klo 16.00
Vikingaborgissa, Suvisaarentie 8 B.
Esityslista,
ks. www.sommaroseura.fi

Tervetuloa!

Sommarö-Sällskapet rf:s
stadgeenliga årsmöte hålls
18.3.2012 kl 16.00
på Vikingaborg, Sommarövägen
8 B.
Föredragningslista,
se www.sommarosallskapet.fi

Välkomna!

Kuvaluettelo

Kansi

Melkein jo kesä, muttei
Mummolassa.

Kuva: *Krister Majander*

s. 2-3

Suvisaariston sähköjä
korjataan tapaninpäivän
jälkeisenä yönä Sjöbergin
laiturin luona.

Kuva: *Riitta Ståhlberg*

Lars Edelmann / s.4-5

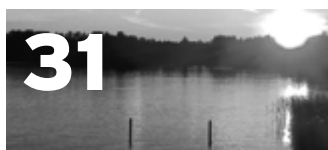
Riitta Ståhlberg / s. 9, 14,
28-29

Anna Sohlström / 32-33

Niina Nissinen ja

Leevi Markkula / s.13

MH / s. 30, 68-69, 102

SISÄLLYS

AJANKOHTAISTA SUVISAARISTOSSA AKTUELLT PÅ SOMMARÖARNA

- 16 Suvisaarentien kevyen liikenteen väylä on nyt valmis
- 17 Suvisaariston sillat peruskorjattiin kesällä 2011
- 18 Pentalan saaristomuseohanke etenee
- 20 Suvisaariston näkösyvyyshavaintojen yhteenveto
- 24 CORE-Coastal Oil Recovery
- 28 Sjöbergin kauppa sulki ovensa joulukuun alussa

ELÄMÄNMENOJA JA TARINOITA LIV OCH BERÄTTELSE

- 34 Suvisaaristo Snowboarding
- 40 Talvi Lehtisaarella
- 48 Kylmä paluu Pariisista
- 50 Miessaari
- 56 Rysäkari
- 66 Poliisi-Erämiesten maja Torra Lövössä

MUISTOJA JA IHMISIÄ MÄNNISKOR OCH MINNEN

- 70 P-O Sjöberg in memoriam
- 72 Björn-Erik Björnström in memoriam
- 76 Skogsbranden på Pentala 1955
- 78 Erik Boberg, 75, en personifiering av Sommaröarnas historia
- 82 50 år sedan Dagnys tid
- 86 Hela livet i ett sund
- 94 "Bergsrådet Bergroth i Esbo skären"

YHDISTYKSILTÄ FRÅN FÖRENINGARNA

- 104 Purjehdusta 606-luokassa
- 105 Pentala-Herrö Sällskapets verksamhet 2010-2011
- 106 Ett bra år för Canoa
- 107 Suomi Meloo -evenemanget
- 108 SViEn toimintaa vuonna 2011

SOMMARÖ-SEURA RY / SOMMARÖ-SÄLLSKAPET RF

- 110 Toimintakertomus vuodelta 2010
- 112 Toimintasuunnitelma vuodelle 2011
- 113 Verksamhetsberättelse för år 2010
- 115 Verksamhetsplan för år 2011
- 116 Vuosikokouspöytäkirja
- 116 Årsmötets protokoll
- 119 Sommarö-Seuran hallitus 2011
- 119 Sommarö-Sällskapets styrelse 2011

120 Palveluhakemisto

Toimittajalta

ALKUVUODESTA 2011 Suvisaaristossa oli enemmän lunta kuin lähes 30 vuoteen vastaavana ajankohtana. Lumitöitä sai tehdä koko ajan ja lumikasat pihalla kasvoivat kasvamistaan. Moni ehkä harmitelikin jatkuvaa lumen tuloa, mutta toiset ottivat siitä kaiken ilon irti. Se ilo on nyt ikuistettu tämän vuosikirjan kanteen sekä Krister Majanderin *Suvisaaristo snowboarding* -kirjoitukseen ja sen upeisiin kuviin. Christian Blomin kirjoituksesta *Hela livet i ett sund* ilmenee, että huimapäisiä hyppyjä on harrastettu Suvisaariston talvessa aiemminkin: mäkihyppy Ramsösundin pohjukkaan rakennetussa hyppyrimäessä kuului suvisaaristolaisnuorten talviharrastuksiin 50- ja 60-luvuilla.

Kesällä pääsimme nauttimaan uudesta upeasta kevyen liikenteen väylästä ja myöhemmin syksyllä valmistui myös siltojen korjaus. Näistä molemmista kirjoittaa Eero Nyberg, joka kävi haastattelemassa kevyen liikenteen väylä- ja siltaprojektien väkeä. On ollut juhlaa käydä lenkillä syksyn pimenevinä iltoina, kun tie on tasainen ja valaistu eikä tarvitse varoa autoja!

Syksy toi mukanaan myös ikäviä uutisia: Sjöbergin kauppa lopettaa. Tuntui mahdottomalta, että kylän sydän katoaisi kaikkien näiden vuosien jälkeen, mutta niin siinä kuitenkin kävi. Vaikka ovet ovat nyt kiinni, pääsee kauppaan vielä kurkistamaan vuosikirjaan poimittujen valokuvien kautta.

Loppuvuodesta lumesta ei ollut tietoaakaan ja maa ja meri olivat sulana. Seurasimme uutisista ympäristölle vaarallisen mäntyöljylautan lähestymistä myrskysisellä Pohjanlahdella. Öljyonnettomuus on mahdollinen meidänkin merellämme. Mieleen tuli Jussi Ekqvistin kirjoituksen otsikko *Öljyonnettomuus tulee – ja me voimme olla valmiina*. Ajatus öljyonnettomuudesta on huolestuttava, mutta onneksi voimme tehdä jotakin konkreettista siihen varautumiseksi.

Vuosi päättyi moottorisahan pärinään. Polttopuuvarastot saivat täydennystä, kun tapaninpäivän myrskyn kaatamia puita raivattiin pihoilta. Sähköjäkin myrsky katkoi, mutta suurelta osalta suvisaaristolaisia vain vajaan vuorokauden ajaksi. Osa joutui kuitenkin sinnittelemään sähköittä neljä vuorokautta, ja ympäri vuoden Lehtisaarella asuvalle Lippe Santapukille sähköt palasivat vasta uudenvuodenpäivän iltana. Ympärivuotinen saarella asuminen kuulostaa extreme-lajilta. Siihen pääsee eläytymään Lipen mainiossa kirjoituksessa *Talvi Lehtisaarella*.

On ollut hienoa huomata, kuinka moni on ollut valmis kantamaan kortensa kekoon vuosikirjamme eteen. Lämmin kiitos sen tekemiseen osallistuneille! Toivotan kaikille lukijoille mukavia lukuhetkiä vuosikirjan parissa.

Riitta Ståhlberg

Vastaava toimittaja

Puheenjohtajan palsta

Ordförandens spalt

VUOSI 2011 OLI SOMMARÖ-SEURA RY:N 39. toimintavuosi. Ensi vuonna on edessä 40. toimintavuosi, jonka pyrimme huomiomaan eri tavoin. Toimintavuosi on ollut sekä työntäyteinen että mielenkiintoinen. Näkyvimpänä muutoksena on kevyen liikenteen väylän valmistuminen. Sen tuoma liikenneturvallisuuden lisääntyminen ja myös sosiaalinen merkitys on suuri. Nyt voimme liikkua turvallisesti Suvisaarentietä pitkin. Sommarö-Seuran mielestä olisi myös luontevaa, että kevyen liikenteen väylä kattaisi koko Suvisaarentien, ainakin niiltä osin missä nykyinen bussiliikenne kulkee. Tulevaisuudessa on tärkeitä saada turvallinen kevyen liikenteen väylä mahdollisimman monille. Tässä on kuitenkin huomioitava, missä kevyen liikenteen väylä on luonteva ja tarpeellinen.

Sommarö-Seura on osallistunut aktiivisesti alueen kaavahankkeisiin. Tänä vuonna on Bergö–Stora Bodö–Fridheminkallio -osayleiskaava edennyt huomattavasti. Kuulimme Espoon kaupungin ajatuksia kaavahankkeesta keväällä pidetyssä tiedotustilaisuudessa. Kesäkuussa Sommarö-Seura teki katselmuksen lähinnä Bodö–Bergö -alueelle. Kävimme yhdessä kaupungin edustajien kanssa kiertoajelulla maantietä pitkin ja lisäksi näytimme myös, miltä alue näyttää mereltä käsin. Mielestämme saimme tuotua hyvin esille alueen ominaispiirteet ja kerrottua, miten tärkeänä pidämme alueen kaavoittamista ja sen ripeätä edistymistä. Olemme jatkuvassa yhteydessä kaupungin suunnittelijoihin tässä asiassa. Nyt odotamme mielenkiinnolla kaavaehdotusta, jonka odotamme valmistuvan keväällä 2012.

Tänä vuonna olemme myös uudistaneet kotisivujamme. Pyrimme päivittämään alueen ajankohtaisia asioita sinne. Käykää tutustumassa kotisivuihin ja mikäli teillä on kehitysideoita, otamme ne mielellämme vastaan (www.sommaroseura.fi).

Sommarö-Seuraa perustettaessa vuonna 1972 peruspilarina oli vaikuttaa siihen, että Espoon kaupungin ja valtion virkamiehet ja poliittiset päätöksentekijät ottavat huomioon alueen asukkaiden näkemykset ja toivomukset maankäytössä, kaavoituksessa, luonnonsuojelullisissa näkökohdissa, ympäristön hoidossa, rakentamisessa ja liikennejärjestelyissä. Näin on myös toimittu; kaavoitus on suurelta osin valmis ja viimeiset alueet ovat kaavoituksen alla, ensimmäinen osa kevyen liikenteen väylästä on valmistunut, vesialueita on kunnostettu ja vesiosuuskunta on toiminnassa. Tästä suuri kiitos kaikille projekteissa eri tavalla mukana olleille ja oleville. On hienoa nähdä, miten paljon on halukkuutta kehittää aluetta.

Elokuussa sain mielenkiintoisen puhelun seuran puheenjohtajan ominaisuudessa. Jussi Ekqvist Aalto-yliopistosta soitti ja kysyi, onko Sommarö-Seura kiinnostunut yhteistyöstä rannikkovesillä tapahtu-

vassa vapaaehtoisessa öljyntorjunnassa. Tästä lähti käyntiin yhteistyö Aalto-yliopiston ja viranomaisten kanssa öljyntorjunta-asioissa. Sommarö-Seuran hallitus on sitoutunut olemaan mukana tässä valtakunnallisestikin tärkeässä pilottiprojektissa. On hyvinkin mahdollista, että joskus jossain lähialueilla sattuu öljyvahinko. Silloin on hyvä, jos alueella on valmis pelastussuunnitelma ja mahdollisesti myös paikallista pelastuskalustoa. Projekti ei ainakaan tässä vaiheessa vaadi rahallista panostusta. Odotamme innolla projektin etenemistä. Seuratkaa tilannetta kotisivujemme kautta! Sinunkin panoksesi voi olla tärkeä. Tavoitteena on erittäin nopea ja laajamittainen saariston ja rannikon suojele estämällä öljyn pääsy rantaan.

Toimintavuotena on siis tapahtunut paljon ja Sommarö-Seuralla ja alueen asukkailla riittää työnsarkaa runsaasti jatkossakin. Olisi hyvin toivottavaa, että saisimme laajennettua jäsenpohjaamme ja uusia innokkaita henkilöitä mukaan toimintaan. Tervetuloa mukaan!

AR 2011 VAR SOMMARÖFÖRENINGENS 39:e verksamhetsår. Nästa år firar vi vårt 40:e verksamhetsår, och detta kommer vi att försöka uppmärksamma på många sätt. Det gångna året har varit både intressant och arbetsdrygt. Den synligaste förändringen är att lättrafikleden har blivit klar. Den medför ökad trafiksäkerhet och den har också en stor social funktion, nu kan vi röra oss säkrare längs Sommarövägen! Vi inom Sommaröföreningen anser också att det är naturligt att lättrafikleden i framtiden utsträcks längs hela Sommarövägen, åtminstone längs den rutt som bussarna går. I framtiden är det viktigt att så många som möjligt har tillgång till trygga och säkra lättrafikleder, dock så att de bör planeras där det är naturligt och ändamålsenligt att anlägga dem.

Föreningen har också deltagit aktivt i planläggningen av området. Detta år har delgeneralplanen för Bergö–Bodö–Fridhem framskridit åtskilligt. På våren ordnade Esbo stad det första informationsmötet, där vi fick möjlighet att bekanta oss med deras idéer och framföra våra åsikter. På sommaren gjorde vi en rundtur i Bodö–Bergö-området med stadens representanter, som guidades i området både på land och från vattnet. Enligt vår uppfattning fick vi väl fram våra åsikter och ståndpunkter om planeringen och redogjorde för de speciella behov, som finns för området. Vi hoppas också

på en snabb framskridning med delgeneralplanen. Det första förslaget förväntas på våren 2012.

Föreningens webbsidor (www.sommaroseura.fi) är även förnyade. Där försöker vi uppdaterat presentera aktuella frågor som berör området. Bekanta er med dem och kom gärna in med förbättringsförslag.

När Sommaröföreningen grundades 1972 upprättades en plan för verksamheten, vars bärande tanke är att försöka påverka Esbo stads representanter, tjänstemän och politiska beslutsfattare så, att de i sina beslut tar hänsyn till Sommaröbornas åsikter och önskemål angående markanvändning, byggnadsplaner, värnande av miljö och trafikplanering. Enligt denna plan har föreningen även jobbat; de sista delgeneralplanerna är under arbete, första delen av lätttrafikleden är klar, vattenområdena har restaurerats samt vattenandelslaget har grundats och är verksamt. Ett stort tack till alla som deltagit/deltar i dessa ärenden. Det är fint att se hur mycket vi-anda det finns!

I augusti fick föreningen ett intressant samtal av Jussi Ekqvist på Aalto-universitetet. Han frågade om Sommarösällskapet är intresserat av att delta i ett samarbetsprojekt med dem och myndigheterna avseende frivilligarbete att uppgöra en oljebekämpningsplan för vårt kustområde. Det är klart vi är! Så startade samarbetet med en mycket viktig sak. Med tanke på den tankertrafik som pågår, så kan det vara en tidsfråga innan något händer. Då är det bra att ha en räddningsplan och möjligtvis också redskap tillhands, förutom all den kunskap vi får om hur vi kan skydda våra stränder. Vi ser fram mot detta projekt med stort iver. Följ med situationen på vår webbsida, din insats kan också hjälpa. Projektet kräver inga ekonomiska insatser i detta läge.

Det har hänt mycket under det gångna året och det finns ännu många utmaningar kvar för Sommaröföreningen och ortsborna att tackla. Men vi är på god väg! Det vore önskvärt att föreningens medlemsbas breddas och att nya aktiva medlemmar kommer med i vår verksamhet. Välkomna med!

Niclas Jansson

**Puheenjohtaja
Ordförande**

**AJANKOHTAISTA
SUVISAARISTOSSA**

**AKTUELLT PÅ
SOMMARÖARNA**

Suvisaarentien kevyen liikenteen väylä on nyt valmis

Teksti

Eero Nyberg

Kuvat

Eero Nyberg

Sommarö-Seuran pitkäaikaisin tavoite on nyt toteutunut. Vuodesta 1973 alkaen on seuramme toimintasuunnitelmassa ollut kevyen liikenteen väylän rakentaminen silloisen TVH:n ylläpitämän kapean tien varteen.

Nyt valmistunut 2,2 km pituinen väylä sekä reilun puolen kilometrin mittainen Suinonsalmen ja Hanikan välinen osuus luovutettiin urakoitsijalta Uudenmaan ELY-keskukselle syyskuun alkupuolella. Myöhemmin koko tieosuus luovutetaan Espoon kaupungille, joten se siirtyy myös kaupungin kunnossapitoon.

”Väylän suunnittelussa oli otettava huomioon saaren perinteinen maisema

ja monta muutakin seikkaa. Tiealueella tehtiin myös arkeologisia kaivauksia ja jo aiemmin tehty Suvisaariston vesiosuuskunnan verkosto oli huomioitava”, kertoi projekti-insinööri Jaana Salo Espoon kaupungin Teknisestä keskukselta. *”Nyt kun työ on valmis, sopeutuu se hyvin maisemaan ja näyttää hienolta”,* totesi tien suunnittelija.

Jo lyhyen käyttöajan perusteella voidaan todeta, että tien käyttäjien määrä on lisääntynyt, autoilijoiden näköetäisyydet ovat parantuneet ja ennen kaikkea kulkijoiden turvallisuus on lisääntynyt merkittävästi. Kun ensimmäiset asfaltit oli laskettu ja mutkainen väylä oli selvästi nähtävissä, totesi eräs siltaa korjannut rakennusmies, että *”pääsisipä tuohon nyt mikroautolla, niin kyllä olisi kiva ajaa”*. Mukava on sitä ajaa myös polkupyörällä, kävellä tai hölkätä.

Väylän hinnaksi tuli lähes miljoona euroa, mutta nyt meillä on turvallisempi tie. Kiitos kaikille asiaan vaikuttaneille Espoon virkamiehille pitkäaikaisen tavoitteemme toteuttamisesta.

Suvisaariston sillat peruskorjattiin kesällä 2011

Teksti

Eero Nyberg

Kuvat

Eero Nyberg

Moni autoilija ihmetteli kesän aikana, miksi hyviä siltoja korjataan. Parhaan vastauksen antaa korjausurakan vastaava mestari Teemu Tuominen, Soraset Oy.

”Svinösundin silta on tyypillinen 1970-luvun tekniikalla tehty silta. Kannen reunapalkit on valettu kannen päälle ja tästä saumasta vesi on päässyt ajan kuluessa vuotamaan reunapalkin alle ja rapautuminen on päässyt alkuun. Halkeamia oli selvimmän nähtävissä kioskin puoleisessa kulmassa, jossa sillasta oli jo lohjennut paloja irti. Korjaus oli tehtävä pikaisesti suurempien vaurioiden välttämiseksi.”

Salmessa oli koko työajan vene-liikennettä, joten työmaan telineet oli ripustettava kannen alapuolelle läpipulttauksella. *”Samaa menetelmää on käytetty muissakin Uudenmaan saariston silloissa, joita olemme korjanneet. Yleensä niissä on ollut alla vilkas veneliikenne”*, kertoi Teemu Tuominen. Sillan molemmat reunapalkit poistettiin ja kannen ylänurkkien rauditus piikattiin esille. Uusi reunapalkki valettiin kannen osaksi ja palkin

päälle tehtiin uusi reunakaide. Kaikki halkeamat injektoitiin, jota seurasi tiivistäminen epoksilla (se punainen massa, jota moni ihmetteli). Kannen päälle kiinnitettiin kermi varsinaiseksi vesieristykseksi ja sen päälle tuli asfaltti. Lopullinen pinta-asfaltti tehtiin viimeisenä vaiheena.

”Bosundin siltaan tehtiin kevyempi korjaus, jossa uusittiin kaiteet ja pintarakenteet. Samoin vesieristys korjattiin”, kertoi Teemu Tuominen.

Sillat valmistuivat syksyllä ja luovutettiin työn tilaajalle, Espoon kaupungille. Samalla valmistui kevyen liikenteen väylä myös näiltä osin koko matkalta.

Lopuksi Teemu Tuominen haluaa vielä kiittää Suvisaariston asukkaita kärsivällisyydestä korjaustöiden aikana.

Sillan korjaamisen ajaksi sillan alle ja sivuun ripustettiin telineet, jotka kiinnitettiin läpipulttaamalla sillan kanteen.

Pentalan saaristomuseo-hanke etenee

Teksti

Timo Tuomi,
Espoon
kaupunginmuseon
museotoimenjohtaja

Museoaluetta suunnitellaan siten, että kävijälle välittyisi mahdollisimman monipuolinen kuva elämästä ja elinkeinoista saaristossa.

Ajatuksella museon saamiseksi Espoon rannikkoalueelle on pitkä historia. Se sai alkunsa jo 1960–70-lukujen vaihteesta, jolloin Laurinlahdessa Espoonlahden rannalla sijaitsevalle Sandvikin tilan alueelle ehdotettiin kalastajamuseota. Tilan asuinrakennus kuitenkin paloi 1975 ja asiasta luovuttiin.

Vuonna 1974 kaupunki osti kaksi Elsa Nyholmin omistamaa tilaa Pentalasta, ja myöhemmin kaupungin omistukseen siirtyi lisää alueita Nyholmin entiseltä kalastajatilalta. Lukuisien työryhmien ja selvitysten jälkeen Espoon kaupunginhallitus hyväksyi Pentalan saaristomuseon hankesuunnitelman 2008. Tämän mukaisesti museoalueen tuli olla avattavissa yleisölle 2014. Koska työ on alkuperäisen aikataulun mukaan suunnilleen puoivälissä, on hyvä katsastaa hankkeen nykytilaa ja tulevaisuutta.

Nyholmien saaristotila on ainutlaatuinen esimerkki saariston elinkeinojen kirjosta. Tilan yhteensä 14 säilyneeseen rakennukseen kuuluvat kalastuksen

vaatimat ranta-aitta ja verkko- ja asuinrakennukset, joista vanhin 1700-luvun lopulta, pieni navetta ja varastorakennukset, sekä kesävieraita varten rakennetut huvilat, jotka ovat oleellinen osa pihapiiriä. Kokonaisuuteen kuuluvat edelleen pieni peltoalue ja hyötypuutarha, sekä kukkaistutukset, joista vietiin myytävää Helsingin kauppatorille asti. Museoaluetta suunnitellaan siten,

että kävijälle välittyisi mahdollisimman monipuolinen kuva elämästä ja elinkeinoista saaristossa. Koska museota kaavaillaan vain kesäkäyttöön, saattaa kokemus ilman syksypimeitä ja kylmiä talvia kelirikkoineen tietenkin muodostua tahattoman valoisaksi.

Pihapiirin rakennuksia on kunnostettu yksi kerrallaan vuodesta toiseen

määrärahojen puitteissa. Huomattava tapahtuma pienestä koostaan huolimatta (runsas 60 neliötä) oli syksyllä 2011 valmistunut huoltorakennus, joka jää alueen ainoaksi uudisrakennukseksi. Arkkitehti Leo Osaran tarkoituksellisen eleettömäksi suunnittelema rakennus ottaa paikkansa pihapiirissä huomamatta, ja kun kasvullisuus on paikannut rakennustyömaan jäljet, saattaa tuntua, että uusi täydennys onkin ollut aina paikallaan.

Koska kasvullisuus ja siihen liittynyt puutarhan hoito ovat tärkeä osa kokonaisuutta, teetettiin 2010 uusi selvitys saaristomuseoalueen kulttuurikasvillisuudesta (*Ympäristösuunnittelu Enviro Oy*). Tiedossa olevat rakennustyöt panivat epäilemään, että harvinaisia kasvilajeja voisi kadota silkkää tietämättömyyttä.

Kasvullisuusinventoinnissa löytyi 29 pensas- ja puulajia sekä luultavimmin vanhaa alkuperää olevia koriste- ja hyötykasveja 36 eri lajia. Lisäksi kiinnitettiin huomiota esimerkiksi siihen, että rantakallioiden kasvillisuus kuten maksaruohot ja keto-orvokit kestävät huonosti talleamista ja että peltoaukeaa olisi kätevämpää pitää aukeana kotieläinten, kuten lampaiden avulla.

Saaristomuseon tulevaa toimintaa toi esille jo vuodesta 2000 Pentalassa järjestetty ”*Skärgårdsveckan i Esbo*”-tapahtuma, jota Esbo Hembygdsförening rf alkoi tuolloin päävastuullisena hoitaa. Nykyäänhän Pentalan tällä hetkellä elokuulle siirretty yleisöviikonloppu kasvatusta suositaan vuosi vuodelta ja toiseksi järjestäjäksi Hembygdsföreningin rinnalle on tullut Espoon kaupunginmuseo henkilökuntineen.

Saaristoviikonloppun aikana kokeillaan erilaisia ohjelmamuotoja, joista sopivimmilta tuntuja työstetään mahdollisimman toimiviksi varsinaisen kokokesäisen museotoiminnan osiksi. Kesällä 2011 ohjelmaan kuului suomeksi ja ruotsiksi pidettyjen luentojen ohella

Nyholmien ja Petterssonien kalastustilat, Espoon kaupunginmuseo. Kuva: Adolf Baltscheffsky, 1907

elävää saaristolaishenkistä musiikkia ja opastettuja kävelyjä niin kalastajatilalla pihapiirissä kuin saaren luonnossa. Työnäytöksinä esitettiin kalannahan parkitseminen ja punamullan keittoa, jota sai myös ostaa takuutuoreena mukaan. Museon henkilökunta keräsi kävijöiltä muistoja saaristolaiselämästä ja Hembygdsföreningin väki piti arpajaisia ja myi kahvia ja sämpylöitä.

Suotuisalla säällä viikonloppukävijämäärät ovat kasvaneet niin, että vesibussivuorojen kuljetuskapasiteetti on joutunut äärrajoille. Pentalan suosion kasvu on johtanut aiheellisiin pohdintoihin alueen suunnittelun suhteen. Saaristotilan rakennukset ja pihapiiri eivät tule kestäämään liian rankkaa kunkin rakennuksen tulevasta käytöstä

ja pihapiirin kulkureiteistä on jo nyt tehty muutoksia.

Tulevaisuuden vision rakentaminen Pentalan saaristomuseolle on mielenkiintoista. Toiminnan vaatimien henkilö- ja talousresurssien aikataulu on vielä auki. Muutaman kivenheiton päässä Pentalasta alkaa ns. ruuhka-Suomi, jonka vapaa-ajanvietto- ja virkistystarve ei tule ainakaan vähenemään. Kun museon avaaminen kesäkaudeksi tarvitsee säännöllisen vesibussiliikenteen mantereelta, on kävijämäärien, toiminnan ja Pentalan saaristotilan alkuperäisen luonteen säilymisen muodostaman palapelin ratkaisu vielä pitkien suunnittelukokousten takana.

Suvisaariston näkösyvyys-havaintojen yhteenveto

Teksti

Eeva Nuotio,
Espoon ympäristökeskus

Lähteet

Tiensuu, M. 2009. Suvisaaristo - rehevöityneen sisäsaariston ekologinen tila. Uudenmaan ympäristökeskuksen raportteja 17/2009.

Vuonna 2011 Sommarö-Seuran vapaaehtoiset ovat tehneet Suvisaariston sisä- ja ulkosaaristossa näkösyvyysmittauksia kaikkiaan 15 pisteessä kerran viikossa

Espeen Suvisaariston rehevyys näkyy veden korkeina ravinnepitoisuuksina ja sameutena, suurina levämäärinä ja tiheinä vesikasviesiintyminä. Matalat sulkeutuneet sisälahdet sietävät kuormitusta huonosti, sillä veden vaihtuvuus on heikkoa. Aiempi ravinnekuormitus on aiheuttanut Suvisaaristossa rehevöitymiskiirteen, ns. sisäisen kuormituksen, joka on ravinteiden kierron noidankehä. Kun veden happipitoisuus vähenee, pohjaan varastoituneet ravinteet vapautuvat takaisin veteen ja rehevöityminen kiihtyy entistä enemmän. Viime vuosikymmenien aikana Suvisaariston ulkoista kuormitusta on vähennetty merkittävästi kehittämällä alueen jätevesihuoltoa vesiosuuskunnan ja aktiivisen Sommarö-Seuran johdolla. Suvisaariston ekologinen tila on arvioitu välttäväksi (Tiensuu 2009).

Kolmas vuosi vapaaehtoista näkösyvyysmittausta

Espeen Suvisaariston meriveden laadun muutoksia ja rehevöitymisen astetta on seurattu näkösyvyysmittausten avulla vuodesta 2009 lähtien. Näkösyvyys kuvastaa veden kirkkautta, väriä sekä valaistun vesikerroksen paksuutta. Näkösyvyydellä, tai Secchi-syvyydellä, tarkoitetaan sitä syvyyttä veden pinnasta mitattuna, jossa valkoinen levy juuri häviää havaintajan näkyvistä. Näkösyvyyteen vaikuttavat veden väri ja hiukkaset. Hiukkaset voivat olla savihiukkasia, kuollutta pohjasta irronnutta ainesta tai leviä. Vuonna 2011 Sommarö-Seuran vapaaehtoiset ovat tehneet Suvisaariston sisä- ja ulkosaaristossa näkösyvyysmittauksia kaikkiaan 15 pisteessä kerran viikossa. Näkösyvyyden mittauspisteitä ja mittaajia oli mukana vähemmän kuin

aiemmin. Havaintojaksona olivat viikot 24–34.

Näkösyvyysmittausten tuloksia

Monista kunnostustoimenpiteistä huolimatta veden laadussa ei ole vielä tapahtunut merkittävää muutosta parempaan suuntaan. Asukkaiden mittaamista näkösyvyysarvoista laskettiin mediaani, keskiarvot ja pienimmät ja suurimmat arvot.

Näkösyvyystuloksia verrattiin ekologisen luokittelun mukaisiin arvoihin ja edellisten vuosien tuloksiin. Näkösyvyyden ekologinen luokka vaihteli välttävää tyydyttävään. Lähes jokaisessa mittauspisteessä oli muutamia viikkoja, jolloin näkösyvyyttä ei mitattu.

Näkösyvyys jäi Suvisaariston sisäosissa tänäkin kesäkautena enimmäkseen alle 1,5 metrin, mikä ilmentää hypereutrofista eli erittäin rehevöitynyttä merialuetta. Tarkkailualueen sisäosissa näkösyvyys ilmensi välttävää tai tyydyttävää ekologista tilaa ja rannikolla veden ekologinen tila näkösyvyyden suhteen vastasi tyydyttävää ja ulkosaaristossa hyvää tilaa. Loppukesällä näkösyvyys jäi useassa paikassa alle metrin.

Alhaiset näkösyvydet johtuivat mitä ilmeisimmin korkeasta veden kiintoainepitoisuudesta ja sameudesta. Lämpötilan noustessa, levien runsastuessa ja tuulisuuden voimistuessa näkösyvyys heikkeni heinäkuun alusta elokuun toiseen viikkoon, jonka jälkeen näkösyvyys alkoi parantua. Kesän 2011 kaikista havaintopaikoista ja -mittauskerroista laskettu näkösyvyyden mediaaniarvo oli 1,05 m. Näkösyvyys on säilynyt monissa mittauspisteissä samankaltaisena edellisiin vuosiin verrattuna.

Näkösyvyyden heikentyminen loppukesää kohden johtui osaltaan myös sinilevien määrän runsastumisesta. Sinilevää esiintyi etenkin heinäkuun lopussa ja elokuun kahtena ensimmäisenä viikkona. Runsaimmat sinilevä-

	Havaintopaikka	Havaintoaika [viikot]	Havaintojen määrä	Pienin näkösyvyys [m]	Suurin näkösyvyys [m]	Keskiarvo kesä 2011	Keskiarvo kesä 2010	Näkösyvyyden kesän 2011 keskiarvojen ero [+ - metriä] kesän 2010 keskiarvoon
Moisöfjärden & Mataskärsviken	Soukanniemi	24-34	11	0,80	2,10	1,27	1,47	-0,20
	Munkkiranta	24-34	11	0,60	1,35	1,07	1,08	-0,01
	Moisö, koillinen	24-34	11	0,85	1,45	1,05	1,21	-0,16
	Maren, Moisön silta	24-34	11	0,80	1,40	1,05		
	Skaddan	24-34	11	0,80	1,85	1,25	1,37	-0,12
	Suinon salmi	24-34	7	0,83	1,21	0,98	1,11	-0,13
Sisäsaaristo	Bosund	24-34	11	0,70	1,70	1,07	1,06	0,01
	Bredviken kaakko	24-34	11	0,68	1,02	0,89	0,72	0,17
	Bredviken itä	24-26	3	0,90	1,20	1,03	0,83	0,20
Ulkosaaristo & rannikko	Ramsösund etelä	24-34	11	0,65	1,20	0,94	0,73	0,21
	Svartholmen itä	24-26	3	2,60	2,00	2,30	2,20	0,10
	Sandvik	26-28	3	1,20	2,40	1,67	1,77	-0,10
	Pentala luode	24-34 [ei vk 29]	10	0,80	2,10	1,32	1,45	-0,13
	Pentala Paven	24-34 [ei vk 29]	10	0,80	2,30	1,50	1,71	-0,21
Sumparen lounas	24-34	11	2,00	4,00	3,19	3,48	-0,29	

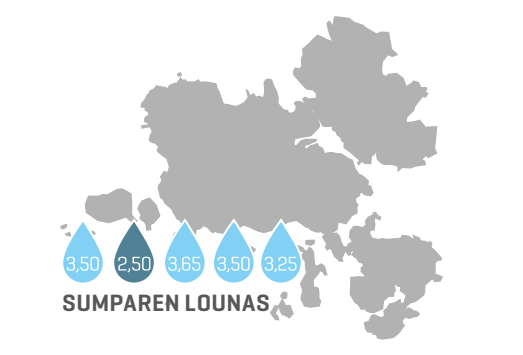
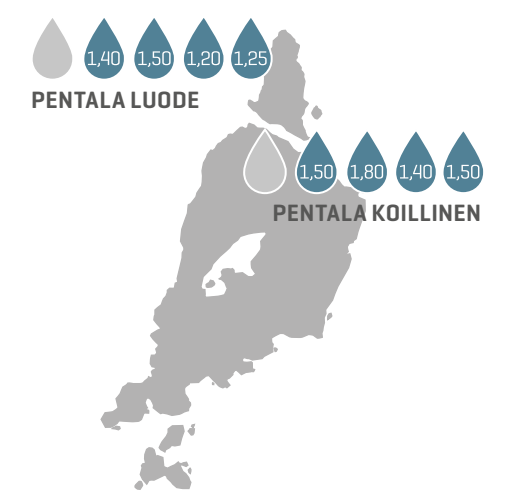
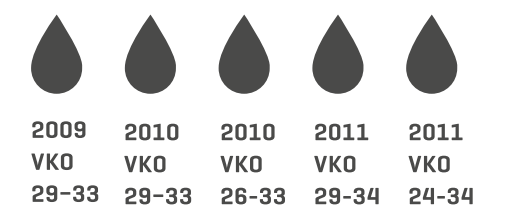
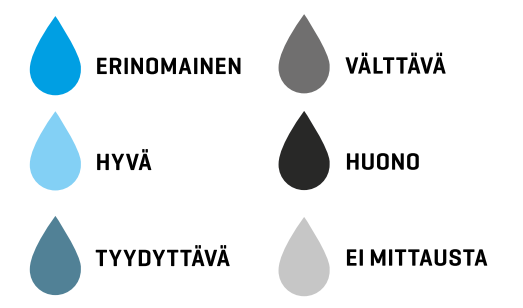
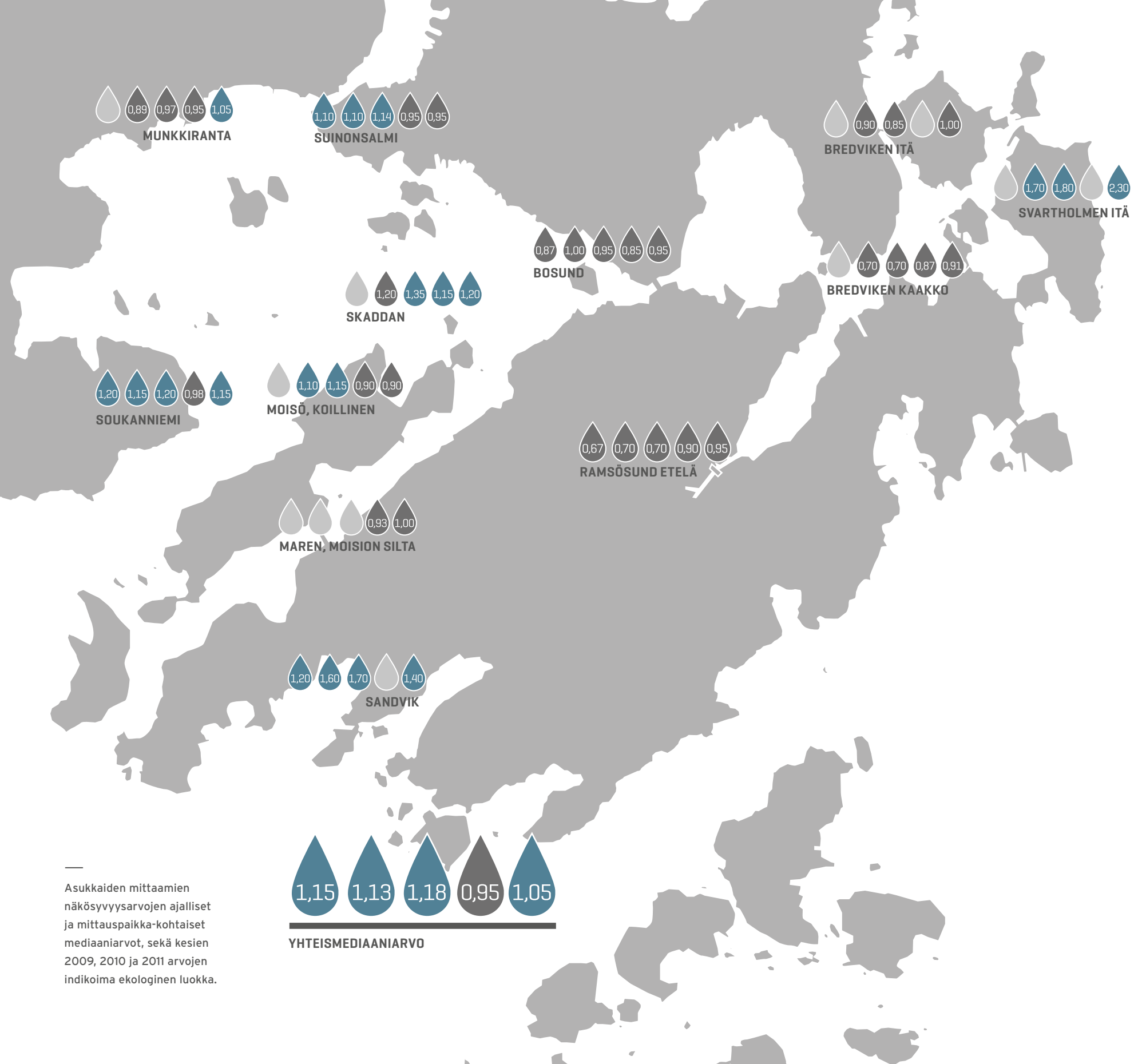
Suvisaariston näkösyvyysmittaustulosten paikkakohittaiset keskiarvot, pienimmät ja suurimmat arvot sekä kesän 2011 keskiarvojen ero kesän 2010 keskiarvoon.

määrät olivat elokuun ensimmäisenä viikkona. Sinilevien määrä merialueella jäi kesällä vähäiseksi, vaikka lämpötilat olivat hyvin otollisia sinileväkukinnoille. Pintaveden lämpötilan keskiarvot ylittivät 20 °C heinä-elokuun vaihteessa viikkoina 27–32.

Miten jatkossa?

Näiden kolmen vuoden näkösyvyysseurannat ovat antaneet erittäin arvokasta tietoa Suvisaariston merialueen tilasta. Näkösyvyyshavainnointia suositellaan jatkettavaksi Sommarö-Seuran

toimesta tulevina vuosina, sillä vain riittävän pitkäaikaisella seurannalla saadaan luotettavaa tietoa alueen ympäristön tilasta sekä rehevöitymisestä. Suvisaariston rehevöitymiskierrettä voidaan hidastaa jatkamalla kunnostustoimia.

Asukkaiden mittaamien näkösyvyysarvojen ajalliset ja mittauspaikka-kohtaiset mediaaniarvot, sekä kesien 2009, 2010 ja 2011 arvojen indikoima ekologinen luokka.

CORE-Coastal Oil Recovery Öljyonnettomuus tulee – ja me voimme olla valmiina

Teksti

Jussi Ekqvist,
Tutkija, Aalto-yliopiston
MIND-tutkimusryhmä

Kuvat

WWF

Öljyvahingon kustannukset jopa sata-kertaistuvat, kun öljy pääsee rantaan. Rantautuneen öljyn kerääminen ja maa-aineksen puhdistaminen saattaa kestää jopa vuosia, eikä tyydyttävää lopputulosta luonnon tai asukkaiden näkökulmasta voida siltikään taata. Öljyntorjunnan kannalta on siis ensiarvoisen tärkeää estää öljyn pääseminen rantaan.

Onnettomuuskohteen välittömässä läheisyydessä toimimisen jälkeen nykyinen öljyntorjuntajärjestelmä perustuu niukkojen resurssien kohdentamiseen. Torjuntakapasiteettia ei ole riittävästi suuronnettomuusskenaarioon nähden (esim. 30000 tonnin päästö mereen Suomenlahdella) eikä pienemmänkään päästön kohdalla voida olla varmoja, saadaanko riittävä määrä kalustoa paikalle tarpeeksi nopeasti. Niinpä joudutaan hyväksymään, että suuri ja/tai epäsuotuisissa olosuhteissa tapahtuva öljyonnettomuus johtaa rantojen likaantumiseen.

Suomenlahden rannikko ja saaristo on äärimmäisen vaativa öljyntorjuntaympäristö. Rantaviivaa on valtavasti ja suuri osa siitä on puhdistamisen kannalta vaikeinta mahdollista. Toisaalta suojaisat vedet, saaret ja luodot mahdollistavat torjuntatoimet myös muulla kuin aavan meren raskaalla kalustolla. Saaria ja luotoja hyväksi käyttäen suhteellisen vähäiselläkin kalustolla voidaan suojella suuri osa rantaviivasta ja ohjata öljy sinne, mistä sen kerääminen ja rantojen puhdistaminen on tehokkainta.

Jos öljyn rantautuminen halutaan estää tai hallita, aikaa torjuntatoimiin saattaa olla vain tunteja. Tällöin sekä kaluston että resurssien on oltava valmiina torjunta-alueella. Virtaustilanteesta riippuen suuronnettomuus voi uhata esimerkiksi 400 rantakilometriä. On ehkä epärealistista odottaa, että pelkästään viranomaisvoimin koskaan saavutettaisiin sellaista valmiutta,

jonka avulla estettäisiin öljyn rantautuminen. Koko viranomaiskapasiteetti on torjunnanjohtajan alaisuudessa ja se kohdistetaan sinne, missä se on kokonaisuuden kannalta parhaassa käytössä. Resurssiniukkuuden vallitessa kaikki joutuvat hyväksymään tämän lähtökohdan. Öljyntorjunta ei myöskään saa vaarantaa viranomaisten muita tehtäviä, mikä on niin ikään aivan oikea asetelma, mutta sopii huonosti öljyntorjunnan pitkäkestoisuuteen.

Suomessa on tehty erittäin perusteellista työtä torjuntasuunnitelmiensa aikaansaamiseksi ja öljyvahingon anatomian ymmärtämiseksi. Aavalla merellä toimivilla viranomaisilla on varsin kehittynyt kyky toimia onnettomuuskohteen lähellä. Olosuhteet ovat kuitenkin usein sellaiset, että öljy ajautuu suojaisille vesille ja siellä kohdataan edellä mainitut haasteet. Torjuntatehtävän laajuus niin maantieteellisesti kuin ajallisestikin kasvaa niin suureksi, että öljy rantautuu. Näin ollen torjuntalinjaa aavan meren ja öljyn rannoilta keräämisen välissä tulisi vahvistaa.

Miten siis kasvattaa Suomenlahden torjuntakyky vaadittavalle tasolle? Todennäköisesti suurin motivaatio öljyn rantautumisen estämiseen löytyy rannikon ja saariston yhteisöistä. Taito taas löytyy vastaavan alueen öljyntorjuntaviranomaiselta eli pelastuslaitoksilta. Samalta taholta tarvitaan ”lupa” toimia, joten motivaation jalostamisen toiminnaksi tulisi tapahtua tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. Suomen korkein öljyntorjuntaviranomainen on ympäristökeskus, jonka on omalta osaltaan nähtävä rannikon yhteisöt osana öljyntorjuntajärjestelmää. Öljyntorjunta on aina yhteistyötä (operatiivista ja yhteiskunnallista), mikä tarkoittaa sitä, että myös muiden toimijoiden on vähintäänkin annettava yhteisöille tila toimia. Osaamista löytyy myös WWF:ltä, joka on kouluttanut vapaaehtoisia puhdistajia ja tuntee

WWF:n vapaaehtoiset harjoittelemassa rantautuneen öljyn keräämistä.
Kuvat: WWF

vapaaehtoistoiminnan kiemurat. Mutta ennen kaikkea tarvitaan siis paikallisia yhteisöjä, jotka haluavat panostaa oman ympäristönsä suojelemiseen.

Ratkaisuksi esitetään toimintamallia, jolla rannikon yhteisöt kytketään osaksi öljyntorjuntajärjestelmää. Toimintamallia kutsutaan tässä vaiheessa COREksi (Coastal Oil Recovery).

CORE:

1. on vapaaehtoista öljyntorjuntaa
2. on rannikon ja saariston jo olemassa olevien yhteisöjen kouluttamista, yhteisöjen varustautumista ja yhteisöjen kytkemistä Suomen öljyntorjuntajärjestelmään
3. keskittyy öljyn rantautumisen estämiseen ja rantatorjunnan edellytysten parantamiseen
4. on unelma yhteisöjen ketjusta, joka tekee suurenkin öljyonnettomuuden torjunnasta mahdollista
5. etenee kohti unelmaa pienillä käytännön kokeiluilla, ei seminaareilla.

Tätä kirjoitettaessa COREa on esitelty kaikille operatiivisille sidosryhmille ja lähes kaikille yhteiskunnallisille sidosryhmille. COREn määrittämistä jatketaan tärkeimpien viranomaisen eli ensimmäisen toiminta-alueen pelastuslaitoksen, Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön kanssa. Näiden kohtaamisten jälkeen tiedetään, missä muodossa COREa esitetään ja miten esimerkiksi kehitysvaiheen rahoitus pyritään järjestämään. COREn vastaanotto on ollut rohkaisevaa ja suomalaisia selostusperiaatteita uhmaten voidaan todeta, että jotenkin se tapahtuu.

COREn eteneminen on hahmotettu siten, että Länsi-Uudeltamaalta tun-

nistetaan neljä rannikkoyhteisöä, joille lähdetään kehittämään vapaaehtoisen öljyntorjunnan toimintamallia. Työ aloitetaan sillä, että yhdessä pelastuslaitoksen kanssa määritetään, miten ja millä edellytyksillä yhteisöt voivat osallistua jo olemassa olevien torjuntasuunnitelmien toimeenpanoon. Suunnitelmissa on asioita, joita voidaan tehdä jo nyt ja turvallisesti kovalta maalta. Jatko näyttää, miten yhteisöjen valmiudet kehittyvät ja minkälaisia tehtäviä ne voivat ottaa vastuulleen. Tavoitteena on, että jo konseptikehityksen aikana työ tehdään maastoharjoituksina todellisessa ympäristössä. Kehitysvaihe kestää kaksi vuotta ja sisältää noin kymmenen käytännön harjoitusta. Jo harjoituksissa yhteisöille syntyy todellisia valmiuksia tehostaa öljyntorjuntaa omalla alueellaan.

Konseptin valmistuttua sitä monistetaan ja edelleen kehitetään muissa yhteisöissä, muissa maakunnissa ja aikanaan toivottavasti myös ulkomailla. Suomen osalta konseptin kehitykseen sisältyy myös COREn jatkuvuuden järjestäminen. Yhteisöjen keskitetty kytkentä viranomaistointaan mahdollistaa tehokkaan ja turvallisen yhteistoiminnan onnettomuuden sattuessa. Tavoitteena on löytää CORElle koti jostakin öljyntorjunnan piirissä jo toimivasta organisaatiosta. COREn kehitystä koordinoi Aalto Yliopiston MIND-tutkimusryhmä (www.mindspace.fi).

Tässä yhteydessä tahdon kiittää Sommarö-Seuraa COREa kohtaan osoittamastaan mielenkiinnosta. Ensimmäiset toimintaan sitoutuvat tahot ovat aina ne tärkeimmät. Omalta osaltamme pyrimme nyt viimeistelemään COREn taustaverkostot niin, että käytännön toiminta voisi alkaa mahdollisimman pian. Kun rannikon yhteisöistä ja pelastuslaitoksista löytyy yhteinen tahto, niin uskomme, että myös keinot löydetään.

MARINETEK

Flytbryggor samt tillbehör. Service och strandbyggnationer i västra delen av Nyland.

SEABERGS AB / Oa Sjöberg
Sommarövägen 23, 02380 Esbo
tel. 0400 873 288 / email: info@seabergs.fi
www.marinetek.net / www.seabergs.fi

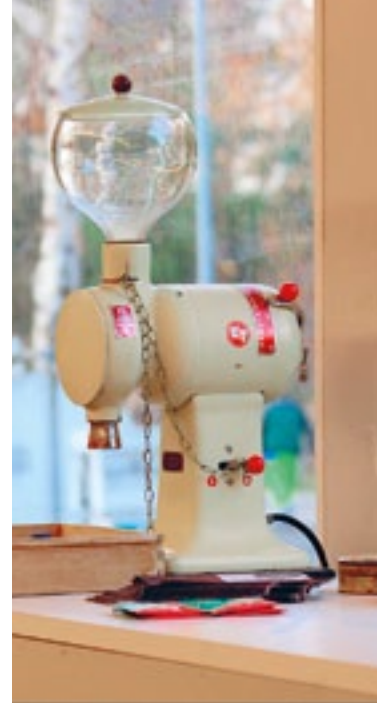
TILAA

**– KUN HALUAT HYVÄÄ
LINJA-AUTOPALVELUA**

HYLJEKUJA 6, 02270 ESPOO
PUH. (09) 888 1269, (09) 888 1312
FAX (09) 888 1179

tilausajot@tyllila.com
www.tyllila.com

*Sjöbergin kauppa sulki
ovensa joulukuun alussa.
Kiitos kuluneista vuosista!*

**ELÄMÄNMENOA
JA TARINOITA**

**LIV OCH
BERÄTTELSER**

SUVISAARISTO SNOWBOARDING

—
Teksti

Krister Majander

Kuvat

Max Majander, Krister Majander, Fredrik Karell

—
Mitä tulee mieleen kun yhdistää saaristolaiselämän ja lumilautailun? Useimmilla ei juuri mitään, eihän saaristossa ole edes lunta talvisin.

MUMMOLA CORNER

Korkeuseroa 11 metriä, ei lumitykkiä, ei hissiä, työkaluina lapiot, lumikolat ja nuoruuden into. Kauden pituus 4-6 kk lumitilanteesta riippuen. Pääpioneereina paikalla ovat toimineet Krister ja Johan Majander.

Krister Majander, mistä kaikki alkoi?
Minisuksista! Skidinä kaikki tuli minisuksilla kouluun. Päätettiin sitten veljen kanssa käydä omilla kotikulmilla laskemassa ja mummolan mäki oli siihen sopiva. Minisukset vaihtu nopeesti lautaan ja hyppyrit on kasvanu joka vuosi. Vauhtia sekä vaarallisia tilanteita on nähty Mummolan mäessä jo vuodesta 2001.

Krister, olet voittanut Peuramaan Spring Break -kisan junnusarjan kahdesti, miksi lasket edelleen Suvisaaristossa?

Lämmin tunnelma, hyvät laskukaverit ja tietty mummon ja Sjöbergin kaupan tarjoamat herkut. Kun itse rakentaa hyppyrit ja muut setit, saa mitä haluaa. Paikan rauhallisuus antaa mahdollisuuden keskittyä laskemiseen, eikä kuvaamisesta oteta paineita.

Johan, mitä Suvisaaristo snowboarding tuo mieleen?

Tammikuun yö-sessarit (hetket kun ollaan porukalla laskemassa) on ihan huippuja! Valoisa kevät-ilta, hyvä porukka, pehmeä lumi ja avoin vesi on kyllä sellanen näky, mitä ei unohta.

Mitä Suvisaaristo snowboarding on ensi talvena?

Parannetaan mäen valaistusta, ehkäpä uudet stereot ja kamerakalustoon lisäyksiä. Isommat hyppyrit ja luonnollisesti taas keväällä jätti-corneri (eli hyppyri missä tullaan alas hyppyyriin nähden poikittain).

Olette yli kaksikymppisiä, mikä ihmeen Mummola Corner?

Hyvä heitto. Onhan tää vähän tällästä lapsenomaista puuhastelua. Kun menee Mummolan mäkeen tuntuu, että olis taas 15-vuotias.

Mummolan cornerista on vuosien varrella tullu perinne. Keväällä kun jää alkaa sulamaan, ollaan aina kasattu kaikki lumi yheks isoks corneriks. Siinä on ideana et saa yhen tosi ison hypyn.

Teiltähän on julkaistu lyhytelokuva viime kaudelta, kertooka siitä.

Päätettiin kauden alussa et halutaan tehdä vielä ainaki yks lyhytelokuva Mummolasta. Pyrittiin aina kuvaamaan kauniilla säällä ja hyvää materiaalia kertyki paljon. Se on toi keskimäinen veljeksistä eli Krister, joka on innostunu noista kuvausjutuista. Se hoiti pääpiirteittäin koko elokuvan tekemisen. Elokuvan voi käydä katsomassa netissä: www.youtube.com ja siellä haku-kohtaan [Mummola Times 2011](http://www.youtube.com/watch?v=MummolaTimes2011), niin pitäis löytyä.

Kiitos kaikille, jotka on ollu mukana rakentamassa ja laskemassa sekä erityisesti mummolle ja vaarille erinomaisesta mäestä.

—
Edell. aukeama
Keskitalvenovat pakkaset, kuvaajalla sormet aivan jäässä
Kuva: Max Majander

—
Laskeminen ei aina ole puhdasta...
Vasemmalta Fredrik, Krister ja Johan.
Kuva: Max Majander

MUMMOLA CORNER

Vasen ylä

Melkein jo kesä, muttei Mummolassa

Kuva:

Krister Majander

Oikea ylä

Johan tyyllittelee BS 180

Kuva:

Max Majander

Vasen ala

Kristerin voltti Mummolan

Cornerista

Kuva:

Max Majander

Oikea ala

Kesää kohti lumilautailen

Kuva:

Fredrik Karell

TALVI LEHTISAARESSA

Teksti

Lippe Santapukki

Kuva s.40-41

Anna Sohlström

Muut kuvat

Lippe Santapukki

Lippe Santapukki asuu ympärivuotisesti Isossa Lehtisaaressa koiransa Pikselin kanssa. Lehtisaaret sijaitsevat merellä noin viiden kilometrin päässä mantereelta ja noin puolentoista kilometrin päässä Sävasundintien yhteyslaiturista. Lippe on pitänyt kokemuksistaan päiväkirjaa Ison Lehtisaaren osakskunnan kotisivuilla osoitteessa www.isolehtisaari.fi. Seuraavassa poimintoja Lippen päiväkirjasta talvena 2010-2011.

1 **Tasan kaksi viikkoa** sitten ajoin upeassa kesäkelissä Lauttasaareen kauppaan. Keli oli peilityyni ja ilma lämmin. Seuraava viikonvaihte olikin jo aika kamala. Tuulet kääntyivät koilliseen ja lunta tuprutti. Tuuli oli paikoin jo myrskylukemissa. Saaristo alkoi autioitua.

Sumpparin lahti on osittain jäässä. Fladan (lahti Lehtisaarten välissä) on jäässä Ison Lehtisaaren laiturin tienoille. Muuten meri on täysin auki. Kaikki mantereen puolen rannat ovat jäätyneet, siis Sävasund ja Furuholm.

2 **Pahus, kaikki irtojäät** ja sohjo on taas yön aikana jumiutunut Sävasundin ja Lehtisaaren välille. Illalla tuuli kaakosta ja tuuli painoi jäät tänne. Lumi jäätyy nyt sohjoksi jään päälle.

Avasin postia ja jo eilen mietin, että miltähän siellä nyt näyttää Sävasundin puolella. Kiikaroin Lehtisaaren pohjoiskärjestä ja päätin, että taitaa laiturin olla vapaana jäästä. Lumipyry esti tarkat havainnot. Näin

jopa hylkeen jäälautalla. Yritin päästä lähemmäksi sitä, mutta hylje sukelsi ja ui kauemmaksi toiselle jäälautalle. Eilen pyrytti, niin ettei nähnyt oikeastaan mitään. Lumi on jo todellinen riesa. Sitä on nyt täällä varmaan 60–70 senttiä, koska lumi on pyryttänyt mereltä. Ihan toivotonta!

Haluaisin käydä kaupassa. Enpä minäkään uskonut juuttuvani tähän aikaan jo Lehtisaareen.

3 **Toivotan Hyvää Uutta Vuotta** myös sinne mantereelle!

1.1. Lähdin joulukuun puolivälissä pois saaresta. Ollessani Lauttasaaressa oli Vattuniemen kärki vielä 26.12. ihan auki tänne Lehtisaareen ja Käärme-luodoille. Tuuli oli aina niin voimakas, että se puhalsi jäät kauas ulapalle.

Kävelin päivittäin Vattuniemen kärjen ympäri ja ihailin sulaa merta. Nyt uutena vuotena siinä on parin - kolmen päivän jää. Vaarallista sinänsä, koska tottumaton ei osaa varoa jäätä, koska siinä on paksu lumi päällä. Jää on todella eri aikaan jäätyneitä ja eri paksuista.

Joku oli ajanut mönkijällä Furuholmiin. No, en kyllä vielä mönkijällä jäällä liikkuisi, sillä Sävasundin, Furuholmenin ja Lehtisaaren väli-

kin on hyvin eri paksuista. Mutta jos kerran mönkijällä pääsi, päätin siirtyä Pikselin kanssa jalkaparikassa takaisin saareen. Tulin taksilla pelastuspuvussa Sävasundiin. Raahasin kahta pulkkaa perässäni, sillä ruoka saaresta alkoi jo käydä vähiin.

Pikseli-parka oli pulassa, kun lunta oli niin paljon jäällä. Sitten se keksi mönkijän jäljet ja juoksi innoissaan

4 **Kauriit ovat** Ison Lehtisaaren ja Gåsgrundetin välisellä kaistaleella. Näin kuusi kaurista (kuvassa neljä yksilöä).

25.1. 2011 Mikä ihmeellinen kaurisbuumi on menossa? Pian kuvan jälkeen kauriit pomppivat metsään. Välillä mietin, että olen kuin entisten aikojen intiaani jossain Kanadan suurilla järvillä, jossa peurat vaeltavat ja ympärillä villi erämaa. Lumikengillä pääsee aika hiljaa hiippailemaan, ilman että eläimet heti huomaavat. Paras keino liikkua onkin kunnan huopavuorisappaat, joihin kiinnitin isot lumikengät.

5 **Sumpparin kärjessä** oli aivan valtavia jäävuoria. Jäätä on ollut vielä paljon enemmän, mutta viikon kuluessa suurin osa jäädästä ehti jo sulaa tai vyöryä mereen. Saaren rantoja kävellessä ei tajua, miten paksultä itätuulet ovat kasanneet jäätä.

6 **Tervehdys** arktisesta saaristosta! Eipä uskoisi, että vielä viikko sitten meloin kajakilla. Viime viikon alkupuolella oli merivesi oudon korkealla ja yhä lisää jäätä lohkeili Lauttasaaren ja Miessaa-ren rannoilta. Kova pohjois-luodetuuli vei irtolautat ulos merelle. Lehtisaar-

vajosi ja ulisi surkeana jostain hankien uumenista. Pelkäsin, että se tukehtuu ja kiirehdin etsimään sen. Kaivoin sen ylös ja heitin ruokatavarat hankeen, laitoin koiran kassiin ja vedin mökille. Laitoin takkaan tulen, Pikselin peitin sänkyyni ja laitoin sähköpatjan sitä lämmittämään. Loppupäivän koirani viihtyi sängyssäni paksujen vällyjen alla.

Nyt taas pyryttää ja tuulee tähän. Ulkoilu jäänee tänään vähiin. Nyt alan kuuntelemaan Wienin iki-ihanaa uuden vuoden konserttia.

laiva ajoi Sumpparin takaa rantaväylää. Laiva tuli Porkkalan suunnalta.

Kyllä risoo nämä uudet jäät, etenkin kun sain jo hetken maistaa kevään tunnetta meloessani. Klapia kuluu takassa ja kohta pitäisi jo tehdä lisää polttopuuta. Yhtään hyvää puuta ei ole kaatunut tässä ihan lähistöllä, joten olen sahaillut kaatuneita runkoja.

Viikonloppuna alkoi retkiluiste-lijoiden jatkuva virta Lauttasaaren suunnalta. Tänään uutisissa sanottiin, että koko Itämeri on jäänyt. Tuulet kääntyvät pian etelään ja odotettavissa on pahoja ahtojäävyöhykkeitä.

Kevään kelirikosta tulee varmaan pitkä. Tuntuu että koko vuosi on ollut pelkkää kelirikkoa täällä saarella. Ja pahin lienee vielä edessä?

Eilen kävelin jään yli suoraan Lauttasaaren kauppaan. Jäällä oli helppo kävellä, kengät eivät lipsuneet eikä lunta ollut yhtään. Raahaan varastot täyteen nyt kun vielä pääsee liikku-maan. Paluumatka kaupasta oli taas täyttää tuskaa. Pulkka liukui huonosti ja rinkka alkoi hiertää hartioita. Matkaa oli yhteen suuntaan kymmenisen kilometriä, mutta onpahan nyt taas sapuskaa ja juomaa vähäksi aikaan. Täytynee varmaan kerran viikossa tehdä kauppareissu niin kauan kun pääsee liikku-maan eikä jäällä ole paksua hankea. Jaksoi tai ei, on pakko jaksaa!

Sumpparia ei voi enää kiertää jäätä pitkin ja jo eilen sai olla tarkkana, ettei molskahda mihinkään avonaiseen reikään. Rysäkarinkin ympäriltä alkaa jäät irrota! Kiikaroin länteen ja itään ja ilokseni huomasin, että joka ilman-suuntaan alkaa jääkenttä rakoilla.

7

24.2. 2011 **Hiihtolomat alkoi** ja lähdin Sävasundiin. Kokeilin innostuneena ensin kalastajien tekemää tolppakelkkaani, mutta se ei enää liukunut. Jääkukkaa oli jo kymmenisen senttiä ja se jarrutti ihan liikaa jalaksia. Siirryin isoon leveään pulkkaan ja lähdin hirveässä aamupakkasessa siskoani Avaa vastaan Sävasundiin.

Kasseja ja retkimuonaa oli melko lailla ja pakkasimme kantamukset pulkkaan. Valjastin itseni pulkan hihnoinhin kuin konsanaan suomenhevosen. Emme päässeet laiturilta kovinkaan pitkälle, kun Pikseli hyytyi jäälle. Se jäykistyi kuin gekko-lisko ja kieltäytyi liikkumasta roikottaen surkeasti käpäliään. Olin varautunut siihen ja olin ottanut villahuovan pulkkaan varalle lähtiessäni. Käärin koiran huopaan ja laitoin sen jo muutenkin painavaan pulkkaan lisäpainoksi. Oli siinä raahaamista ja mökille päästyäni ei ainakaan ollut yhtään kylmä enää. Olin aivan hikinen ja uupunut.

8

4.3. 2011 **Meri on taas auki**, ihanaa! Jäät alkoivat eilen irtoilla Sumpparin rannoilta ja monessa kohtaa oli jo meikäläisen mentäviä sulia kohtia. Pitkiä railoja rakoili eri suuntiin ja jää pomppi kuin meren aalloilla. Eilen tuuli 17m/s lännestä ja illallakin oli kovia puuskia. Se merkitsi taas kuoliniskua jääkentille ja murhetta retkiluistelun harrastajille. Nyt taitaa olla luistelut luisteltu.

9

8.3. 2011 **Tirrevetin** (Sumpparin viereinen pieni saari) Paul pyöräili sunnuntaina Lauttasaaresta. Hän oli tavannut matkalla Pekka ja vaihtanut kuulumisia. Pekka oli törmännyt japanilaiseen turistiin, joka harhaili jäälakeuksilla epäuskoi- sen innostuneena ilman pelon häivää. Pekka oli yrittänyt saada turistia ystävällisen päättäväisesti kääntymään takaisin mantereelle ennen kuin hän seilaisi jollain irronneella jäälautalla. No, pian meinasi myös Paul koirineen jäädä keväiselle jäämatkalle irtolautalla; Paul lähti pyöräilemään

takaisin Lauttasaareen, eikä mennyt tuntiakaan, kun jääkannas lohkesi Östergundetista asti.

10

14.3. 2011 **Viime viikon** alkupuolella olin todella riemuissani nähdessäni meren vapautuvan aina vain enemmän ja enemmän jäistä. Lokit ja merilinnut mellastivat taas sankkoina parvina rannoilla ja Östergundetilla kökötti useita kymmeniä lokkeja iloisesti kirkuen. Sitten tuuli kääntyi etelään ja siihen loppui lysti avonaisesta merimaisemasta. Tuuli yltyi lähes myrskyksi ja oli puuskissa 20 m/s.

Aamulla herättyäni ei sinistä vettä näkynyt enää yhtään missään. Koko aava ulappa oli täynnä ajojäättä. Ajojääät olivat ahtautuneena paikoin kerroksittain ja joukossa oli ohuempia ja sitten tosi järkälemäisiä jäälauttoja sikin sokin.

Iltapäivällä lähdin huolettomasti jään yli Sävasundiin. En kyllä sitten kävellytkään rantaan asti, sillä puolivälissä tuli tosi orpo olo jäälakeuksilla. Räntää ja vettä piiskasi kovan tuulen saattamana naamaani, vaatteeni kas- tuivat ja aloin huolestua jään sohjoisuudesta. Saappaani upposivat sohjoon ja jää oli niin haurasta, että vesi painui paikoin jään läpi. Mustia aukkoja alkoi olla huolestuttavan paljon. Oli typerää lähteä ilman pelastuspukua ja pelkäsin vajoavani pian läpi jään. Lähes paniikissa käännin takaisin.

Maanantaina lähdin aamulla aikaisin kauppaan Soukkaan. Uumoilen, että kohta juutun tänne viikoiksi, enkä pääse pois ennen kuin jäät joko sulavat tai painuvat takaisin merelle. Siispä varustauduin vielä kerran täyttämään ruokavarastoni. Taas tuli tehtyä yksi virhe lisää lähtiessäni Soukkaan. Puin kyllä pelastuspuvun, mutta sen riisuminen Sävasundissa tuntui hankalalta. Siispä puin pelastuspuvun päälle tuulipuvun housut ja takin. Näytin melko normaalilta, joskin hieman muhkuraiselta, mantereen puolella. Mutta Soukassa totesin, että pelastuspukua ei ole tehty shoppailuun. Tulipa kuuma! Olin läkähtyä ja pakahtua ja heti kaupasta päästyäni palasin taksilla Sävasundiin ja jäälle virvoittelemaan.

11 **Täysikuun pakkasyöt** ja sankat kerrokset ajojäättä eivät tunnua enää yhtään keväältä. Sitten vielä tuuli kääntyi itään ja taas saa heittää klapia ihan non-stopina takkaan, jotta tarkenisi.

Äskettäin joku punainen hydrokopteri pörräsi vaivalloisesti ahtojäissä tästä ohitse. Seurasin sen kulkua ja se pysähtyi Notgrundetin majakalle. Pari miestä avasi majakan oven ja miehet kolistelivat siellä aikansa. Sitten toinen tuli ulos ja huusi: "No nyt se taas palaa!"

Yhtä hankalan oloisesti hydrokopteri palasi Suomenojan suuntaan. Välillä se juuttui jäihin kiinni ja sitten taas päästyään yhdestä jääklimpistä yli paiskautui voimalla päin seuraavaa. Ei varmaan mitään herkkua ollut siinä kyydissä pomppiminen.

Merivesi oli viime viikolla n. 30 cm plussalla ja nyt 40 cm miinuksella. Lahden pohjukat ovat kuivillaan ja jäässä, älyttömän liukasta kaikkialla. Sohjoinen jäänpinta jäättyi taas uudestaan lähes teräsjääksi.

varmaan vaikka niissä voimanoston skaboissakin. Pitkä-Jussi kertoi, että se Sumpparin linja pitää kesällä raivata siistiksi. Linjalla on liikaa sinne pian kaatuvia isoja kuusia ja puut ovat liian lähellä johtoja. Mutta miehet sanoivat palaavansa vasta sitten kun on venekelit.

Hämmästyin silti, kun Fortumin sähkömiehet kurvasivat moottorikelkoillaan tervehtimään. "Pitkä-Jussi" ja kumppani olivat lähteneet aamulla tänne ja saivat kaikki kaatuneet puut pois sähkölinjoilta. Miehet eivät ole tosiaankaan mitään "hernekeppejä" vaan vahvoja jässiköitä. Siinä saha laulaa ja puut sinkoilevat linjoilta, kun tämä tehokaksikko puurtaa. Miehet pärjäisivät

Eilen Viking Linen Mariella ajoi aivan Sumpparin kärjestä. Kova pauke kuului jo kaukaa ja ihmettelin, että mikä sieltä tulee. Aika outoa, että se ajoi tästä, mutta ehkäpä tässä oli silloin vähemmän ajojäättä.

12 **Hei keväästä**, nyt siispä on jo päivä voiton puolella! Eilen Silja Linekin korkkasi rantareitin. Ilta-aurinko osui kauniisti sen kylkiin sen puskiessa kohti Porkkalaa. Jää oli jo pehmennyt, koska mitään kolinaa eikä räminää kulunut laivan lipuessa ohi Sumpparin. Varmaan tällä viikolla ajojäättä lähtevät ja kannas Sävasundiin voi pehmetä vauhdilla.

13 **Laulujoutsenia** oli Sumpparin ja Tirretin välillä ja keväinen sointu kaikui saaristossa. Kiuruja lentelee visertäen taivaalla ja lintulaudalla oli jo pari peiposta.

Kevät on tulossa, mutta yöllä satoi ainakin viisi senttiä pahuksen lunta taas lisää.

14 **Kyllästyin** jäiden lähdön odotteluun, ja viime viikon torstaina ajoin Lehtisaaresta suoraan Lauttasaareen. Yöllä oli ollut pakkasta ja meri oli jääriitteessä koko matkan. Terävää, rapeaa riitettä rapisi vasten Busterin pohjaa ja jääpallaset sinkoivat Busterin sivuille. Pelkäsinkin vähän moottorin puolesta, mutta ajoin silti pieni pelko sisimmässäni kohti notkuvia kaupan herkkuhyllyjä. Oli aivan tyyni päivä ja mitä lähemmäs ajoin Lauttasaarta sen paksummaksi tuli jääriite. Oli siinä ja siinä, että sain puskettua Busterin öljyntorjunta-alus Oilin viereen uloimpaan laituriin. Sitten piti vielä kiivetä pystysuoraa betonia ylös rannalle. Olipa taas hyötyä

siitäkin, että joskus harrastin telinevoimistelua! Kävin kauppoissa pariin kertaan ja raahasin kassit Busteriin. Ava ja Pikseli tulivat vielä kyytiin ja ajoimme upean tyyneessä kelissä saareen. Kaikki jää ja jääriite olivat päivän kuluessa sulaneet ja matka sujui mukavasti.

15 **Pitkäperjantai** oli pieni pettymys sään suhteen. Ennusteet huikean hyvistä pääsiäiskeleistä uhkasivat romuttua, sillä vettä satoi koko iltapäivän. Toisaalta pieni ilonaihe oli jo se, että rannoille pääsi ja jäät lähtivät laiturien kupeelta. Perjantaina pääsi hyvin Sävasundiin. Jäättä oli vielä vähän rannanpuoleisilla poijupaikoilla ja irtonaisia jäälauttoja seilasi ulos merelle. Näytti oudolta, kun Sävasundin hanget olivat sulaneet ja pulkkani loisti paljaalla hiekalla.

seen tahtiin.

Koirani oli ihmeissään, kun talven autiot rannat täyttyivät naapureista ja koirien haukuntaa kantautui joka ilmansuunnalta. Pikseli ei tiennyt ketä pitäisi vahtia ja kenelle haukkua.

Fladanin haikara palasi talvehtimisseudultaan ja räkäy Fladanin lahdella, samoin perhoset ja pörriäiset heräsivät kevääseen. Sammakot pomppivat kosteikoissa ja linnut aloittivat huikean kevätkonsertin metsässä ja merellä.

Lauantaina alkoi lähes kesä! Aivan upeat pääsiäisillat hellivät kaikkia mökkiläisiä, jotka aloittivat mökkikauden. Saareissa alkoi todellinen sesonki ja veneitä alkoi pörrätä merellä tasai-

Vihdoinkin pitkä, pimeä, luminen ja jäinen talvi oli ohi, eikä olisi niin väliä, jos ei lumisia jäätälviä tulisi ainakaan kovin usein. Tai ei nyt oikeastaan pitkään, pitkään aikaan...

Kylmä paluu Pariisista

Talvi 2011 jää hyvin muistiin, aivan kuten jäi sitä edeltänytkin talvi. Oli kylmä ja paljon lunta. Itsenäisyyspäivänä 2010 satoi paksu pysyvä lumi, sitten alkoivat pakkaset. Joulun mennessä lumitöitä oli kertynyt tekevälle jo vaikka kuinka ja jatkoa seurasi. Katoilta pudoteltiin lumia pitkin talvea, lämmityskustannukset nostattivat hiuksia.

Työmatka keväiseen Pariisiin helmikuussa 2011 tuntui ihanalta ajatukselta. Viis siitä, että keli siellä oli hiukan kolea ja osittain sateinen – ensimmäiset hiirenkorvat olivat kuitenkin puhjenneet, pikkukengissä kulkeminen oli suloista vaihtelua loputtomalle auton lämmittämiselle ja aina vain paksumpien hanskojen etsimiselle.

Hiukan ennen kotiinpaluuta sain viestin kotoa: taloon ei tule vettä. No, sellaista vanhassa talossa kovilla pakkasilla joskus sattuu. Annoin talovahdille toimintaohjeet ja sukelsin vielä hetkeksi takaisin Pariisiin keväeseen.

Kone laskeutui Helsinki-Vantaalle keskelle kireää 25 °C:n pakasta. Kotipihalla lumi kirskui kevätavokkaiden alla tähtikirkkaana yönä. Kipin kapin sisätiloihin, jonne oli ystävällisesti toimitettu vesikanistereita pahimpaan veden tarpeeseen. Talossa oli hyinen tunnelma. Lämpötila oli laskenut n. 15:een ja kaikki hanat täysin ummessa. Keskellä yötä tilanteelle ei ollut mitään tehtävissä ja väsymyksen painoi, niinpä kaivoin villasukat esiin ja kerrospukeuduin mahdollisimman monen peitteen alle.

Sunnuntaiamun valjettua oli lähdettävä selvittämään talon tilanne. Kellarissa eteeni avautui uskomaton näky. Lisälämmittin taloon tulevan päävesijohdon juurella oli mennyt epäkuuntoon ja vesimittari päässyt halkeamaan. Haljenneesta kohdasta oli ennen lopullista hyytymistä ehtinyt suihkuta yli koko kellarin vettä, joka oli nopeasti jäähtynyt n. 10 cm lattiapinnan yläpuolelle muodostuneeksi jääriitteeksi. Samassa rysäyksessä myös talon lämmitysjärjestelmään oli tullut vika, mikä sinetöi pakkasen tunkeutumisen joka nurkkaan.

Kohmeisin käsin ryhdyin etsimään päivystävää putkiliikettä, joka pääsisi mahdollisimman pian paikalle pyhäpäivästä ja sen aiheuttamasta lisälaskusta huolimatta. Pitkään jatkuneet pakkaset työllistivät putkifirmeja tehokkaasti, listani kolmas päivystys onneksi pystyi tulemaan hätiin. Ammattilaisia odotellessani tartuin haravaan, jonka avulla sain kellarin jääriitteen rikki ja ulos. Kylmyydestä oli sentään se ilo, että väärässä paikassa oleva vesi oli tiiviissä muodossa ja helposti käsiteltävää... Rivakka haravointi helmikuun paukkupakkasilla oli eksoottinen kokemus, mutta tulipahan hetkeksi lämmin.

Kun putkimies lopulta saapui ja arvioi tilanteen, oli aika kutsua kekkereihin lisää väkeä. Tuli sähkömies ja oman kylän VPK, jonka apua tarvittiin veden katkaisemiseksi (sic!) pääsulusta. Palokunta-

laisten apu ja asenne oli aivan upea, päätään puistellen he totesivat kellarissa vallitsevan lohduttoman näköisen tilanteen, mutta loivat hyvällä huumorilla ja asenteella uskoa siihen, että asiat saadaan hallintaan. Kellari oli saatava lämpimäksi, putkiliike toimitti lämpöpuhaltimen ja VPK lainasi kaasulämmittimen. Veden pääsulukukin löytyi kadun varresta pienen etsimisen jälkeen ja sunnuntai-iltaan mennessä taloon tuli lämpöä ja väliaikainen juoksevan veden hana toimi kellarissa. Pihamaani oli täynnä pakettiautoja paloautolla täydennettynä. Työmiehiä säntäili sisään ja ulos pakkasen nipistellessä sormenpäitä.

Maanantaiaamuna jatkettiin putkitöitä alueen hyvin tuntevan putkifirman kanssa. He toivat tullessaan uuden vesimittarin ja viimeistelivät remontin. Itse olin tässä välissä hommannut uuden järeän lisälämmittimen huolehtimaan kellarin lämpötilasta. VPK rauhoitteli käyttämään heiltä lainattua lämmitintä niin kauan, että kellaritila on läpikotaisin sulanut.

Helpotus oli suunnaton, kun hanoista alkoi kuulua kurlutusta ja vesi juoksi. Lämmin suihku tuntui juhralta!

Viimeiset kaksi talvea ovat koetelleet omakoti-asukkaita ankaralla kädellä. Viimetalvisia lumen, jään ja kylmyyden seurauksia korjataan osin vieläkin. Kuluva talvi on tähän asti ollut leuto, mutta myrskyisä. Kovien tuulten aiheuttamista vahingoista meistä monet ovat saaneet ei-toivottuja kokemuksia.

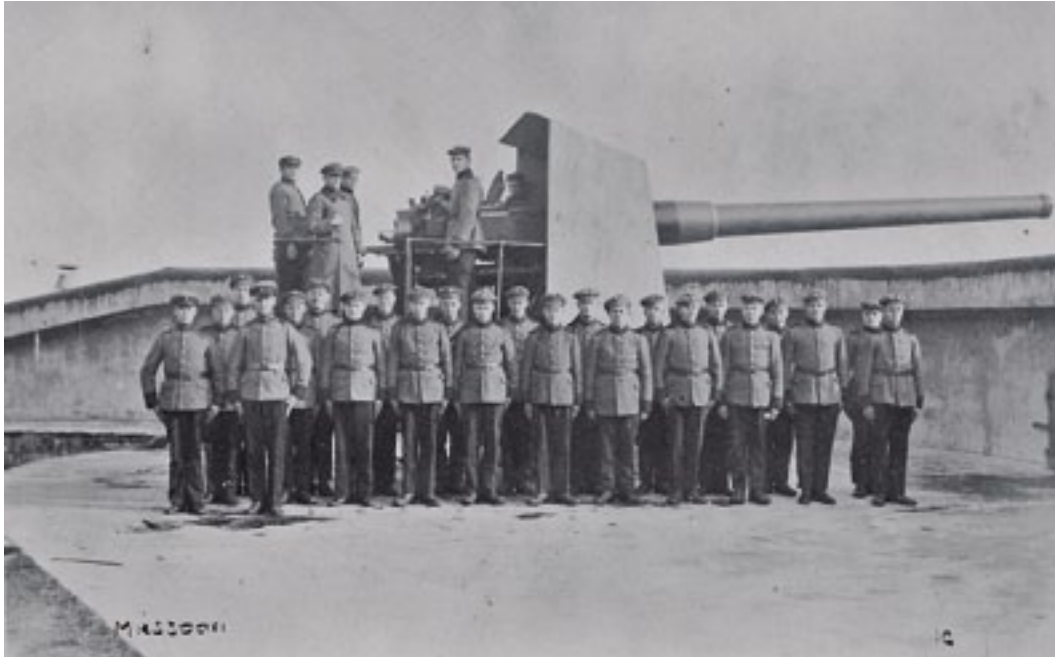
Maaseutuolosuhteissa, kaupungin kupeessa, on syytä muistaa pohjoisessa elämisen perusasiat. Talvisäiden ohella Suvisaaristolaiset ovat saaneet runsaasti kokemusta myös sähkökatkoista, joskus melko pitkäkestoisistakin.

Kevättalvinen koettelemukseni oli hyvin opettavainen. Jatkossa varmistan kaikin keinoin, että vesimittari pysyy kaikissa olosuhteissa pakkasen ulottumattomissa. Luotettavan putkiliikkeen puhelinnumero on syytä pitää ajan tasalla ja käden ulottuvilla, samoin Sommarön VPK:n yhteystiedot. Viimeksi mainitulle myös erityinen hurraa, ja kiitos avusta, rohkaisusta ja joustavuudesta. Miten hienoa, että meidän kylällä on tällainen oma apuysikkö!

Omien kokemusteni jälkeen tutustuin myös mm. Sisäasiainministeriön sivustolta löytyvään Kotivara-ohjeistukseen (<http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/kotivara/>), vastaavia ohjeita samalla hakusanalla löytyy muitakin. Kantapään kautta tuli muistutetuksi, että oma Kotivara on hyvä saattaa ajan tasalle sen kuuluisan hyvän sään aikana. Tiukassa tilanteessa alkuun pääsee, kun talossa on taskulamppuja, kynttilöitä, takkapuita – ja useammat villasukat.

Hannele Eklund

Ylhäällä

152/45 Canet-tykki ja sen tykkiryhmä 1900-luvun alussa. Kuva: SLRR arkisto.

Alhaalla

Rannikkosotilaiden Huoltoyhdistys (nyk. Rannikkosotilaskotiyhdistys ry) aloitti ensimmäiset sotilaskotitoimintansa Isosaaressa ja Kuivasaaressa vuonna 1926. Samana vuonna rakennettiin sotilaskodit myös Rysäkarille ja Miessaareen. Kuva Miessaaren sotilaskodin alkutaipaleelta. Kuva: SLRR arkisto.

MIESSAARI

Teksti: Anu Vuorinen,
SLRR:n tiedottaja ja tietokirjailija

Miessaaren alkuperäinen nimi on Karlö tai Carlö mutta kaikkien vanhimmissa asiakirjassa saarta kutsuttiin Sommeröksi ja jopa Kattholmiksi. Ruotsinkielessä vakiintui myöhemmin nimi Karlö. 1900-luvulla nimi suomennettiin Miessaareksi.

Matinkylän edustalla olevan Miessaaren historia poikkeaa selvästi muiden Espoon saariston saarten vaiheista. Vanhimmissa vuodelta 1618 olevassa maakirjassa on mainittu, että Miessaari on yhteisomistuksessa oleva ns. kruunun saari. Tämä on Espoon osalta harvinaista, sillä yleensä saarista on löytynyt ensimmäinen maininta vasta niiden jouduttua verotuksen kohteeksi ja sitä kautta jonkun omistukseen.

Omistajan Miessaari sai vuonna 1687 kun saari yhdistettiin Kokinkylän Storsin tilan omistajan, rykmenttiupseeri Hans Floorin ratsutilaan. Omistusoikeus vahvistettiin riidan jälkeen 1690. Ei tiedetä, mitä Hans Floor teki saarellaan. Todennäköisesti saari palveli Floorin väkeä silakankalastuksen tukikohtana. Floor ei kuitenkaan asunut saarella.

Floorin jälkeen saaren omistajaksi tuli ensin Henrik Johansson ja sitten Johan Henricksson Morelius, edelleen Kokinkylän Storsin tilan hallitsijat.

Ensimmäinen maininta kirkonkirjoissa on vuodelta 1779. Sinä vuonna, 30. lokakuuta Miessaaressa syntyi ensimmäinen lapsi – Henrich Frivilligin ja Maria Thomassonin poika Gustav.

Vuonna 1872 saarella oli jo K.G. Ekebomin julkaiseman kartan mukaan viitisen asuinrakennusta. Ne sijaitsivat Miessaaren sekä Pukkisaaren ja Flakaholmin välisessä suojaisessa salmassa. Niiden yhteydessä oli kaksi laivalaituria sekä Miessaaren ja Pukkisaaren välillä oleva silta, josta tänä päivänä on jäljellä ainoastaan saarien rannoissa olevat kivipenkereet. Saaren lounaiskärkeen oli kartassa lisäksi merkitty tiilitehdas. Sen toiminnasta ei ole mitään mainintoja ja todennäköisesti se onkin ollut lyhytikäinen, paikallisen tarpeen synnyttämä yritys. Miessaari tai ainakin suuri osa siitä myytiin 1877 helsinkiläiselle raatimiehelle Johan Aleksander Söderströmille. Hän ja hänen sukulaisensa rakennuttivat saarelle useita kesähuiloita.

Linnoitustyöt Miessaareessa aloitettiin vuoden 1915 alussa. Saari ostettiin valtiolle vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen, kun Johan ja Hilma Söderströmin perillisten ja valtion välillä allekirjoitettiin kauppakirja 2.11.1920. Kirjallisuudessa on usein todettu venäläisten pakkolunastaneen Miessaaren vuonna 1914, mutta asiakirjat eivät tue tätä väitettä. Kyseessä lienee virheellinen käsitys, että kaikki ensimmäisessä maailmansodassa rannikopuolustuksen käyttöön otetut alueet olisi pakkolunastettu.

Vuosina 1913–1915 rakennettiin meririntama eli Viaporin linnoitus, joka muodostui kahdesta linnakekehästä. Uloimmalla kehällä oli 6 kappaletta 4-tykkistä 254/45 D järeitä pattereita: Itä-Villingissä, Isosaaressa (2 patteria), Kuivasaaressa, Katajaluodossa ja Rysäkarilla sekä 4 kappaletta 4-tykkistä 152/50 C raskaita pattereita: Santahaminassa, Isosaaressa, Harmajalla ja Miessaaressa. Tänne siirtyi Helsingin meripuolustuksen painopiste juuri ennen ensimmäistä maailmansotaa.

Miessaareen rakennettiin tykkipatteri (kasematti), joka on sijoitettu saaren keskiosaan ja sitä rakentaessa on otettu huomioon maaston muodot. Aseistuksena kasematissa oli 4 kappaletta 152/45-C tykkiä (6" Canet). Kasematin kummassakin päässä oli kaksikerroksinen mittastorni.

Patterin länsipuolella oli kallioon louhittu valonheitinase, jossa valonheitin nostettiin hissillä valaistusasemaansa. Asema jäi keskeneräiseksi ja myöhemmin sen päälle rakennettiin terästorni.

Saaren lounaisosassa on kallioon louhittu kolmikerroksinen miehistösuoja ja saaren pohjoisosassa on niin ikään kallioon louhittu kolmihuoneinen keskuskasematti.

Talvisodan aikana Miessaari kuului Rysäkarin alalohkoon yhdessä Katajaluodon ja Kytön kanssa. Jatkosodan

Ylhäällä

Kalastajaperheiden määrä vähenyi 1800-luvun lopulla ja jäljelle jääneet Strömbergin ja Brunströmin kalastajaperheistä jompikumpi asui vielä jäljellä olevassa kalastajatorpassa. Rakennus toimii kesäasuntona. Kuva : Anu Vuorinen

Oikea ylä

Saaren läntisellä puolella sijaitseva huvila on todennäköisesti 1800-luvun lopulta ja siinä asui professori M.G.J. Stenbäck. Nykyään rakennus on asumiskelvoton. Kuva: Anu Vuorinen

Oikea ala

Vanhat portaat. Kuva: Anu Vuorinen

aikana nimi oli muutettu ja silloin Miessaari kuului II Miessaaren linnakkeistoon yhdessä Kytön, Rysäkarin ja Katajaluodon kanssa.

Ensimmäinen parlamentaarinen puolustuskomitea suositti kesäkuussa 1971 rannikkotyöstön silloisen raskaan 152 50 T-kaluston (entinen modifioitu 152/45 C) korvaamismahdollisuuksien tutkimista. Asia eteni niin, että ensimmäinen 130 53- tornikanuunan prototyypitykki asennettiin vuonna 1980 Isosaareen, jossa suoritettiin erilaisia koe- ja kokeiluammuntoja aina vuoteen 1983 asti. Ensimmäinen sarjahankintasopimus allekirjoitettiin 30.9.1982.

Miessaareen asennettiin 1980-luvun puolivälissä 4 kpl 130 53 TK-tykkiä.

Vanhoja kauniita rakennuksia

Linnoituslaitteiden lisäksi Miessaaresa on säilynyt kolme vanhaa kesähuvi- laa ja kalastajatorppa. Saarella on myös linnoituslaitteisiin liittyviä kasarmi- ja apurakennuksia eri aikakausilta. Miessaaren rakennuskanta ja miljöö muodostavat kulttuurihistoriallisesti hienon ja ainutlaatuisen kokonaisuuden.

Tärkeä tukikohta

Miessaari on Suomenlahden Meripuolustusalueen vartiolinnake, joka mahdollisen kriisin aikana suojaaa pääkaupunkiseutua ilmasta, maalta sekä mereltä kohdistuvia hyökkäyksiä vastaan ja toimii liikkuvien joukkojen tukialueena. Saarella on merivoimien raskaita 130 53 TK-tykkeitä, johtamistiloja sekä pääkaupunkiseudun joukoille varattua materiaalia ja räjähteitä.

Miessaarella työskentelee jatkuvasti vartio- ja varastohenkilöstöä. Suomenlahden meripuolustusalue ja Merisotakoulu käyttävät saarta kouluttaessaan varusmiehiä, reserviläisiä ja henkilökuntaa.

Saaren maa-alueen, jonka pinta-ala on n. 61 hehtaaria, omistaa Senaattikiinteistöt ja sitä ympäröivät vedet Metsähallitus.

Poikkeuksellisen kaunis saari

Espoon saariston mitassa Miessaari edustaa poikkeuksellisen luonnontilassa säilynyttä saaristoluontoa.

Miessaari sijaitsee sisä- ja ulkosaariston rajalla siten, että saaren eteläranta edustaa olosuhteiltaan lähinnä väli- ja ulkosaaristoa, mutta pohjoisranta selkeästi suojaista sisäsaaristoa.

Meren vaikutus näkyy selvästi rantavyöhykkeen leveydessä, vyöhykkeisyydessä ja lajistossa. Myös saaren metsissä on selvästi nähtävissä eteläisen ja pohjoisen puoliskon väline kasvillisuusero. Eteläpuolen kangasmetsien kasvillisuutta luonnehtii variksenmarjan yleisyys ja paikoin tavattavat ruohokannukan kasvustot.

Erityisen merkittäviä ovat etelärannan ja Pikku Miessaaren rantabiotoopit ja vanhan tervaleppävaltaisen puuston luonnehtimat kosteat lehdot. Näillä alueilla on tavattu joukko huomionarvoisia kasvilajeja.

Lähteet:

Salaisuuksien saari

– *Miessaari, Länsiväylä 17.7.1983*

Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Espoon kaupungin museo,

Havo 1984

Suomenlinnan Rannikkorykmentti 1918-1998, Urho Myllyrinne, Eino Rähä 1998

Luontokartoitus 1999, Ympäristötutkimus Oy Metsälahti

Miessaari, Ove Enqvist

Kotipizza Lippulaiva

Pizza perille -palvelu – Pizzatransport

Kotipizza Lippulaiva
Espoonlahdenkatu 4
Avoinna Ma-La 11-21, Su 12-21
puh. 09-58400732

Meillä on myös kotiinkuljetus! Lisäinfoa tuotteista ja hinnoista katso:
Vi har även hemkörning! Mer information om produkterna och priserna finns på

www.kotipizza.fi

Tervetuloa! Välkommen!

RYSÄKARI

Teksti

Ove Enqvist,
Yleisesikuntakomentaja (evp.),
sotatieteiden tohtori ja tietokirjailija

Kuva s. 56-57

Riitta Ståhlberg

Rysäkarin historia on saaren pienestä koosta (9,65 hehtaaria) huolimatta mielenkiintoinen. Nimi on vaihtunut Rysskäristä Ryssänkariksi ja Rysäkariksi. Omistussuhteet ovat vaihdelleet, ja saari on taas siirtynyt yksityisomistukseen oltuaan noin 90 vuotta puolustusvoimien käytössä.

Venäjän vallan aika

Lauttasaareen kuuluneet Melkki (Melkö) ja Ryssänkari (Rysskär) sekä muutamia muita pieniä luotoja myytiin vuonna 1836 kauppiaille ja laivanvarustajalle Bernhard Benedikt Brennerille. Melkki päätettiin kuitenkin vuonna 1888 linnoittaa, ja Melkin verotalo pakkolunastettiin puolustustarkoitukseen. Koska linnoittaminen koski vain Melkin saarta, keisari Aleksanteri III lahjoitti omistusoikeuden suurimpaan osaan muita saaria, luotoja ja kalavesiä, niiden mukana Rysskär, Helsingin kaupungille.

Sotilaspoliittinen tilanne kiristyi 1800-luvun loppupuolella, ja Venäjän keisari vahvisti Viaporin linnoituspiirin rajoja esittävän kartan vuonna 1893. Linnoituspiirin länsiraja kulki Rysskärin kohdalla niin, että saari jäi linnoituspiirin sisäpuolelle. Saarta ei kuitenkaan vielä linnoitettu. Linnoituspiirin alueella sotilasviranomaisilla oli kuitenkin poikkeuksellisen suuri määräamisvalta.

Juuri ennen ensimmäistä maailmansotaa Helsingin meripuolustuksen painopiste siirtyi Viaporin tasalta linjalle Skatanniemi-Itä-Villinki-Isosaari-Kuivasaari-Harmaja-Katajaluoto-Ryssänkari-Miessaari. Laadittiin ripeästi uudet suunnitelmat vahvistettua meririntamaa ja uutta maarintamaa varten. Uudistustyöt alkoivat lokakuussa 1914.

Jo 1800-luvun lopulla saaresta käytettiin aika ajoin suomenkielistä nimeä Ryssänkari, mutta suomenkielisessä nimenkäytössä oli horjuvuutta. Suomenkieliset sanomalehdet pyysivät vuonna 1900 Suomenkielen seuraa ehdottamaan nimiä sellaisille paikoille, joiden kohdalla nimikäytäntö oli epävarma. Rysskärille ehdotettiin suomenkielestä nimeä Ryssjänkari, ja vuonna 1903 Kotikielen seuran luettelossa Rysskär oli suomeksi Ryssänkari. Kesti kuitenkin aikansa ennen kuin suomenkielinen nimi vakiintui käytössä.

Sotilasviranomaiset anoivat vuonna 1914, että Helsingin kaupunki luovuttaisi tietyt kaupungin saaret korvauksetta puolustustarkoituksiin, mutta kaupungin rahatoimikamari oli sitä mieltä, että saaret luovutettaisiin vain pakkolunastusteitse. Vuonna 1916 määrättiin sen takia, että mm. Rysskär vesialueineen pakkolunastettaisiin Viaporin linnoituksen tarpeisiin. Sotilasviranomaisille annettiin oikeus ottaa alueet heti käyttöönsä. Pakkolunastus jäi kuitenkin vielä kesken. Rysskärin patterin rakennustyöt alkoivat siitä huolimatta pian ensimmäisen maailmansodan sodan syttymisen jälkeen. Linnakkeen pääaseistuksena oli 10-tuumainen rannikkopatteri.

Suomen itsenäisyyden alku

Suomen itsenäistyttyä heräsi jo kevääl-

Viaporin linnoituspiirin länsiosan alueet. Kartta on laadittu vuonna 1900 Venäjän keisarin 1893 hyväksymän kartan pohjalta. Vaalenpunaiset alueet kuuluvat Helsingin meririntamaan (Krepost Sveaborg) eli valtiolle, kellertävillä alueilla ovat voimassa Viaporin linnoituspiirin rajoitukset.

Lähde:

Kansallisarkiston digi-arkisto

Ylhäällä

Rysäkarin 10-tuuman patteri vuonna 1928 (yksityiskokokuva)

Vasen ylä

Rysäkarin vanha kasarmi 1900-luvun alussa.

Kuva:
SLRR arkisto

Vasen ala

Rysäkarin miehistö 1900-luvun alussa.

Kuva:
SLRR arkisto

lä 1918 kysymys mm. Ryssäkarin tarpeellisuudesta rannikkopuolustukselle ja lunastustoimenpiteiden jatkamisesta. Pyrittiin selvittämään, millä hinnalla ja edellytyksillä kaupunki olisi halukas luovuttamaan saaret puolustusvoimille. Helsingin kaupunki oli halukas aloittamaan neuvottelut, ja Ryssäkar liitettiin valtion ja kaupungin väliseen vaihtokauppaan, johon sisältyi mm. valtion alueet Lauttasaarella. Alueiden vaihtoyritys kuitenkin epäonnistui, ja Ryssäkarin pakkolunastustoimenpiteitä jatkettiin. Lopullinen pakkolunastus ja erottaminen puolustuslaitoksen tarpeisiin tapahtuivat joulukuussa 1922.

Kapteeni Väinö Svanström määrättiin elokuun 27. päivänä 1918 Ryssäkarin linnakkeen päälliköksi. Ankeista oloista huolimatta koulutus linnakkeella voitiin aloittaa, ensin pienelle joukko varusmiehiä. Ensimmäinen sotilasvala vannottiin Ryssäkarissa 12. marraskuuta 1918, jolloin linnakkeen henkilöstö oli kasvanut 175 mieheen.

Linnakkeen oloja ja koulutusta parannettiin alkuvaikeuksista huolimatta koko ajan. Vuonna 1926 avattiin linnakkeen sotilaskoti. Joukko-osasto, Rannikkotykistörykmentti 1 (RT 1), ja nyt jo Ryssäkarina tunnettu linnake pärjäivät hyvin 1930-luvun alussa suoritetuissa korkean tason tarkastuk-

sisä. Vuosina 1935 ja 1937 toimeenpantiin RT 1:ssä kertausharjoitukset, joissa Ryssäkarissa koulutettiin 150–160 reserviläistä.

Talvi- ja jatkosota

Maa- ja maailmanpoliittinen tilanne kärjistyi syyskuun lopussa 1938 ns. Tšekkoslovakian kriisiin, jonka takia kutsuttiin rannikkotykistökin reserviläisiä ylimääräisiin kertausharjoituksiin myös Ryssäkarille muutamaksi päiväksi. Noin vuoden päästä linnakkeen miehitettiin taas talvisodan lähestyessä. Ryssäkarin alalohkon komentajana oli majuri Norberg. Alalohkoon kuului esikunta, Katajaluodon, Miessaaren ja Ryssäkarin linnake sekä Kytön mittausasema. Talvisodan syttyminen merkitsi ilmahälytyksiä Ryssäkarin linnakkeella melkein joka päivä. Linnaketta kohti ei kuitenkaan hyökätty, vaikka linnakkeelta myös nähtiin vihollisaluksia joulukuun alkupäivinä.

Välirauhan aikana Helsingin edustan rannikkopuolustuksen vahvuutta laskettiin jonkin verran. Välirauha ei kuitenkaan ollut rauha sanan varsinaisessa merkityksessä. Talvi- ja jatkosodan aikana ryhdyttiin yhä useammin puhuman Rysäkarista Ryssäkarin sijasta mm. sotapäiväkirjoissa. Jatkosodan linnakkeen sotapäiväkirjoissa puhutaan jo Rysäkarin linnakkeesta sodan alusta alkaen.

Jatkosodan aikana ei Rysäkarilla käyty varsinaisia taisteluita. Linnake oli kuitenkin mukana toiminnassa esim. kun vastustaja tyhjänsi Hangon tukikohdansa, mutta ampumaetäisyys oli liian suuri linnakkeen 10-tuuman patterille. Koulutus jatkui linnakkeella, ja joukkoja ja kalustoa, mm. yksi 10-tuuman tykki, voitiin siirtää itärintamalle.

Sodan loppuvaiheissa joukkojen tulo ja meno kiihtyi keväällä ja kesällä 1944, kunnes sotatoimet lopetettiin ylipäällikön sanomalla 4. syyskuuta. Linnakkeen miehistön kotiuttaminen aloitettiin.

Voidaan katsoa, että linnake siirtyi rauhan ajan toimintaan ja kokoonpanoon marraskuun loppuun mennessä, vaikka sodan jälkeiset järjestelyt edelleen jatkuivat.

Sotien jälkeinen aika

Sotien jälkeistä aikaa leimasi epätoisuus linnakkeen tulevaisuudesta. 1940-luvun lopulla ja 1950-luvun alussa laadittiin useita rauhan- ja sodan ajan kokoonpanoja, joissa Rysäkari välillä oli miehitetty koulutuslinnake ja välillä miehittämätön vartiolinnake. Linnakkeen 10-tuumaiset tykit jouduttiin Liittoutuneiden Valvontakomission vaatimuksesta purkamaan ja kuljettamaan varikolle. Kesäkuussa 1945 Miessaaren linnakkeen miehistö siirrettiin Rysäkariin. Rysäkarin ylläpitäminen miehittettynä linnakkeena koettiin kuitenkin vaivalloiseksi, ja vuodenvaihteessa 1945–1946 linnakkeen miehistö siirrettiin taas Miessaareen.

Rysäkari, Kytö ja Miessaari muodostivat kuitenkin hyvän kokonaisuuden erilaisille harjoituksille, ja tätä kokonaisuutta käytettiin aika ajoin eri rannikkoujoukkojen leiri- ja ampumarajoituksiin. 10-tuumaisten patte-reiden ottamista uudestaan käyttöön tutkittiin 1950-luvun lopulla ja 1960-luvun alussa, mutta siitä luovuttiin. Rysäkarin käytöstä meri- ja rannikkopuolustuksen harjoituksissa luovuttiin kokonaan 1960-luvun loppupuolella, kun merivoimat tarvitsivat saaren materiaalinsa varastopaikaksi. Vartiostuun vaihto rannikkotyöstä merivoimille tehtiin vuonna 1969.

Merivoimien tarve Rysäkarille väheni pikku hiljaa, ja syksyllä 2008 ilmoitettiin, että puolustusvoimat lähivuosina luopuisi Vallisaaresta, Kuninkaansaaressa, Kuivasaaresta ja Rysäkarista. Ensimmäisenä luopuminen voitiin vuonna 2010 toteuttaa Rysäkarin kohdalla, ja Senaattikiinteistöt myi sen tunnetulle suomalaiselle perheyryykselle vuonna 2011.

Rysäkarin luonto

Saaren pinta-ala on noin 10 hehtaaria ja rantaviivaa siinä on 1420 metriä. Saaren korkein kohta on alle 10 metriä meren pinnasta. Pinnanmuodot ovat enimmäkseen loivapiirteiset, lounaisosissa on paikoin jyrkähköjä rantakallioita.

Saaren rantaviiva on enimmäkseen kallioista. Länsi ja kaakkoisrannalla on muutama lohkareikkorantavyöhyke. Koillisranta on parin sadan metrin matkalla kivikkoa tai lohkareikkoa.

Rysäkarin kasvimaailma on erikoinen ja saaren harvinaisuuksiin kuuluvat mm. merisara, heinäkaura, kumina, mäkipirvilä, mäkihorsma, hietaorvokki, ketonoidanlukko, ahdekaunokki ja on saarelta löytynyt mäkimeiramikin. Mäkimeirami on vanha mauste- ja rohdoskasvi, joka on maassamme yleinen vain Saaristomeren ulkoluodoilla. Laji on Uudellamaalla alueellisesti uhanalainen.

Anu Vuorinen

Lähde: Helsingin ulko- ja välisaariston ekologinen kestävyys. Helsingin kaupungin ympäristönsuojelulautakunta.

Rysäkarin tulevaisuus

Syksyllä 2011 luimme lehdistä, että Rysäkari on myyty suomalaiselle perheyryykselle ja että saari tulee palvelemaan matkailua ja turismia. Myöhemmin selvisi, että saaren osti Eilakaisla Oy:n toimitusjohtaja Tom Kaisla omistamansa Rysäkarin Linnake Oy:n nimiin.

Myyjän eli Senaattikiinteistöjen mukaan saaresta kiinnostuneita ostajia oli parikymmentä, mutta tarjouksia tuli loppujen lopuksi alle kymmenen. Saaren ostaminen nousi esiin Espoosakin: asiasta tehtiin valtuustokysymys, mutta kaupunginhallitus teki asiassa kielteisen päätöksen.

Saari rakennuksineen aiotaan nyt kunnostaa hienoksi linnoituksen henkeä kunnioittaen. Vanha upseeritalo saa uuden elämän tilausravintolana ja lisäksi saarelle rakennetaan kokous- ja majoitustiloja. Vaikka koko saaren kunnostus on vuosien projekti, ravintola pyritään avaamaan jo vuoden 2012 rapukautteen mennessä.

Seuraavan aukeaman valokuvat ovat alkusyksyiltä 2011 ennen kunnostustöiden aloittamista.

Kuvat ja teksti
Riitta Ståhlberg

Poliisi-Erämiesten maja Torra Lövössä

—
Teksti

Jukka Hytönen,
majaisäntä

—
Ylhäällä

Mökki nykyisessä
asussaan.

Kuva:

Jukka Hytönen

—
Alhaalla

Nuorehkoa
talkooporukkaa
50-luvulta.

Kuva: Seuran
historiikista

Espoon Lehtisaarten itäpuolella sijaitsee pienehkö asumaton saari, Kuiva-Lehtisaari, Torra Lövö, jonka länsirannalla ”pirun pellon” vieressä nököttää pieni punainen mökki seinässään kyltti Poliisi-Erämiehet.

Mökin historia ulottuu reilun puolen vuosisadan taakse. Ensimmäinen maininta mökistä on tuon metsästys- ja kalastusseuran historiikissa vuodelta 1953, jolloin vuosikokouksessa on päätetty rakentaa maja Kuiva-Lehtisaareen.

Saari oli tuolloin Matinkylän kartanon omistuksessa, ja siltä vuokrattiin maa-alue majan rakentamiseksi. Ilmeisesti paikalla oli ollut jo aiemmin vanha, vielä pienempi maja. Uusi pienen tuvan ja saunan käsittävä maja saatiin

rakennettua talkoovoimin vuonna 1956. Tuo sama mökki on pystyssä tänäkin päivänä – tietenkin pientä ehostusta vuosikymmenten aikana vaatineena, mutta perusrakenteet ovat alkuperäiset.

Mökin yhteydessä on ulkorakennus, jossa on aikoinaan myös majoitettu. Nykyisin se on varastokäytössä.

Vuonna 1984 Espoon kaupunki osti koko saaren ja Poliisi-Erämiehille jäi käyttöoikeus mökkiin. Saaren tultua kaupungin ulkoilusaareksi on siellä rantautuvien veneilijöiden, telttailijoiden ja kanoottilla liikkuvien määrä lisääntynyt jonkin verran, mutta hyvin on yhteiselo saarella sujunut. Onpa moni naapuriin rantautunut maistelut majaisännän lämmittämän saunan löylyjäkin.

MUISTOJA JA IHMISIÄ

MÄNNISKOR OCH MINNEN

P-O Sjöberg in memoriam Joan och Anders Edelmann

Det finns människor med en helt osannolik kapacitet, människor som vid sidan av ett krävande arbete och en stor familj har energi och ork att tjäna hembygden. En sådan människa var P-O Sjöberg.

P-O föddes 1931 som det mellersta barnet av tre. Föräldrarna skildes och hans mamma Bertha blev ensam med tre vilda pojkar. Hans faster, legendariska Karin Söderholm, tog hand om honom. Som 7-åring kom han till Sommaröarna som hennes adoptivson. År 1941 stupade hans far Jarl Sjöberg.

Redan som liten pojke rodde han ut mjölk till kunderna, motorbåten hade staten lagt beslag på på grund av kriget. Butiken blev grundbulven i P-O:s liv. När han år 1951 gjorde sin värnplikt i Dragsvik fick han uppskov från underofficersskolan för att han behövdes i butiken.

År 1953 gifte han sig med Maja Grönstrand som han hade träffat när hon jobbade på Bergvik sommarhem. De fick tre barn, sex barnbarn och två barnbarnsbarn. Livet var fullt av liv och hårt arbete, butiksbåten som skulle lossas och lastas till långt in på nätterna. Förvaringen och transporten av färskvaror var mycket arbetsam när mjölk och smör köptes i lösvikt.

P-O var en handelsman av gammalt fint märke, han satte kunden i centrum. Öppen för nya vindar var han även när han 1989 gick mot strömmen och utvidgade butiken.

Det är nästan ofattbart hur tiden ändå kunde räcka till för alla de fritidsaktiviteter Sommaröarna till fromma som P-O varit verksam med. Han var aktiv inom SVIE ända från 50-talet ibland som ordförande och ibland som vice-. Han var ordförande för Sommarö Jaktförening åren 1977 till 1979. Som nämndeman verkade han mellan åren 1976 och 1988.

Under hela året var P-O, tillsammans med andra eldsjälur här på orten, involverad i någon form av idrott. Vintertid skidade man och hoppade backe, sommartid orienterade man och paddlade.

I slutet av 40-talet anmälde P-O ett ishockeylag (Sommaröbor förstärkta med ynglingar från Ivisnäs) till distriktserien. Med undantag för målvakten hade de hemgjorda klubb- och utrustningen var också

i övrigt mest hemgjord, men två år var man med. Begreppet Sommarö skidspel startade under sent 50-tal och nådde sin kulmen på 70-talet. I slutet av 70-talet flyttades paddlarklubben Canoa från Drumsö till Sommaröarna. De största framgångarna hade Canoas ungdomar under 80- och 90-talen.

I alla dessa aktiviteter deltog P-O då han hann, i talkoarbeten, som instruktör och tränare, som tävlingsfunktionär, ordnade prisutdelningar mm.

Med P-O Sjöberg gick mycket av gammaldags talkoanda och uppoffrande hembygdskarlek i graven.

Ur en jaktövervakares loggbok.

—
Runon on
kirjoittanut
P-O Sjöberg
toimiessaan
metsästyksen
valvojana,
todennäköisesti
1960-luvulla.

*En tidig höstmorgon vi gjorde en tur,
sydvästen var hård, det kom även en skur.
Mot Långrund vi stävade först på vår färd,
måntrö här fanns någon jäkel i dag,
Jovist, en lampa där lyste och blinkade ilsket,
en röst hördes brumma så ampert och trilsket,
Kapari har tagit sin plats i beslag.*

*På Metarklippan satt Gösta och log,
hans söner var med och såg till att det tog.
Att på pracka och äda säkert få korn,
är inte så lätt som så många av oss tror.
Det blixtra och knalla, man såg bulländer falla,
i grytan dom smakar, helt säkert som skrakar.*

*Mot bullan vi styrde vår färd.
Hej, Nisse hur har du det här.
Bom på bom jag skjuter helt visst,
jag konsten har glömt säkert sen sist.
Med hagel en sprakaskytt jag är, sa Nisse och log
om pistol jag fick bruka, helt säkert det tog.*

*Måntrö det på Sumparklacken nån vågat sig i land,
jo, se på tusan, kanske med hjälp utav sand.
Bolle och Jocke jaktivern lockat,
tre allor på man dom har plockat.
En klunk utav flaskan, sitt ner här en stund,
det värmer i bröstet, sku va skönt med en blund.
Vi tackar och bockar, vi fortsätter färden.
Allorna lockar och sträcker med fjärden.*

*Ute på stenskar en vecka i sträck,
länsman har suttit och bevakat sin rätt.
Allorna flyger båd fram och tillbaka,
vår längtan till skäret vi nu fått försaka.
Om någon till holmen har kommit för nära,
var det bara att vända och rädda sin ära.*

*På hemväg vi gjorde till Labbart en tur,
jo, jäklar där satt mé en filur.
Med nya kanoner där hördes brassa,
Sjöblommens Göran med Jonka, sin farsa.
Hej, gossar nu vettar upptagen,
för klockan snart elva är slagen.*

**ESF:s hederskommodor
Björn-Erik Björnström
in memoriam**

Peter Joutsu

De medlemmar som besökte Paven onsdagen den 8 juni såg att föreningens flagga vajade på halvtång både på Pentala och vid Amiralshamnen. Vi nåddes av sorgebudet att vår hederskommodor avseglat på sin sista färd samma morgon. Björn-Erik blev 89 år gammal.

Man kan med fog säga att med BEB gick en stor personlighet och en sann ESF:are ur tiden. Han var medlem i föreningen under 86 års tid! Alltsedan början av 1960-talet verkade han med en aldrig sinande energi för föreningen som styrelsemedlem, vicekommodor och kommodor. Under åren 1969-80 verkade han dessutom som föreningens juniorchef. Han blev invald som hedersmedlem 1991 och utnämnd till hederskommodor 1999. I seglingskretsar har de flesta under flere decennier känt till att ESF och namnet Björnström hörde ihop.

BEB var en handlingens man, som inte trivdes på sofflocket eller i hängmattan. Hans livliga intellekt var ständigt sysselsatt med visioner, projekt och handlingar kring de föreningar han tillhörde. Ännu vid hög ålder var han aktiv styrelsemedlem – ofta ordförande – i över tio föreningar och samfund som hade anknytning till hans intressen, yrke eller hembygd. Kärast av dem alla var dock Esbo Segelförening.

En av de största frukterna av hans arbete som ESF fick skörda var planeringen och förverkligandet av Amiralshamnen, som skedde under hans ledning åren 1983-84. Det sista förtroendeuppdraget BEB innehade var ordförandeposten i ESF:s understödsförening. Det uppdraget avsåg han sig i februari 2011.

BEB:s intensiva engagemang och ibland kontroversiella förfaringsätt kunde då och då väcka känslor bland en del medlemmar. Han var ej heller

den som hukade för någon. Alla var dock överens om en sak: hans insats för föreningen var enorm. Bakom många stora män står ofta en stark maka. Så även i detta fall. Harriet stöttade Björn-Erik livet ut med många kloka tankar, råd och gärningar. Tillsammans har de producerat både historik och statistik över det mesta inom föreningen.

Sin seglingskarriär började Björn-Erik i mitten av 1930-talet i vingbåtsklassen. Först som gast och senare som rorsman. Sommaren 1940 fick han uppdraget att föra Timgrens nya vingbåt och samtidigt utbilda ägaren, dottern Harriet, i segling. Man kan säga att det blev ett långt uppdrag och en sammansvetsad besättning, för ännu sommaren 2009 seglade de tillsammans på sin Ursula II! Det är ej många 87-årin-

gar som - på tu man hand - klarar av att segla av och an till Skärgårdshavet från Esbo.

BEB tog mig under sina vingar i mitten av 1960-talet. Under några somrar hade jag förmånen att vara gast på hans 1964 byggda folkbåt Ursula. BEB var en smart taktiker och finlirare, som trivdes i synnerhet i lätta vindar. Kulmen på hans kappseglingskarriär nåddes sommaren 1966 då Ursula vann FM i folkbåt i ett startfält med 54 båtar i Hangö. På den tiden ordnades ej krysstartar, så det var tuffa och lärorika regattor.

Förutom seglingsundervisning bjöd BEB under seglatserna på många roliga anekdoter och aforismer. En av dem löd: "Egen framgång är alltid bra och andras misstag är ej heller att förakta". Ännu på gamla dagar hade han glimten i ögat och gav bevis på att pojkhumorn från teknologtiden satt kvar. Under invigningen av Amiralshamnen 1984 viskade han åt mig, som även jobbat i projektgruppen: "Teekkarit tempaisivat taas!"

BEB hade en stor vänkrets, som omfattade allt från bergsråd till arbetarna på Stockmanns byggprojekt, vilka han ledde i egenskap av Oy Stockmann Ab:s byggnadschef åren 1955-1987.

De som kom Björn-Erik riktigt nära visste att inom honom bodde en känslig och varm person med hjärtat på rätt ställe.

Genom BEB:s bortgång avslutades en epok och en aktiv generation i föreningens historia. Den generationens högsta önskan var att medlemmarna i framtiden skulle omhulda och bevara ESF:s arv och traditioner – samtidigt som föreningen bör utvecklas i tidens anda. Detta ansvar ligger nu på oss.

—
Folkbåtsstart vid Hangöregattan 1970. Björn-Erik och Harriet Björnström i F L 161. Foto: Bo Belfrage

**Sommarö-Sällskapets
hedersmedlem
Björn-Erik Björnström
1922 – 2011
Finn Eriksson**

Med Björn-Erik Björnström har en trogen sommaröbo och en aktiv medlem i Sommarö-Sällskapet gått ur tiden. Av alla hans engagemang på Sommaröarna stod Esbo Segelförening i särställning. Peter Joutsu har skrivit en minnesskrift för ESF:s medlemsblad som också publiceras separat här i

Sommarö-Sällskapets årsbok. För att undvika upprepningar har Björn-Eriks verksamhet i och betydelse för ESF sålunda behandlats ganska sparsamt i denna artikel.

Björn-Erik var sommarbo på Sommaröarna i hela sitt liv, från barndomssommarna på Hamnkopplan till den egna sommarvillan på Pentalas västra strand, ungefär där avståndet mellan Pentala träsk och Björköfjärden är som kortast.

Till Sommarö-Sällskapet anslöt sig Björn-Erik under dess första verksamhetsår 1972. Tio år senare hörde han till initiativtagarna till Pentala-Herrösällskapet. Orsaken till grundandet av det senare var att man ansåg att andra ögrupper fick större uppmärksamhet under den turbulenta tid då riktlinjerna drogs upp för den offentliga planeringen av södra Esbo. Pentala-Herrösällskapet lämnade in egna skrivelser till stadsstyrelsen i Esbo och till Helsingfors regionplaneförbund med protester mot orättvisor och inkonsekvenser i de då föreliggande planeförslagen, en del av dessa togs sedan ad notam i planeringen. I fortsättningen fungerade Pentala-Herrösällskapet i samråd med Sommarö-Sällskapet, i vars styrelse Björn-Erik valdes in som representant för Pentala-Herrösällskapet 1983. På den posten har han medverkat i de stora infrastrukturprojekt som genomförts eller håller på att genomföras på Sommaröarna. Han valdes till hedersmedlem i Sommarö-Sällskapet 2011.

Björn-Erik deltog aktivt i olika hamnprojekt på Sommaröarna. ESF:s behov av hamn med vägförbindelse krävde en inventering och jämförelse av olika mer eller mindre möjliga alternativ. Som en provisorisk lösning slöts ett tidsbundet avtal med ägarna till Ramsöstranden i Byviken. Under hyrestiden förhandlade man med ägarna till Fridhemsområdet på Sököudd och med stadens planerare, så när Byvikshamnens hyreskontrakt gick ut kunde ESF ta i bruk hamnen på Sököudd, som fick namnet Amiralshamnen (se årsbok 1984: Esbo Segelförenings marina – Amiralshamnen, artikel av Mary-Ann Weber). Björn-Erik var primus motor för förverkligandet av Amiralshamnen och av bara farten fortsatte han som ordförande i en arbetsgrupp inom Sommarö-Sällskapet med uppgift att kartlägga behov av och möjligheter till hamnar och parkeringsplatser för öbor utan vägförbindelse. Så småningom ledde detta till att den nuvarande aktiebaserade Byvikshamnen och Furuholmshamnen grundades. Ett par andra hamnprojekt fanns också på agendan.

Sommarövattens småbåtsfarleder hör också till de frågor som intresserade Björn-Erik. Han skrev om lobbandet i saken i Sommarö-Sällskapets årsböcker 1988 och 1992.

I Sommarö-Sällskapets årsboks redaktionskommitté har Björn-Erik verkat sedan 1984 och han har själv bidragit med många intressanta artiklar, i denna årsbok har artikeln "Skogsbranden på Pentala 1955" införts som repris. Här nedan en förteckning över Björn-Eriks årsbok-artiklar:

- 1983 *Sököudd – Fridhem – Amiralshamnen*
- 1988 *"Paven" 75 år*
- 1988 *Espoon vesialueitten vapaa-ajan reitit*
- 1989 *1989 Kort om Esbo Segelförening r.f. i dag*
- 1992 *Pursiseurojen muutosesitykset tuottivat tulosta: Espoonlahdelle vihdoinkin uusi vapaa-ajan venereitti*
- 1996 *Esbo Segelförening 90 år 1996*
- 2000 *Villa Fridhem 120 år*
- 2001 *Skogsbranden på Pentala 1955*
- 2001 *Villa Fridhems ägare och kejsarligt besök*
- 2002 *Esbo Segelförening fyllde 95 år*
- 2003 *Esbo Segelförenings år var livligt*
- 2003 *Paven fyllde 90*
Bakgrundshistoria till de fyra ESF-flaggorna

Min egen relation till Björn-Erik hade sin upprinnelse på min farfars tid. Han och Björn-Eriks far Jac. Björnström var goda vänner, grannar i Helsingfors, sommargäster på Sommaröarna och faktiskt samtidigt, på 20-talet, medlemmar i Esbo Segelförenings prisnämnd. Sedermera var Björn-Erik en tid i början av 1950-talet anställd på min farfars byggfirma Axel Eriksson & Co, innan han påbörjade sin Stockmann-karriär. Mina bröder och jag hade då farfars kontor som läxläsningssdepot i stan innan vi åkte hem till Sommaröarna för natten. Under den tiden lärde jag känna Björn-Erik, närmare bekanta blev vi långt senare i ESF:s projektvärld.

Vuoden 2001 vuosikirjasta:

Skogsbranden på Pentala 1955

Sommaren 1955 hände det sig att någon tömt het aska ur stugu-ugnen i skogen på berget i nordvästra Pentala. Askan tände fort eld på markgräset och så var skogsbranden ett faktum.

Någon upptäckte röken från branden och alarm till flere grannar och närboende utgick. Vinden var måttlig från nordväst – väst, så elden spred sig in mot Pentala.

Eldsläckningsfrivilliga strömmade till och sedan kom Sökö-Sommarö FBK brandkårsmanskap med brandslangar och pumpar. Som redskap hade folk med sig sägar, yxor m.m. Dels kapade man bort lågvegetation och dels slog man det brinnande gräset med våta kvistar tills brandslangarna blev dragna till eldhärden.

Vid en något oöverskattad dald, kallas "bilvägen", fick man till stånd genom att hugga ner en del träd en rätt öppen "gata", så branden kunde förhindras att gå vidare. Det var endast de Baltscheffskiska villorna som var i farozonen.

Det tillskyndade frivilliga eldsläckare roende från Sökö till brandstället. Deras roddbåt måste ha en nummerskiva i fören, får att vår gränsbevakning skulle veta vem som rörde sig på vattenområdet i gränazonen. Sovjetunionen hade vid fredsslutet 1944 hyrt Porkala-området på 50 år och Pentala, Lill-Pentala, Svartholmen och Bergholmen var gränsområde. På Esboviken fick man inte röra sig med båt.

När Lars Norman och Gunnar Fagerström börja-

Själva skogsbranden. Metsäpalon savusa kantautui Helsingin bussiasemalle saakka.

de sin roddtur från Staffans, var den kortaste vägen till Pentala på förbjudet vatten på Esboviken väster om de uppräknade öarna. Dessa två lyckades ändå ro till Pentala utan att vår gränsbevakning eller rysarna hann ingripa.

Sökö-Sommarö FBK rapporterade i sin körjournal:

"Skogsbrand på Pentala 01.08.1955 kl 13.15 - 02.08. kl 11.00. Cirka 4 hektar skog nedbrunnen. Med i utryckningen var Köklax FBK, Esbo FBK, Domsby FBK, Sökö-Sommarö FBK, Helsingfors brandverk samt Gränsjäger kompaniet. Branden hade börjat från utslängd glödande aska på holmens norra sida. Röklukt kändes till och med på bussstationen i Helsingfors. Brand- och släckningsarbetet leddes av brandchef Johannes Arvid Kaski."

Björn-Erik Björnström

▲ Roddbåt med nummerskylt 27. Neuvostoliiton suokrautua Porkkalansemen Pentala, Lill-Pentala, Svartholmen ja Bergholmen sijaitsevat raja-alueella. Rajavartioston piti tietää, kuka vesillä liikkoi, joten veneissä piti olla numerokyltit. Veneellä numero 27 tulittiin sammuttamaan paloa.

◀ Brandhärden där askan lagts. Pentalan palo 1955 syntyi alueelta, jolle oli heitetty kuumaa tobakka.

◀ Släckningslangarna drages. Paloletkaa vedetään. Paloa sammuttamassa oli väkeä neljästä vapaapalokunnasta, Helsingin palo-laitoksesta sekä rajajääkärikompaniasta.

Erik Boberg, 75, en personifiering av Sommaröarnas historia Christian Blom

Kom ihåg att sakta in på hastigheten då du kör längs Sävasunds- och Svart-holmsvägen, för bakom nästa kurva finns det en stor chans att en gammal man på cykel uppenbarar sig. Och det skulle inte vara första gången, faktum är att denne man, Erik Boberg, rört sig på de här vägarna under redan 75 år. Trots sin ålder är han ständigt på väg någonstans – nyss hade han besökt bokmässan och fått den estniska presidentens autograf i sin bok. Och ofta då Akademiska Bokhandels träffpunkt har besök av någon intressant författare är det antagligt att du kan skymta Erik bland publiken. Alltid med brinnande ögon och full av frågor och kunskapsbegär. Erik är fortfarande mycket aktiv också i Esbo Hembygds-förening – ordnas det något så ställer Erik upp, görs det utlandsresor så är Erik den förste som stiger på den gemensamma bussen.

Och sen, efteråt, återvänder han hem till Sommaröarna, tar sin cykel från buskaget vid Sävasundsvägens vägskäl och cyklar ned till sundet mellan Mankholmen och Svartholmen, där han alltid bott, nu i familjen Bobergs urgamla, lilla bastu, som fungerar som

ett slags sytningsbostad för honom. Tomten sålde han och hans syster Anita ut i tiden på de villkoren att han fick bli kvar och bo i bastun, kanske litet som en villavakt eller kattvakt för den bobergska tomtens nya ägare Lena Hemming-Aarnio. Bastun är inte många kvadratmeter stor. Han värmer den med en gammal vedspis och med ett elvärmeelement. Kylskåp har han inte. Inte heller rinnande vatten eller innetoalett. Hans gamla katt Pekka dog i 17 års ålder för inte så länge sedan. Erik har aldrig haft kattlucka i dörren, så Pekka fick lära sig att komma in via fönstret och under årens lopp lärde katten sig verkligen att genom att ringa på en ringklocka meddela om sin vilja att komma in. Året runt, i ur och skur, bor Erik i den lilla stugan, ibland åker han upp till Sökös servicehem för att duscha eller bada bastu, och sen bär det av igen, ut på nya kulturäventyr någonstans. Erik och hans syster Anita, som då levde ännu, presenterades också i Sommarö-Sällskapets årsbok årgång 2002. Men det finns kanske orsak att återkomma till Erik och till alla hans kopplingar till Sommaröarnas forntida liv. Och i den här artikeln kan vi gå litet djupare in på Eriks eget liv. System Anita dog 2005. En annan sak som också förändrats sedan artikeln från år 2002 publicerades är att farmor Idas hus nu rivits och Lena Hemming-Aarnio har låtit uppföra ett nytt vackert hus i trä på det gamla husets plats. Det nya huset är för övrigt byggt efter modell av det hus som Lenas make Heikki Aarnio med familj äger på Ryssjeholmen.

Erik föddes 1936 på Sommaröarna. Han gick i småskola på Sököudd (skolbyggnaden finns kvar ännu på granntomten till platsen där Vikingaborg tidigare låg). Senare gick han i skola på Drumsö, där mamma Elins släktingar bodde, sedermera i Bangatans folkskola och till sist några år i

Foto:
Christian Blom

svenska Norsen. Erik har ingen egentlig vidareutbildning, men bildning har han skaffat sig livet igenom och ännu i denna dag som nu är. Han hjälpte mamma Elin en tid med familjens yrkesfiske – pappa Evert dog redan 1941 under kriget.

Efter Eriks pappas tidiga död anställde familjen olika personer som hjälpfiskare för familjen. Eriks mamma innehade nämligen rättigheterna till själva fisket medan t.ex. grannfiskaren Sneitz från Lövö ägde en fiskarbåt, som användes. Också andra personer hjälpte familjen under årens lopp och om somrarna arbetade Erik själv med fisket också.

Erik arbetade också åtminstone under två somrar för en annan granne, herr Schlüter på Alholmen, som ägde bl.a. en plastfabrik, och som målare i Erik Lindroos firma och hela 22 år som lagerarbetare vid Varubodens central-lager. Senare igen som diversearbetare på några byggen och som skridskop-

lansskötare i Helsingfors – det jobbet fick han via grannen Christian Långström, som arbetade vid staden bl.a. i anslutning till stadens idrottsplan.

Erik minns väl vilka, som bodde på grannön Svartholmen förr i tiden. Öster om ångbåtsbryggan bodde skeppsredare Gustav Thordén (egentligen rikssvensk). Efter kriget inkvarterades familjen Wikström – bland annat Tor, Tuje (senare köpmannen vid Sommarö Lanthandel) och systemen Benita – i det thordénska huset, och där firade familjen Boberg också flera jular. Wikströms hade evakuerats från Degerby som ingick i Porkalarentecen efter kriget och de hade tagit korna med till Svartholmen, där de fick gå fria. Thordén hade räddat alla sina fartyg över till svenska sidan då finska staten efter kriget ämnade beslagta alla fartyg för att betala krigsskadeståndet med dem. Thordénska tomten övergick sedan i familjen Johnssons ägo.

På andra sidan, den västra, ångbåts-

bryggan bodde familjen Backman, pappan var chef för Väg och Vattenstyrelsen och ansvarade för bygget av Jorvasvägen på 1930-talet. Senrare övergick den i Helsingin KTK:s ägo och efter det köpte Lauri Tukiainen med familj tomten.

Det hus, som idag ägs av familjen Lindgren ägdes tidigare av ambassadör Helge von Knorring. Efter Lindgrens bodde familjen Ek och nere vid sundet mot Mankholmen bodde familjen Hansen (dansk som jobbade vid telegrafan). Tomten såldes till läkaren Alho vars ena son drunknade tillsammans med fyra andra pojkar under oklara omständigheter då deras segelbåt fick sjönöd på 1960-talet i sommarövattnen. Prästholmen ägdes av kapten Erik Kock.

Och ute mot havet kunde man från Bobergs tomt se ljusen i fönstren hos Lennart Björklöf på Stora Bodö, fiskare, snickare, villavakt, tidigare gårdskarl hos familjen Dittmar på Majvik, Bergö.

—
Fotografi från år 1889, taget på Mankholmen av J.A. Palmén. Palmén har rubricerat fotot Kalastaja Bobergin perhe Mankholm'illa likellä Bodötä v. 1889.

Personerna på fotot från höger till vänster (observera ordningen!): Erik Vilhelm f. 12.2.1836, d. 2.1.1903, hans hustru Elisabet f. Hurtig, f. 18.7.1837, d. 14.12.1909, deras blivande sonhustru Ida Karolina f. Kahlman på Lövä, f. 12.3.1877, d. 8.2.1968, deras son Karl-Vilhelm f. 12.5.1863, d. 1899. Karl-Vilhelm var Eriks farfar.

Furuholmen, som ligger nära, ägdes av Hjalmar Grönroos som ägde en känd mattbutik i Helsingfors. Lillbodö ägdes av släkten Palmén.

Och som det berättades i artikeln i årsboken från 2002 hade familjen Boberg släktingar på Pentala (på Pentala bodde Eriks faster, som var gift med Evert Pettersson, granne med Gurli Nyholm, som var Eriks gudmor och Pentalas sista åretom bosatta person), Drumsö (mammans släkt), Bockholmen (släktingar via mamman), Lövä (pappans släkt).

Det man slås av då man diskuterar med Erik är hur alla var släkt med alla på Sommaröarna, och i hela Helsingfors västra skärgård förr i tiden, och hur man hade "organiska" relationer med de nya sommargästerna, som flyttade till skärgården från och med sekelskiftet 1900. Och inte bara det: Eriks farfar Karl Vilhelm gifte sig med Ida Karolina från Lövä. Hon hade estniskt påbrå. Den estniska kolonin med fiskare hade kommit 1753 till Lövä, som på den tiden ägdes av prästgården i Esbo. Ida Karolina, dvs. Eriks farmor, hörde antagligen till ättlingarna efter de första inflyttarna från Estland. Hennes mor talade ännu estniska.

Så hos Erik Boberg strålar Eriks stora kulturella nyfikenhet idag samman med anor från fiskarlivet på Mankholmen sedan 1867 och t.o.m. med anor från de första estniska fisketorpskolonierna i Sommarövattnen från 1700-talet. Alltså: Då du kör bil längs Sävasunds- och Svartholmsvägen idag, minns hastighetsbegränsningen på 30 km/h, bakom följande krok kan vem som helst uppenbara sig, t.ex. en gammal man i regnrock, ledande sin cykel ner mot Mankholmen.

Vi publicerar i anslutning till den här artikeln också det kanske äldsta kända fotot, som tagits på Sommaröarna, och uttryckligen på Mankholmen och av familjen Boberg.

50 år sedan Dagnys tid Jan Eriksson

Det fanns på Sommaröarna en person som de flesta av oss som var tonåringar på femtiotalet, i något sammanhang kom att ha med att göra, men som av någon anledning inte just har nämnts i denna publikation annat än i förbigående. Dagny Staaf-Busch, eller för de flesta bara Dagny, hade ett finger med i mycket av det som försiggick på Svinö då.

Dagny var en inte helt okontroversiell person, och det fanns de som såg henne som rätt besvärlig, men hon var mycket energisk (eller beskäftig, om man så vill) och kan nog också krediteras för att ungdomarna hade annat att göra än bara hänga kring Enarmade Åmans kiosk. Innan alla som minns henne är försvunna, vill jag gärna skriva ner några minnen. Därvid kan jag inte sticka under stol med att endel inte var helt med på allt vad hon företog sig. Ännu efter så många år, har jag mött starka känslor bland dem som jag diskuterat hågkomsterna med. Mig var hon dock alltid hygglig mot (hur det nu kom sig), så jag försöker hålla mig balanserad.

Själv hörde jag kanske till de yngsta som stimmade bland ungdomarna i byn under Dagnys tid, och mina

minnen är förutom tämligen fragmentariska kanske inte heller helt korrekta på alla punkter, men alla har vi ju våra egna bilder av skeenden för länge sedan, och de behöver inte alltid stämma överens. De rent biografiska uppgifterna har jag fått av Dagnys yngre dotter Christel, och resten har jag träcklat ihop av egna hågkomster och vad jag snappat upp av vad äldre släktingar berättat.

Dagny Staaf föddes 1908. Hennes far, Carl Staaf från Malax var byggmästare och flyttade ofta i tjänsten, och vid tiderna för första världskriget och ryska revolutionen råkade mästern Staaf vara i tjänst på Krim, och familjen hade en äventyrlig färd därifrån åter till hemlandet.

Till Sommaröarna kom hon som vän till den äldsta sonen Juselius. De var en samling ungdomar som, vad jag förstod, många hade anknytning till Ateneum och andra kreativa studieinrättningar, och naturligtvis sommartid gärna besökte dem i sällskapet som hade ställen på landet. (Sommaröarna betraktades ju då definitivt som "lande", och familjen Juselius innehade Moisö gård.) Nångång under första halvan av trettiotalet gifte hon sig med den tyskbördiga affärsmannen Günther Busch från Berlin. De fick av Alfons Juselius köpa tomten invid Bosundsbron och byggde sig en stuga där, som mästern Staaf ritade för dem. Detta måste ha skett före broarna byggdes (1937, vill jag minnas), för en anekdot berättar att ett av deras lass med byggnadsmaterial kapsejsade med färjan vid Svinösund. Andra halvan av tomten såldes till familjen Cederholm, vars ättlingar fortfarande bebor tomten.

Dagny hade två döttrar från ett tidigare äktenskap och fick en tredje i

—
Porträtt av Dagny i trettioårsåldern, före perioden som beskrivs i artikeln
Foto: Christel Brunows familjarkiv

detta, men vid krigsslutet omkring 1946 skiljde de sig, och Dagny behövde en utkomst. I de bistra tiderna efter krigsslutet skrev hon en bok, *Kristidskriter och fjäderfän*, som var illustrerad av Tove Janssons mor, Signe Hammarsten-Jansson. Den handlade om hur man kunde hålla sig med nyttiga husdjur också i vardagsomgivning, för att dryga ut försörjningen. Den lär ha varit mycket informativ och praktisk. Själv höll hon sig bland annat med diverse fjäderfän plus några raggigare krabater, och lär ha haft god hand med djur, i sådan utsträckning att hon även kunde ge ett handtag alltid om någon vän eller granne hade problem med sina. Som ensamförsörjare hade hon ett snärj, och inkomster behövde krattas ihop där de fanns tillgängliga. Liksom då var vanligt på öarna hyrde hon många somrar ut huset medan hon själv flyttade med allt sitt bohag och den hemmavarande dottern till uthusen.

Jag minns själv inte alls de äldre döttrarna, men de föreföll att ha flyttat från orten vid rätt tidig ålder. Dagnys hem lär dock alltid ha varit öppet för både barnens och hennes egna vänner och frekventerats av många författare, konstnärer och skådespelare som senare blev kända i sina gebit. Dagny var till utbildningen pianolärare, men den enda som någonsin spelade på hennes piano var katten. Hon försörjde sig som freelance journalist, vilket hon också i allmänhet uppgav som sitt yrke, och senare drygade hon ut det som keramiker.

Hennes andra bok, *Ungdomsproblem och problemungdom*, som kom i början av sextiotalet, fick ett blandat mottagande. Dels engagerar hon sig starkt för att kommunala instanser och tillgängliga vuxna ska se till att det finns utrymmen där ungdomar kan samlas och bibringas sysselsättning, och dels att någon bör lyssna på vad

tonåringar kan ha att säga. Hon hade ingen formell utbildning i ämnet, men baserade sig på samtal med ungdomar hon kände. Dessa relaterade hon friserade och med fingerade namn. Hon använde sig dock av helt vanliga namn, och några råkade tanger barn i bekantskapskretsen, vilket gav upphov till misstolkningar. Jag har uppriktigt sagt inte själv läst någondera boken men baserar mig på fragment som jag hört om.

Dagny var, som sagt, en väldigt energisk, för att inte säga påstridig person, och i början av femtiotalet började hon på sin fritid verka för att åstadkomma sysselsättning för ungdomarna på öarna. Hon utverkade av Juselius arvingar att få använda ett hörn av åkern vid nuvarande Svinö simstrand till en sportplan. Området mellan åkern och stranden var impediment; min far ansåg att det under artonhundratalet varit en flada, en grund havsvik som han kallade Söklax, som gick nästan upp till vägen. Stranden var dyg och vassbevuxen, (där arrangerades dock redan då simskola varje sommar, i Folkhälsans regi, tror jag. En förrättning som jag bara minns som kall och otäck) och längre upp stod stora alar. Något oklart är huruvida hon fick ortens hantverkare att hjälpa med att röja området, eller Esbo socken, men efter ett tag fanns där i alla fall en liten plan med en höjdhoppställning och enkla fotbollsmål, och själv kom hon varje kväll med bollar och ribbor och vad som kunde behövas. Djungeltruman gick, och byns ungdomar började samlas där. (Vilket ju inte hindrade att man hängde vid kiosken en stund först...) Ibland spelades brännboll, ibland fyramål, var vi få så blev det "peffis", men alltid var det nånting på gång. Något år senare dök där upp en gammal utrangerad tågagn för regniga dagar. Jag har inte lyckats reda ut varifrån Dagny fick den, men några

pengar torde inte ha varit involverade, utom möjligen för transporten. Hon förhandlade med Esbo Idrottsförening, och fungerade sedan som nåt slags lokal filial till EIF, så det kan tänkas att de hade ett finger med i spelet. Märten Weurlander från Morby (som ju också var en mycket aktiv människa) har nämnts i sammanhanget. Tågagnen stod sedan i några år och lutade smått slarvigt, men vi hade tillstånd att hålla till där. Någon betrodd äldre ungdom kunde få ha hand om nyckeln, om Dagny själv hade förhinder. Den ena kupén röjdes från innehåll, så vi satt på bänkarna i den andra och spelade vevgrammofon, medan andra dansade i den röjda. Att golvet lutade gjorde dansen rätt intressant, men där lärde mig ändå en av de litet större flickorna (min svägerska sedermera) att dansa: "Det är bara att gå av och an i takt, och vända emellanåt när väggen kommer emot!" Desto mer avancerad har inte

min dans nånsin blivit, men jag har klarat mig med det. Efter några år ställdes vagnen på ett fundament, blev rak och målades prydligt, men då hade verksamheten redan falnat så smått. I det här sammanhanget bör framhållas att, även om tobaksröken visserligen stod tät i vagnen, så förekom där ingen alkohol, utom möjligen marginellt vid enstaka tillfällen. Trots detta fick Dagny ibland värja sig (och oss) från beskyllningar att vagnen uppmuntrade till "löst leverne".

Förhållandet till sportplanens grannar var ibland något ansträngt. På ena sidan verkade *Bergvik sommarhem för flickor* i huset som Donners sedan köpte. Flickorna ville gärna hänga på grinden för en skymt av spännande pojkar, och käftslängandet hettade till ibland. Pojkarna ville i sin tur gärna smyga in på området för en skymt av kvinnlig fågring emellanåt, och Dagny fick då och då medla i upprörda käns-

—
Foto från 1956 taget ungefär mitt på Sportplanen. Ynglingen på cykel är Leif Söderholm, och han befinner sig framför Bergviks norra grind. I bakgrunden syns vägen längs bortre kanten av åkern. Skulle någon till sportplanen med bil, (vilket var ovanligt) kördes via Svinöbacken. Bild: Jan Eriksson

lor. På andra sidan bodde en kolerisk äldre herre, (eller kanske "medelålders", men för oss: "Äldre") uppenbarligen som sommargäst, för man kunde aldrig vara säker på om han var hemma eller inte. Ingen visste vad han hette, han kallades bara för "Gubben". Då han var hemma brukade han ofta ställa sig och gräla på att vi förde oväsen, och där hjälpte ingen diplomati. An efter byggde han högre stängsel, men mycket polemiserande oss emellan förekom för att ibland välja ut en stackare som var tvungen att klättra över staketet för att hämta någon förflugen boll.

På vintrarna var vi något färre ungdomar i byn, men Dagny var inte överksam. Jag tror hon var den första som arrangerade skidtävlingar ute på öarna. (Den gamla hoppbacken i Kimlax stod ju på fastlandet) Starterna gick vid Skata vägsäl, och vi var pedagogiskt nog delade i så många åldersklasser, att så gott som alla fick pris. Jag har några stolta nysilverpokaler graverade med "II Pris" och "III Pris". Dagny övertalade mig att komma med upp till Bemböle i EIF's tävlingar, och arrangerade t.o.m. med en abonnerad buss för oss, en handfull grabbar, plus några från Sökö. ("Via Sökö smörgåsar <radbyte> med" stod det på lappen hon skickade hem). Där blev jag nittonde av nitton, med god marginal till den artonde.

Dagny lär också ha grundat en förening, som hade med uppfostran att göra, men hon blev tydligen inte länge verksam där. Som person torde hon ha varit tämligen svår att samarbeta med; hon var rätt auktoritär, och hade svårt att förstå att någon kunde anse att saker kunde skötas annorlunda än hon hade tänkt sig. Emellanåt ansågs hon blanda sig i saker som hon inte hade med att göra, och hennes envishet upplevde många som besvärlig, men hon lyckades också åstadkomma åtskilligt. Uppenbarligen hade hon lätt för att

välja sig favoriter och hackkycklingar, men i en incident då jag utan lov hade lånat en av de andra grabbarnas cykel och inte ställt tillbaka den på samma ställe, agerade hon med både takt och diskretion då hon redde ut det, fast jag trasslade in mig i en härva av halvsanningar. Hon lär också ha varit generös och snar att komma till assistans om hennes vänner hade svårigheter.

Dagnys fotavtryck på öarna lämnades under en förhållandevis kort men desto mer intensiv period. Vi var ändå ett antal ungdomar, både ordsbor och sommargäster, som i tomrummet efter att Vikingahem ("Vinckis") revs och innan Vikingaborg ("Vikis") etablerades som samlingspunkt, skulle ha varit ganska hemlösa om hon inte tagit oss under sina vingars skugga. Från tidigaste tonåren upp till skinnknutteåldern hade vi ett ställe att samlas, och utan Dagny skulle vi knappast ha blivit ett så sammansvetsat gäng. Egentligen blev det två-tre olika gäng med en viss överlappning, eftersom åldersspridningen var såpass bred.

Dagny flyttade bort ungefär 1961 och var verksam i Sverige som medarbetare i tidningen *Vi Föräldrar* till sin död 1972. Esbo kommun köpte åkern med ladan och sportplanen och badstranden och allt i början av sextioalet, och tågagnen försvann. Dagnys dotter Christel med make Gösta Brunow och barn bebodde sedan huset vid Bosund i över tjugo år tills de sålde det till familjen Haasmaa (som byggde till en våning, efter skisser som Bosse Österberg tidigare gjort upp) och flyttade till grönare ängar. De hade fått nog av den alltmer påträngande trafiken både i sundet utanför och längs vägen strax bredvid.

Hela livet i ett sund

Christian Blom

Det har idag förflutit över 60 år sedan vår familj köpte tomten Solsidan på Ramsö intill Ramsösund. Tomten gränsar i norr mot den idag så hårt trafikerade Sommarövägen och i öster mot Sävasundsvägen. Söder om oss har vi det en gång igenvuxna, men idag delvis åter uppmuddrade Ramsösundet, eller som det historiskt egentligen hette: Björksundet. Sundet öppnar sig i sydväst mot öppna havet i Byviken och österut slingrar det sig genom olika vikar, varav många helt utan namn, ut mot havet där också. Sträckningen mellan Sävasundsvägen och Torvbron vid Byviken har vuxit igen, delvis som en följd av landhöjningen men också för att Sävasundsvägens vägbank drogs över sundet utan bro redan innan andra världskriget. Det här sundet har kommit att få en nästan magisk betydelse i mitt liv: Här har jag simmat, åkt med skridskor och med skidor, byggt bryggor och kojor, kämpat mot den vildvuxna vassen, grävt och muddrat, följt med översvämningar och ett mycket rikt djurliv och idag t.o.m. drömmer jag regelbundet om vår strand intill sundet.

Vägbanken över sundet har gjort

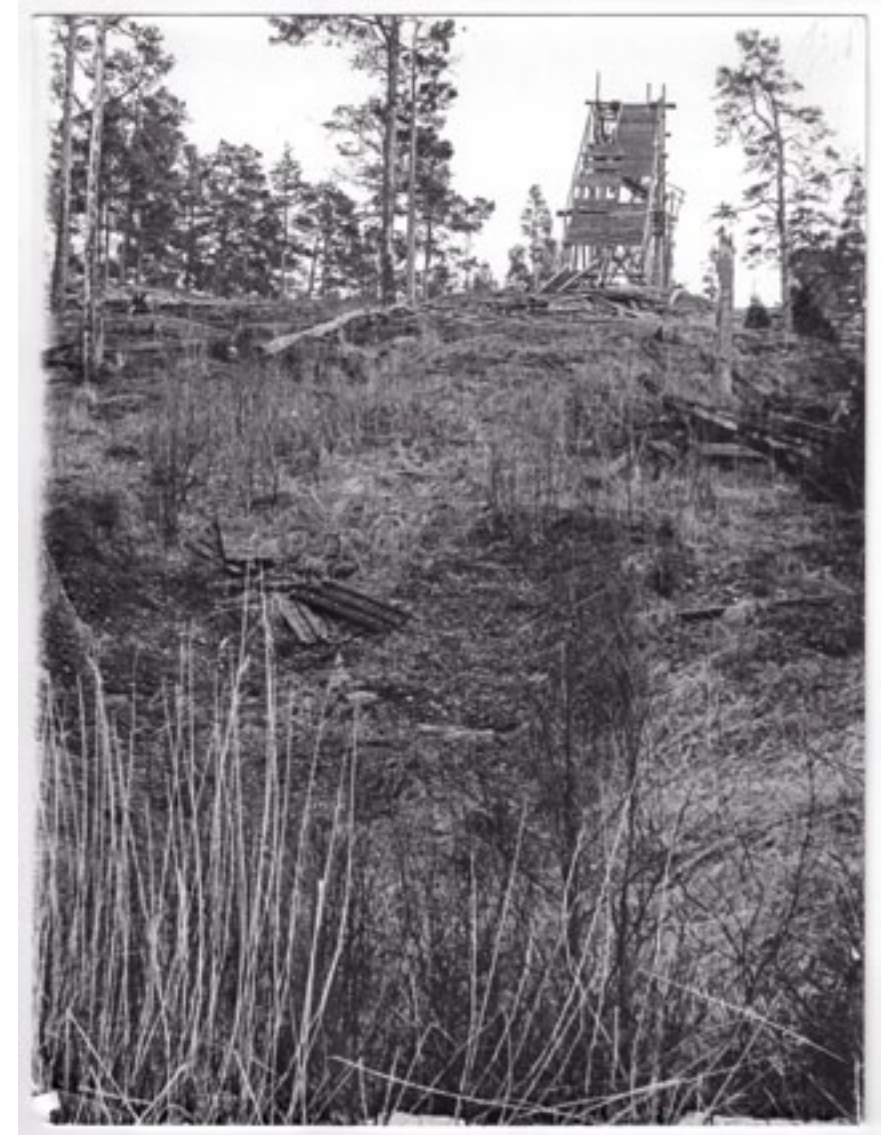
att vi alltid varit tvungna att skaffa bryggplats för våra båtar i Ramsösundsviken österom vår tomt. Under 1950- och början av 1960-talet arrenderade vi en strandtomt på norra sidan av viken av familjen Juselius. Där lät min pappa bygga ett båtskjul och en brygga. Och stranden grävdes djupare redan i början av 1950-talet. Arrendekontraktet sades upp och vi förlorade stranden – båtskjulet finns dock kvar ännu idag. Vi flyttade vår brygga till den motsatta stranden, marken ägdes av staden. Vikbotten var långgrund och bryggan, som stod på pålar var lång den med. Här höll vi våra båtar under 1960-talet och in på 70-talet. Under 1980-talet fick vi låna en strandplats av familjen Kuitinen på vikens norra sida och i slutet av 80-talet och början av 1990-talet arrenderade vi igen en strandstump på vikens sydsida av släkten Juselius, den här gången inklusive en liten bastubyggnad. Också där lät vi muddra stranden – men tomten såldes och vi stod igen strandlösa. Då beslöt vi att försöka dra havet fram till vår tomt. Vintern 1987 muddrade vi tillsammans med vår granne sundet vid vår tomt sydväst om Sävasundsvägen – en lång och ganska djup kanal uppstod. Staden ansåg att våra muddringsrättigheter inte var i ordning och lät väcka åtal mot oss. Processen pågick under några år men vi vann den: Rätten beslöt att det inte var olagligt att muddra och området där muddringen utfördes konstaterades vara oskiftat vattenområde. Området ingick alltså inte i det naturskyddsområde som staden i början av 1980-talet upprättat i Ramsösund på sträckan mellan Sävasundsvägen och Torvbron.

Men vi kom fortfarande inte ut till havet. Några år senare lät vi därför muddra upp vikbotten öster om Sävasundsvägesbanken på en sträcka av nästan 200 meter – tillsammans med våra andra grannar. Den här muddring-

—
Utsikten från
hoppbackstornet under
tävling på tidigt 60-tal.
Foto: Peter Blom

—
Ovan till vänster

Vår mahognybåt "Arken" med en 20 hästkrafters (grön modell) Johnsonmotor i Ramsösund vid vår brygga på sundets södra sida. Mitt emot syns vår första brygga från 1950-talet och vårt båthus från den tiden på familjen Juselius arrendemark (idag i fru Jutilas ägo).
Foto: Peter Blom, cirka 1962.

—
Nedan till vänster

Torvbron i en tidig upplaga strax före Byvikens mynning.
Foto: Christian Blom, 1981

—
Ovan till höger

Hoppbackens kvarvarande tornrester några år efter branden - redan öde.
Foto: Peter Blom, cirka 1969

en utfördes av Putte Sjöberg med hjälp av en såkallad sugmuddring – slammet sprutades upp på södra sidan av den nya kanalen och fördämdes och här uppstod en helt ny strandtyp. Här har vi nu kunnat hålla vår båt sedan början av 1990-talet, men båtplatsen ligger fortfarande på utsidan av vår tomt och dessutom oskyddad intill vägen. Följden har varit att våra utombordsmotorer flera gånger stulits. Kvar finns en enda möjlighet: Att ta bort Sävasundsvägens sandbank och låta bygga en bro över sundet. Det här processen inledde vi redan för 20 år sedan och vi kom så långt att rättigheterna att bygga bro egentligen erhöles av dåvarande Vattenstyrelsen. Men problemet var nu att sandbanken inte mera bara var en liten bygdeväg utan en hårt trafikerad gata i Esbo. Och det fanns ingen, som kunde finansiera projektet. Våra krafter har nu nästan tagit slut – men vi vet att det pågår en segsliten process från Sommarö-Sällskapetets sida som försöker få till stånd en slutgiltig uppmuddring av hela Ramsösundet och byggandet av en eller flera broar över sundet. Men under alla dessa decennier har jag lärt mig att älska sundet, såsom det nu är med sitt fantastiska växt, djur- och vattenliv, med havet som än stiger och än sjunker tillbaka igen. Och som hämtar saltvatten regelbundet till ”kanalen” vid vår tomt.

Det här var den historiska ramen för min berättelse om mitt liv i och kring det här sundet. Berättelsen är mycket subjektiv eftersom det här handlar om min egen upplevelse av saken.

Kvar finns två saker att försöka berätta om: Hur jag upplevde min barndom på 1950-talet på vår tomt och på Sommaröarna och sen det svårare: Vad mina ständigt återkommande drömmar om sundet egentligen handlar om.

I början av 1950-talet fanns redan

Sävasundsvägens vägbank här, men den var då mycket lägre och vid högvatten och storm var det vanligt att hela banken sköljdes bort – havet trängde sig fritt svallande ända in till vår tomt. Det kunde ta dagar, ibland veckor, innan man lyckades reparera vägen. Under den tiden lämnade Bergöborna snällt sina bilar på Ramsösidan och vadade över. Översvämningarna skapade aldrig några problem trots att lokalbefolkningen på Bergö var lika stor då som idag. Som barn flottade jag ofta över människor i sundet med min lilla jolle. Det var alltid ett litet äventyr och alla trivdes med den speciella situationen. Och på 50-talet var det stora skaror av människor, som kom från öarna och tog bussen från Sävasundsvägens och Sommarövägens korsning. 18.20-bussen om söndagarna blev ofta full redan vid oss och Tyllilä beställde genast in flera bussar för att kunna skjutsa alla passagerare till stan. Ibland väntade en reservbuss färdigt nedbackad på Sävasundsvägen. Den värsta vägsträckan längs Sommarövägen på den tiden var dock ”Vatuängen”, strax innan Sökö. Det var inte ovanligt att alla passagerare där kommenderades ut från bussen för att barfota skuffa fram bussen genom högvattnet på Vattuängsavsnittet.

Havets kraft fick vi uppleva ännu en gång vid den stora januariöversvämningen för några år sedan: Också då sköljde vågorna och högvattnet bort det mesta av sandbanken över Ramsösundet och ännu en gång hjälpte jag människor att ta sig över sundet – nu med cykel. Havet ville än en gång bevisa att området verkligen utgör vattenområde, inte land. Det känns därför i det närmaste kuriöst att staden idag planerar att höja vägbankens nivå till 2,6 meter över havet som en garanti mot vattnets nyckfullhet, i stället för att man äntligen skulle bygga en bro över sundet.

Jag fick min första egna båt, en ganska rundformad jolle, cirka 1956. Litet senare fick jag en 1,5 hästars utombordsmotor till den och jag körde i sunden innan jag hade fyllt 10. Båtens hastighet var kanske 2–3 knop, så jag hade tid att utforska vikbotten – blåsalg fanns inne i viken ännu då. Jag tog mig ända ut till Bredviken och till Svartholmsmyningen – i sundet före Bredviken låg den gamla Felsundsbron, eller resterna av den, ännu kvar och i sundet ut mot Svartholmen låg Hundrametersbron delvis ännu kvar. Vissa år byggdes den upp igen så man kunde vandra över från Svartholmen till Skatasidan. De gamla stock- och pålbroarna hade byggts i tiden av Sommaröbolaget – och de finns kvar ännu idag som nya planer i delgeneralplaneförslaget, eller kanske bara som något slags minnen. Min utombordsmotor strejkade ofta – på den tiden fick man inte motorservice någonstans – och då seglade jag hem över viken – med en pressenning uppspänd på en stång eller med årnornas hjälp i mitten av båten. Och jag lyssnade i ljudlösheten, där båt sakta drev fram, till det svaga porlandet och forsandet bakom akterspegeln.

Alla vintrar skinnade vi i Ramsösund – på den öppna viken eller i vassen i sundet intill oss. Vi tillbringade varje veckoslut i vår stuga och om vintrarna bodde fiskarparet Anna och Verner Holmström, från Kopplorna, i vår bastu. De fungerade som villavakter och höll stugans kokskamin varm hela tiden. Skridskobanan höll jag öppen ännu på 1970-talet och ibland på 1980-talet då jag var ute här med mina egna barn. Senare skinnade vi på kanalen som vi muddrat upp direkt vid tomten. Vattnet frös till is vanligen efter högvatten, vilket betydde att isen lade sig ganska högt i vassen. Senare drog sig vattnet bort under isen och under hela min barndom var jag ofta ute om nätterna på gården och

lyssnade på brak och knakandet från isen som frös till och skikt för skikt föll nedåt i vassen. Då isen föll nedåt bröts också den täta vassväxtligheten av och vassen låg därför vanligen platt i sundet om våren.

Min pappa jobbade inom skogssektorn, så vi hade alltid flakvis med bräder uppradade på gården. Jag fick bygga hur många kojor jag ville och 1956 eller 1957 donerade pappa bräderna till en hoppbacke, som byggdes längst inne i sundet, på Bergös nordsluttning, nära den nuvarande telemasten. Hoppbacken förstörades senare och föreningen SVIE upprätthöll här backhoppning och skidning – man började organisera Sommaröarnas skidspel – alltid samma veckoslut som Salpausselkäs skidspel i Lahtis. Tävlingarna pågick över tio år i sundet och som mest hade vi 300 deltagare i skidningen och backhoppningen. Jag och min bror blev givetvis backhoppare, liksom de flesta andra av Sommaröpojarna också. I tonåren drog jag elkabel från vår tomt till tävlingsplatsen och spelade skivor i sundet med min grammfon. Backen hade ingen belysning, men vi hoppade tills det var helt mörkt om kvällarna. Och började hoppa tidigt om morgnarna. Vi tävlingsturnerade i alla de andra hoppbackorna, som fanns i Svensk-Finland också: I Fiskars, Sibbo, Österbotten m.fl. platser. Jag fortsatte i Hertonas och i flera stora nationella hoppbackar. Backhoppningskulturen slutade i ett slag cirka 1967, då backen och servicestugan, som fanns intill i misstag brändes ner. Men underbacken fanns kvar och där firas fastlagsåkning än i dag – i ”hoppbacken” har jag hört att man kallar platsen.

Ofta skidade vi i sundet mot Byviken och försökte åka i den branta ”Himmelsbacken”, som låg intill det öppna vattenområdet Ögat, nära Torvbron. Eller så tog vi oss ända till Rovfågelsberget på Byviken södra

strand (det som idag kallas för Timmerviksberget av någon anledning). Vid det berget låg en liten grotta och farliga stup och hyllor i berget, där man kunde gömma sig eller sola sig om vårarna. Och på hemvägen plockade vi givetvis "cigarrer" ur vassen vid Ögat. Under hela 1950-, 60- och 70-talen upprätthöll vi tävlingsskispår i Ramsösundet och på Bergö. Senare flyttade skidspelen till åkrarna vid Skata vägskäl, först på Skatasidan, sedan på åkrarna kring "Ladan". Handelsmännen P-O Sjöberg och Tuje Wikström var de viktigaste bakgrundskrafterna bakom skidsporten – men hela befolkningen i byn var inblandad i backhoppningen och skidandet. Idag ligger sundet vanligtvis öde om vintrarna – ingen upprätthåller skidspår mer, däremot rör sig ungdomarna här idag och söker sig fortfarande till "Hoppbacken".

1958 rekommenderade vår trädgårdsmästare att vi skulle förgifta vassen, för att bli av med den. DDT eller något annat gift sprutades i vassen en sommar och min uppgift var att med min lådkamera dokumentera hur vassen gradvis dog. Jag har kvar de svartvita bilderna ännu: Vassen minskade i omfång litet under ett år, men följande sommar var den tillbaka i hela sin prakt igen.

Nära den nya Bergövägens bank över sundet finns de hemliga grävlingsgryten i slutningen på sundets sydsida. Det var magiskt att söka sig dit på tidiga 60-talet och följa med grävlingarnas och mårdhundarnas aktiviteter. Ännu idag finns gryten kvar och vissa år bebos de fortfarande.

Intill vår tomt, i sundet, fanns ett annat "öga", d.v.s. en plats där det inte växte vass utan där vattnet alltid var fritt. Den platsen finns egentligen kvar ännu, fast vår nya kanal muddrades rätt igenom platsen 1987. Dit vadade jag i smyg om somrarna i den skyhöga vassen och i 12-årsåldern byggde jag en brygga ut dit och en liten stuga på

bryggan. Mitt i vassen. Stuggolvet hade en öppning där jag kunde se vattnet undertill. Här låg jag och följde med fiskarnas och grodynglens liv och metade inne i stugan. Jag hade en petroleumlampa och en liten oljekamin där också. Och jag röjde litet vass längs stränderna och fantiserade om att en dag gräva upp sundet. Som min pappa också gjorde på 1950-talet och Sommaröbolagets grundare Alfons Juselius gjorde på 1910-talet. Vid högvatten kunde jag simma inne i stugan. Sundet var fyllt med grodor tidigare och därför också med huggormar. Varje gång man lyfte på en bräda eller en sten i vassen visste man att det låg en ihoprullad orm under den. Ormarna fångade vi och höll dem i ämbar eller burkar.

Det återstår att berätta om mina drömmar, som regelbundet ännu återkommer. I drömmen ser jag sundet framför vår tomt, vattnet är rätt djupt och nästan helt öppet, vassen slingrar sig på vissa områden som flikar, men man kan ta sig med båt genom sundet, såsom Anna och Verner berättade att man gjorde på 1920-talet. Sundet är ändå rätt skrämmande och spökligt, och fullt med ruvande faror. I drömmen ser jag vår strand och där finns hus och byggnader, som är ganska främmande – ett stort öppet skjul och ett hus med en hemlig vindsvåning, som jag i drömmen ofta går in i. Sävasundsvägen finns sällan med i drömmen. Däremot en brygga intill vår igenvuxna strand – men i drömmen är där sandbotten och öppet vatten. Åtskilliga gånger har jag i drömmarnas värld begett mig ut i sundet, via lustiga högvattentillstånd och spökliga månsken. Hoppbacken finns med – eller platsen där hoppbacken var. Och i drömmen är Bergölandet högt och där slingrar sig en bergväg och bakom vägen byggs det hus, stora hus. I min dagbok kompletterar jag landskapet alltid med skisser: Husen, sundet, farlederna, främmande

—
Hundrametersbron mellan Svartholmen och Skatan - till höger på bron Ralle Wikström, i mitten grannpojkarna Pentti Helsingius. Foto: cirka 1956 - foto familjen Helsingius

aktiviteter på Bergö, Majvik.

Och då jag vaknar går det en lång stund då jag inte minns om jag som 10-åring på riktigt ännu rör mig dold av vassen i sundet eller om det bara var en dröm. Jag är inne på mitt 64 år vid det här sundet – allt upprepar sig ännu: Jag ute i mörkret på kvällen, vinden i träden på Bergösidan. Månen, som stiger upp från Majvik och som rör sig trolskt upp mot trädtopparna där hoppbacken en gång låg. Och knäpandet i skogen: Har de andra pojkarna redan kommit till hoppbacken?

”Bergsrådet Bergroth i Esbo skären” Joan Edelmann

Det började med att jag lite förstrött bläddrade i Kaj-Peter Mattssons bok om villakulturen i Esbo skärgård, läste en bit här och en annan där, beundrade de gamla fotografierna, men ganska snart var jag ordentligt fast i berättelsen om Bergroth och hans släktingar och vänner. Boken, som bygger på omfattande och gedigen forskning, är nämligen inte bara en fascinerande skildring av vår villakultur, den öppnar sig och blir en myllrande rik exposé över den finländska industrialismens historia med rika inblickar i det nya finländska borgerskapets uppgång. Här beskrivs livfullt sällskapslivet med fester och samkväm men också Bergroths och hans gelikars glödande intresse för folkbildning och kultur. Vi är i sanning ljusår från kvartalsekonomins egoism och girighet när vi följer dessa meceners öden och verksamhet.

Kaj-Peter Mattsson köpte år 2005 den äldsta villan på Granholmen. Då hade han inte en aning om vem Bergroth var, ej heller kände han till Granholmens och Mataskärens historia. Men hans intresse vaknade och blev allt starkare. Det får vi läsare vara tacksamma för liksom för författarens vackra, rika svenska språk.

Kaj-Peter Mattsson intervjuas på bokmässan 2011 om boken *Bergsrådet Bergroth i Esbo skären*

Utdrag ur Kaj-Peter Mattssons bok ”Bergsrådet Bergroth i Esbo skären”

Varför köpte bergsrådet Bergroth Granholmen?

Det var ingen slump att Edvin Bergroth byggde två vackra sommarvillor i Esbo Skär. Perioden efter 1850-talet var i det autonoma Finlands historia en genomgripande brytningstid. Edvin hörde till den nya dynamiska samhällsklass som uppstod på 1800-talet. En bildad och välbärgad borgarklass framväxte i städerna i takt med industrialiseringen och med den kom en ny livsstil och nya ideal. Tsar Alexander I favoriserade också tanken på att skapa en bildad borgerlig klass och en kompetent tjänstemannakår. Tsaren bl.a. fördubblade anslagen till universitet. Adelsn ärvda privilegier avskaffades. I takt med näringsfriheten, den ökade handeln, industrialiseringen, hantverkeriets utveckling, universitetet tillväxt, skolväsendet utveckling och den tilltagande administrationen framväxte borgarklassen. Den bestod av affärs- och handelsmän, förvaltningens tjänstemän, ingenjörer, lärare, läkare, universitetspersonal, fabriker, grosshandlare och bankdirektörer. De ville skapa sin egen unika modell för ett harmoniskt och fulländat liv som de ville dela med sin familj och sina närmaste släktingar och vänner.

Ett mycket viktigt element i den modellen var flykten till landsbygden, till den friska skärgården och det salta havet. Det var orsaken till att Bergroth och de andra borgarnas under sommarmånaderna ville vistas i den hälsosamma och orörd naturen, borta från den trångboddade, smutsiga och ohygieniska staden. Strävan till skären möjliggjordes av de förbättrade kommunikationerna med ångfartyg, de ”*fashinobla steamers*”. Liberaliseringen av jordlagstiftningen år 1864 underlätade också försäljning och skifte av större fastigheter i skärgården.

Den orörda och primitiva naturen, särskilt havet och havsluften uppfattades ha en hälsobringande effekt på människorna. Naturen erbjöd möjlighet

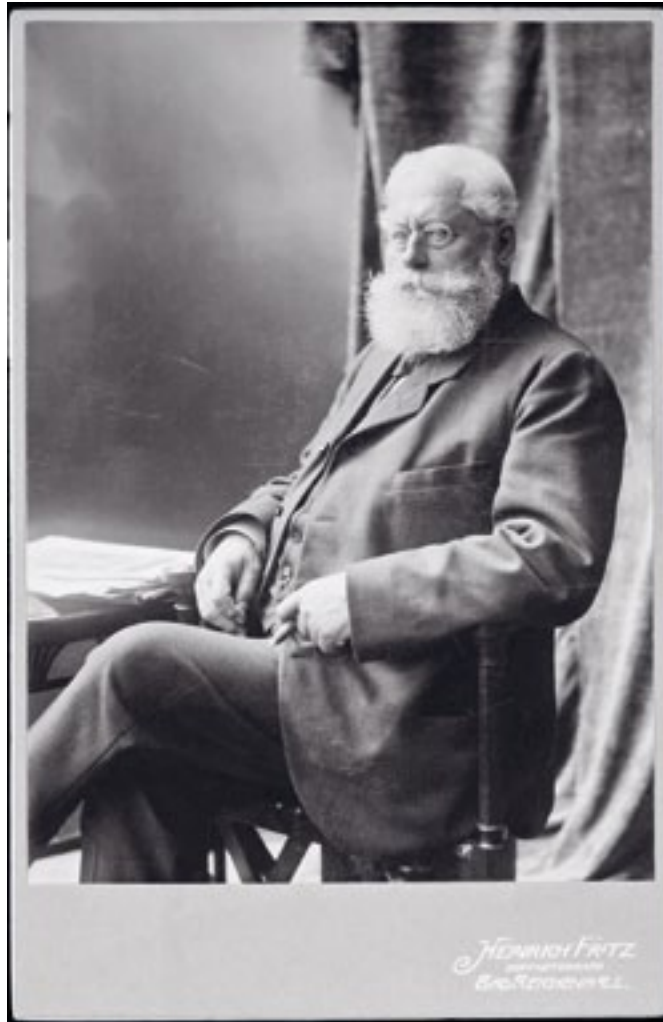
till upplevelser, rekreation, inspiration och avkoppling. Naturen och lantlivet förädlade människan och formade den tidens estetiska ideal och eftersträvarsvärda livsform. Dyrkan av naturen hade sina rötter i 1700-talets natursvärmeri, pastorala miljöer och i naturfilosofen Rousseaus tes om naturens ofördärvade renhet. Den ryska tsaren och hovet, adeln och borgarna var en annan närbelägen inspirationskälla. Den ryska överklassen byggde redan i början på 1800-talet de första villorna på Karelska näset, bl.a. i Terijoki. Tsarfamiljen lät t.ex. bygga en anspråkslös ”*fiskarvilla*” vid Langinkoski vid Imatra. Tsarfamiljen kryssade i den vackra och trygga finska skärgården. Här var tsaren i fred för attentat och bombkastare. Alexander III och hans gemål Maria Feodorova, samt drottning Olga av Grekland med en stor svit, bestående av tre lustjakter och två örlogsfartyg, gjorde en omskriven landstigning hos amiralen och geheimerådet Oskar von Kraemer och hans gemål Sophie (född Cedercreutz) på Villa Fridhem på Sökö Udd en sommardag i juni år 1889. Dessvärre var amiralen inte hemma just då, men amiralskan och drottning Olga, som var väninnor, fick sig en längre och ostörd samtalsstund. En vackert inhuggen inskrift i berget vid Fridhem är bevarat som minne efter besöket.

Sommarvillan var en viktig del av den bildade och förmögna borgarklassens kulturhistoria på 1800-talet. Den växte fram småningom, inte över en natt, men under flere årtionden, med start i slutet på 1700-talet. Villorna var borgerskapets senkomna svar på 1700- och 1800-talens herrgårdar, gods och säterier. Den tidens aristokrater; högadeln, de högre tjänstemännen och officerskårens elit levde på herrgårdarna sitt eget isolerade liv, med sina egna formella ritualer och med ett omfattande umgänges- och sällskapsliv jämlikar

emellan. Borgarnas anspråkslösare variant påminner mycket om högadelns livsform. I början på 1800-talets blev det därför på modet bland välsituerade stadsborgarna att till somrarna flytta ut till landet. I den österbottniska skärgården utanför Wasa, Gamla Karleby, Jakobstad och Nykarleby byggdes de första villorna och stugorna redan i slutet på 1700-talet. Borgarna i Åbo fortsatte modetrenden på 1850-talet. De byggde sina vackra "sommarnöjen" i natursköna Runsala utanför Åbo. Så småningom spred sig modeflugan till Helsingfors. De första villorna byggdes redan på 1830-talet i stadens utkanter, i Tölö, Hoplax och Mejlans. Den första villan i Esbo Skär byggdes 1866.

Helsingfors var på den tiden en anspråkslös liten stad med knappt 20000 innevånare, med bristfällig kommunalteknik, avsaknad av vattenledningar och kloaksystem och präglad av bristande hygien. Utedass var allmänt och de sanitära förhållandena bristfälliga. Brunnsvattnet var ofta nedsmutsat och ohälsosamt. Barndödligheten var hög, nästan katastrofal. Sjukdomar, lungshot, epidemier, tyfus drabbade innevånarna, nästan oberoende av klass och status. Stadens gator var dammiga och gropiga, hästskit överallt, kommunikationerna var dåliga. Vid mörkrets inbrott blev de oupplysta gatorna otrygga och oroliga. Horeri, superi och svineri förkom allmänt. Signaturen Dr Stilett skriver i sina minnen från 1870-talet i Helsingfors;

"På 70-talet fanns ej någon vattenledning så man kunde ej knorra likt Israels barn i öknen, som det göres nu om det ej rinner färdigt varmt vatten från väggen. Vattnet måste hämtas från brunnar, privata eller stadens. En av dessa, bäst ansedd, var Henriksbrunnen på gamla Studenthusplatsen just där gruppen "Tre Smeder" nu är uppställd. Där köade alltid en mängd kuskar med tunnor som fylldes i tur. Bebyggelsen var primitiv.

Vintermörkret ruvade över staden, ty de gamla lyktorna lyste minimalt. Snön låg hög på gatorna, bortfördes aldrig utan vårsolen fick smälta den där. Angående bebyggelsens primitivitet nämnes som exempel gården invid kejserliga palatset åt Mariegatan till, ett 2-vånings stenhus som inrymde ett stort häststallunderbostadsvåningarna! "Doften" från detta inpyrde hela fastigheten."

Alla, som bara hade möjlighet, ville bort från stadens elände under sommaren. Det förstärker man bra! Redaktören för tidningen Folkvännen skriver

—
Bergsrådet Edvin
Leonard Bergroth.
Bild Museiverket

avundsjukt;

"Och i sanning lyckliga är de familjefäder, som är i tillfälle att låta sin hustru och sina 'små' under sommarens varma dagar vistas i naturens hälsosamma sköte."

Villakulturen befäste så småningom sin ställning som den bildade borgarklassens eftersträvarvärda ideal. Ut till naturen tog man inte bara flyttlasset, utan även sina bildningssträvanden, traditioner och sitt sällskapsliv. De vackra sommarvillorna blev symbolen för borgarklassens nyvunna politiska och ekonomiska makt och förmögenhet. De blev konkreta landmärken i skärgården. Villornas höga torn och tinnar och sirliga trädekorationer manifesterade borgarnas personliga smak, preferenser, fantasi och förmögenhet. Tidens erkända arkitekter ritade ofta villorna och de byggdes av pålitliga byggmästare och yrkeskunniga snickare. Villorna blev ägarnas personliga smycken, som man var stolt över och som man också gärna ville visa upp för släkt och vänner. Dagens massproducerade dussin villor har knappast ens kommit i närheten av någon arkitekts ritbord.

Till grannar ville man gärna ha nära vänner, bekanta kolleger och kära släktingar. Bergroths närmaste granne var Alfred Kihlman på Rulludden. På Kalvholmen bodde igen bankdirektören Abel Landén. På Karlö bodde brandkårsbrodern Janne Söderström. Geitlinarna bodde på Tallholmen. Sällskapslivet blomstrade. Visiterna mellan stadsborna kunde under sommarmånaderna fortsätta utan avbrott under varmare, gemytligare och mindre otvungna former.

Vilka var då de karakteristiska dragen i den bildade borgarklassens liv? Självfallet var det viktigt för dem att skapa en förmögenhet, att förtjäna sekiner i affärlivet, industrin och handeln och att göra karriär inom tjänste-

mannakåren eller universitetsvärlden. Men inte enbart på dagens kortsiktiga och giriga kvartalsmässiga sätt. Vålgörenhet och ett socialt ansvar för de mindre bemedlade och sämre lottade i samhället var en självklar förpliktelse i den tidens vardag. Vålgörenheten byggde inte enbart på en ren kristlig filantropi. Den kompletterades med insikten att arbetarklassens sociala misär inte på sikt var förenlig med en stabil, fredlig och balanserad samhällsutveckling. Och fattigt folk fanns det mycket av på den tiden. Handeln, industriutvecklingen och kommersen förutsatte också en högre nivå på stadsproletariatets utbildning och yrkeskunnighet. Bättre löner och utbildning innebar också ökad köpkraft av de varor som kommersen förutsatte. Det var adelns och borgarnas fruar som med sina "fruntimmerföreningar" började den sociala vålgörenhetsverksamheten bland de mindre bemedlade. En kraftig satsning på utbildning och folkbildningen i form av folkskolor och folkhögskolor för alla klasser av medborgare inklusive allmogen och arbetarna, kom också starkt med i bilden.

Ett annat karakteristiskt drag var ambitionen att "civilisera" sig. Bildningen var en viktig beståndsdel av borgarnas diskreta och överlägsna charm. Idealen var en bred allmänbildning, hög moral, hyfsat beteende, gedigna språkkunskaper, musik, böcker, konstintressen, teater, etikett och bordsvanor, aktivt sällskapsliv och utlandsresor. Bildningen och kulturen vidareförädlades under somrarna i naturens sköte. Pianot var borgarklassens musikinstrument, som man tog med sig till sommarvillan. Och tog man inte pianot, tog man kanske ett mindre pianino av märket Bluther, Rönisch eller Westermayer. Eller så tog man med sig i flyttlasset ett amerikanskt harmonium, måhända inköpt hos Joh. Ingberg på Södra Esplanaden. Den

bildade borgaren ville vara beläst och berest. Absolut gehör var naturligtvis också en fördel.

Och varför ville man då flytta till Esbo Skär? Skären var naturligtvis närbelägna. De låg inom rimligt kort avstånd med ångbåten från Helsingfors. Det tog bara ett par tre timmar att komma ut till villan. Och kortare tid tog det åter in till arbetet, förutsatt att man hade medvind. Esbo skärgård var långt in på 1900-talet relativt obobodd. Skärgården var en orörd glesbygd, bara några fåtal torp och fiskarhemman glest utspridda här och där på de större holmarna. Men framför allt fanns där ett stort antal vackra, oboboda och natursköna holmar till vilka man behändigt och bekvämt kunde ta sig med ångbåten.

Sällskapslivet, trädgården och andlig odling

Hur fördrev då Edvin och Evelina och de andra villaägarna sina solskens- och regndagar i Esbo Skären? Sommarsäsongen inleddes naturligtvis med flyttningen av allt pick och pack med ångbåtarna. Under husmors övervakande uppsikt inleddes planeringen av vad allt som skulle tas med till villan redan många veckor innan. Hushållet inpackades omsorgsfullt i flyttlådor. De transporterades med hästskjuts eller med skottkärra längs den dammiga och gropiga Boulevarden ner till kajen i Sandviken eller Södra Kajen varifrån ångfartygen avgick.

Sommarvillorna var till en början dåligt utrustade och saknade ofta inredning. Därför tog man med i flyttlasset allt som behövdes under de

intensiva men korta sommarmånaderna; möblemang, kläder, kärl, husgeråd, sängkläder, böcker och linnet, och till och med pianot. Familjen återvände utvilad till staden i månadskiftet augusti/september när skolorna började. Underbara solskensminnen och sommarens skörd av stearinförseglade syltburkar och saftflaskor hade man med sig i returbagaget. Den stora iskylda jordkällaren på Granholmen var den perfekta förvaringsplatsen för de syltade bärprodukterna.

Herren i huset reste dagligen under sommaren med ångbåten till sitt arbete i staden. Tjänstemännens arbetstider var ju betydligt kortare än nuförtiden. De började klockan 10.00 och slutade klockan 14.00, inberäknat en lång lunch. Universitetets personal hade då som nu ledigt nästan hela sommaren. Bergroth och de andra herrarna kom eventuellt bara för veckosluten ut till villan. Kvällarna fördrev ”*gräsänklingen*” sannolikt i sin splendida ensamhet på något av den tidens legendariska utskänkingsställen; Societshuset, Kapellet, Kämp eller Brunshuset.

Villaägarna strävade till självförsörjning och naturahushållning. Våren inleddes med att plantera vad som planteras skulle. Det dagliga hushållet förutsatte småskaligt jordbruk med odling av nyttoväxter av många olika slag. Edvin och Evelina, var likt grannen Kihlman på Rulludden, intresserade av trädgårdsskötsel. Enligt samtida vittnen var Bergroths trädgård och omgivning välvårdad och välskött. Nyttoträdgården anlade man på holmens nordvästra sluttning ned mot stranden. Dit var man tvungen att forsla lassvis med näringsrik mylla från Kaitans. Professor Heikel på Kalvholmen var också tvungen att annonsera i tidningen om att få en leverans av matjord till sin holme med präm. I trädgården odlades grönsaker, baljväxter, bönor, arter po-

—
Den äldsta villan
på Granholmen.
Byggt 1872-73.
Ritad av Theodor
Höijer.

tatis, rovor, morötter, rödbetor, pumpor, lökar, gurka, rädisor, spenat och kryddväxter. I närheten planterades äppelträd, röda och svarta bärbuskar, krusbär och framförallt hallon.

Någon villaägare hade t.o.m. en mjölkko. Wilhelm Geitlins kossa fick lystra till smeknamnet ”*mormors sorgeko*” när hon i sin ensamhet försökte rymma simmande från Tallholmen. Hästkraft kunde man vid behov få låna av traktens torpare. Man hade höns, getter, får och grisar. Man jagade sjöfågel och säl. På Granholmen hade Bergroth också en ko och tidvis en häst, några får, höns och en gris. Holmens gårdskarl och tjänstefolket skötte om dem. Potatis och rovor odlades också på den lilla åkern bredvid ekonomibostaden. Det som man inte själv kunde odla inköptes från lokalbefolkningen eller beställdes från stadens leverantörer. Varorna kom dagligen med ångfartygen från staden. Mjölken

roddes ut till sommargästerna. De första egentliga ”*butiksbåtarna*” introducerades först i början på 1900-talet. Utbudet i butiksbåtarna blev med tiden mångsidigare i takt med sommargästernas önskemål och efterfråga. Den flytande närbutiken upphörde med sin verksamhet på 1980-talet.

Fru Evelina planterade olika trädgårds- och prydnadsväxter på holmen. De två yppiga rododendron vid den lilla villans husknut, den ståtliga Sibiriska ärtbusken och några Schersminbuskar, syrenerna och rosorna härstammar sannolikt från hennes tid. Ädelträd planterades mer eller mindre systematiskt; sibirisk gran, skogsalm (fridlyst), vanlig ek och bergkek (ovanlig), ask, pichtagran, silverpil samt ett sykomor-träd. Det vilda trädbeståndet bestod av; glas- och värtbjörk, gran, klippal, lönn, rönn, skogslind, tall och sälg. Dessutom fanns på Granholmen ett hundratal olika naturörter och risarter,

alltifrån Bergdunört till Ärenpris.

Fisken spelade självfallet en stor roll i mathushållningen i skärgården. Fiskevattnen kring Granholmen var rika på gädda, abborre, torsk, lake, strömming, braxen, ål och gös. År 1874 var ett gått år för braxenfiske. Över 600 stycken fångades då vid Sundsberget. Laxen var nog redan då en ganska sällsynt fisk i Esbos närheten. År 1890 noteras emellertid i tidningen att 10 laxar fångats i en ryssja vid Mankholmen och Bodö. Laxen vägde i snitt 1 lispund (ca 8,5 kilo). Visserligen hade man även tidigare fått lax i dessa vatten, men en liknande stor fångst hade man inte i mannaminne upplevat. Merparten sålde man på torget i staden. En mycket sällsynt fisk påträffades i närheten av Granholmen. Helsingfors Dagblad skrev sommaren 1876 att *"För några veckor sedan skall en stor fisk af okänt slag funnits uppkastad på stranden å Frisans i Esbo. Fisken som inom kort blef uppäten af kråkor, var sannolikt även en störfisk."* En annan vilseirrad stör hade nämligen fångats något tidigare ute vid Mickelskärr. Den hade sålts på Salutorget och välsmakande uppätits av livs- och levnadskonstnärerna på restaurang Kämp. Idag kan man inte ens fabulera en sådan fiskehistoria! Bergroth hade fiskerätt på södra sidan av Granholmen. Den omfattade enligt köpeavtalet även rätten till lakfiske, förutom under lektiden. Tjänstefolket och villavakten var ansvariga för fiskafånget. Om fiske lyckan inte stod dem bi fick man köpa fisk av de lokala fiskarna. De vindbitna fiskarna sålde naturligtvis gärna sina fångster till sommargästerna för några futtiga penni.

Herrskapet gjorde självfallet inte allt själv, långt därifrån. Herr- och damskapet koncentrerade sig i första hand på sällskapslivet och planeringen av de dagliga rutinerna med morgonmål, lunch, eftermiddagskaffe, kvällssupén

och på att bilda sig på det andliga planet med att läsa och musicera.

Herrskapet Bergroth tog dagligen en hälsosam eftermiddagsvandring längs den breda, stenprydda och sandade strandpromenaden. Den slingrade sig mellan skogsbrynet och strandlinjen från den mindre bryggan på holmens västra sida till ångbåtsbryggan och Fårholmen på den östra sidan. Till Fårholmen kom man över en välvd bro. Evelina och Edvin småpratade om ditt och datt under sin spatser-tur medan de insöp den hälsobringande havsluften. På eftermiddagarna småpysslade damerna i trädgården och ansade rosenbuskarna och njöt av den färggranna blomsterprakten.

Grovjobben och matlagningen delegerade man till medtagna tjänstehjon; hushållerskor, båtkarlar, trädgårdsmästare och tjänarinnor. De stod för den tunga markservicen till herrskapet. Eventuella guvernanter tog hand om barnen. Villavakten övervakade villorna under vintern. Granholmens inspektör – villavakten – bodde i ekonomibygnaden. Den bestod av två delar. I den främre delen bodde inspektorn och hans familj. Där fanns ett stort kök med en jättestor och värmande vedspis. Barnen bodde på vinden. Den bakre delen av ekonomibygnaden fungerade som uthus, utedass, lada, vedlager, fähus och förrådsutrymme.

Bergroths mångåriga trotjänarinna hette Mina Mattsdotter Eriksson. Hon inträdde i Bergroths tjänst redan år 1882, ett par år efter Fru Evelinas död. En av hennes uppgifter var att hjälpa med hushållet och serveringen såväl i staden som på Granholmen. Hon avgick efter 28 års tjänstgöring i mars 1910 och fick för sitt redbara och trogna arbete motta ett hederstecken och en liten summa pengar av Kejsarliga Finska Hushållssällskapet.

De två villorna på Granholmen har stora verandor, som vätter mot solen

och havet. Om solen var för gassande, regnet för ihållande eller vinden för byig fällde man ned markistyger som skydd. I verandans stolpar fanns krokar för markisgardinerna, vilka man kunde enkelt, allt efter behov, fälla ner eller rigga åt sidan. I rottingsstolarna avnjöt man kaffe med grädde eller the´ med den nedkylda genuina arrakspunschen. Damerna var klädda i långa dräkter och solhatt, medan herrarna var uppstyltade i kostym och hatt. Om barnen var snälla bjöds de på vinbärssaft och bulle. Och Edvins alla fyra barn vara naturligtvis väluppfostrade och snälla.

Sällskapslivet var självfallet intensivt. Sommargrannarna umgicks regelbundet med varandra. Släkten samlades till namns- och födelsedagar. Gäster från staden avlade kortare eller längre visiter. Den större villan på Granholmen var huvudsakligen reserverad för den egna kärnfamiljen. Den mindre villan fungerade som *"gästvilla"* för släkt och vännerna som kom på besök. Verandan var på dagarna det centrala umgängesstället. Här samlades man. Här var man samtidigt både ute och inne. Här satt herren i huset och drack sitt eftermiddagskaffe och bolmade på sin cigarr. Mor förberedde kvällsvarden med tjänstefolket. Villans vardagsrum – salen – var om kvällarna familjens samlingspunkt. Middagen åt man alltid inomhus i salen. Den serverades av jungfrun. På kvällen fick var och en syssla med det han eller hon var mest intresserad av. Husfrun broderade eller sydde i fotogenlampans fladdrande sken. Böcker lästes. Här umgicks man. Mången skrev prosa eller poesi, någon igen skrev brev eller rim och vers och någon tecknade med blyertspenna. Någon förkovrade sig i naturvetenskaperna genom att samla insekter och fjärilar. Någon samlade igen skärgårdens sällsynta växter som man pressade mellan läskpapper för skolans herbarium. Ungdomen lärde

sig de latinska namnen på växter och insekter. En kunskap som gick i graven med avskaffandet av herbarium-tvång- et. Synd. Man musicerade på kvällen och samlades kring pianot i salen. I bouppteckningen från Granholmen nämns också en nothylla. Sonen Gunnar spelade i musikinstitutets kommar-orkester och han övade sig säkert på Granholmen. Då musicerade man med klaveret. Man spelade olika kortspel och lade patiens. På sandstranden satt man i skugga av de täckta solstolarna och tjäralarnas täta lövtäcke. Det var då inte på modet att sola sig och bli brunbränd. Man måste ju skilja sig från den kroppsarbetande allmogebefolkningen.

Villorna kunde undantagsvis även användas under julen och påsken. Det förutsatte att villavakten uppvärmdde de kalla och fuktiga villorna några dagar tidigare. Då tog man sig till villorna skidande över fjärdarnas istäcken och höga snödrivor. På vintern skidade man och åkte skindskor och hästsläde.

YHDISTYKSILTÄ

**FRÅN
FÖRENINGARNA**

Purjehdusta 606-luokassa

Text
Finn Eriksson

ESF järjesti viime kesänä 606-luokan suomenmestaruuskilpailun ja syksyllä purjehduskurssit aikuisille aloittelijoille.

606-segling i Esbo Segelförenings regi. En spänd situation under tävlingarna om finskt mästerskap på Kytöfjärden i augusti.

Foto:
Pontus Klemetz

Vuxna nybörjare på kortkurs en stilla septemberväll. 606-segling bjuder på något för envar.

Foto: Göran Ekholm

Pentala-Herrö Sällskapets verksamhet 2010-2011

Text
Henrik Damström

Foto
Eero Nyberg

Föreningens grundande medlem, tidigare ordförande och mångårig styrelsemedlem Björn-Erik Björnström avled den 8.6.2011. Vi minns honom med tacksamhet och saknad.

Föreningens årsmöte hölls den 7.9.2011 på ESF.

Rolf Saxberg återvaldes enhälligt till ordförande för verksamhetsperioden 2011-2012. Juhana Heinonen, Lill-Pentala, invaldes som ny medlem av styrelsen för perioden 2011-2013.

Ordinarie styrelsemedlemmar är: Arne Baltscheffsky, *Pentala* (2010-2013), Henrik Damström, *Herrö* (2010-2013), Sebastian Koreneff, *Pentala* (2009-2012), Hans Köhler, *Pentala* (2009-2012), Carl Lindgren, *Pentala* (2010-2013), Erik Törnroos, *Halsholmen* (2009-2012).

Representanter för Pentala-Herrö sällskapet är styrelsemedlemmar i Sommarösällskapets och Oy Byviken Ab:s styrelser.

För tillfället har föreningen inget större projekt på gång.

Ett bra år för Canoa

Text

Mimma Ekblad,
ungdomsansvarig

Det lilla bruna skjulet vid Bosund, Pikkusyyli, har hyst kanoter i flera decennier. Då sundet gått upp om vårarna har paddlarna som drar av och an under bron varit ett lika säkert värtecken som änderna. I och med att promenadvägen byggdes i våras måste skjulet tyvärr rivas, trots Canoas protester och kreativa omplaceringsidéer. Plötsligt behövde tävlingskajakerna omplaceras. Nu är kansliet på Bredan ombyggt till kanotskjul och tävlings- och ungdomskajakerna har fått ett nytt hem.

Utfärdspaddlingen har vuxit explosionsartat under det nya millen-

niet. Canoa har i detta nu ett tjugotal kompetenta ledare på utfärdssidan och kursutbudet och utfärderna är mångsidiga. Juniorlaget är ungt men desto mer entusiastiskt. Canoas juniorer placerade sig som nästbästa förening både i ungdoms-FM för under 16-åringar och i Pihla-cup -serien. Kangasala var tyvärr en för svår nöt att knäcka i år också, även om vi var något närmare dem än i fjol.

I Nordiska Mästerskapen i Jönköping hade Canoa tre representanter i Finlands lag: Jacintha Damström i 21-årsklassen och Antti Laurikainen och Max Majander i 16-årsklassen. Jacintha tog silver på K1 -200m medan Anttis och Max bästa placering var i K2 -200m där de kom femte.

Måndagspaddlingarna var mycket populära även i år, och glädjande många unga förmågor vågade sig ut på tävlingsbanorna runt Finland. I ungdoms-FM bestod Canoas lag av hela 20 paddlare, varav 13 paddlade i den yngsta klassen, under 12-åringar. På 2500 m för 12-års pojkar var 6 av 11 deltagare från Canoa! Våra unga juniorer deltog tappert också i manskapstävlingarna trots att de paddlades i 16-årsklass. Nytt för i år var stafetten på 3*200m i 16-årsklass. Canoa tog, trots väldigt unga paddlare, medalj både i flick- och pojkklassen.

En bra paddlare behöver styrka, uthållighet och balans. I 12-årsklass måste man paddla med ungdomskajak men i 14-årsklass får man paddla tävlingskajak. Dagens tävlingskajaker är så ranka att det kräver flera års träning för att man ska hållas i dem. Många av våra paddlare flyttar upp i 14-årsklass nästa år så denna sommar tränade vi ivrigt på att hållas i tävlingskajak. Det simrades en hel del under försöken men mot slutet av sommaren började det gå riktigt bra. Jag ser fram emot en lika rolig säsong nästa år med ett lika ivrigt lag!

—
Max, Jacintha
(Luciakandidat i Hbl 2011) och **Antti**
från Canoa representerade Finland i Nordiska mästerskapen i paddling.
Foto
Jenni Walinen

Suomi Meloo -evenemanget

Text och foto

Jan Eriksson

I år stod Canoa för värdskapet i den nästsista etapphamnen för evenemanget Suomi Meloo. Den sjuttonde juni kom ett femtiotal kanoter till simstranden vid Hanikka, efter att ha paddlat i någon vecka från Åbo. Canoas utfärdspaddlare och några juniorpaddlarmammor ställde upp med en soppkanon längre upp i slutningen, och man fick breda sig ostsmörgåsar med kaffe eller saft till.

—
Efter någon timme med angenäm samvaro i paddlingens tecken fortsatte eskadern till slutpunkten, Klobben i Sökö, via Maren som i ett skede var fylld av kanoter från Poilax till Tallholmen.

Suomi Meloo
Suomi Meloo -kanoottiviestitapahtuman tarkoituksena on edistää retkimelontaa, tehdä tunnetuksi uusia melontareittejä sekä tavoittaa uusia harrastajia. Se on järjestetty vuosittain vuodesta 1985 lähtien. Vuoden 2011 Suomi Meloo -kanoottivistin reitti kulki Turusta Espooseen. Tapahtuman järjestäjä on Suomi Meloo ry, jonka muodostavat Suomen Kanoottiliitto ry ja Suomen Latu ry.

SViEn toimintaa vuonna 2011

Teksti

Sari Laava

Lasten hiihtokisat

Perinteiset lasten hiihtokilpailut pidettiin taas Ladanilla 20.3.2011 upeassa talvisäässä. Osanottajien määrä oli runsas ja ensimmäiset innokkaat kävivät rataa läpi jo ennen kisaa. Kisassa oli 2 sarjaa ikärajoittain, isot ja pienet. Riku Mikkonen oli aikaisempien vuosien tapaan tehnyt radan ”putislant-runt” tyyliin. Reitti saattoi olla hieman haastava osalle pienemmistä, joilla oli onneksi vanhempia apunaan.

Suuren urheilusuorituksen jälkeen urheilijoille ja katselijoille oli tarjolla kuumaa mehua. Osanottajat palkittiin lakupatukoilla.

Hiihtokilpailut järjestään myös 2012 maaliskuussa.

Pienten sarjan tulokset:

1. Pyry, 2. Anna, 3. Wilma, 4. Katarina,
5. Lina, 6. Milla, 7. Edith, 8. Elis,
9. Fanny, 10. Elias, 11. Nella, 12. Evert

Isompien sarjan tulokset:

1. Otto, 2. Henkka, 3. Matilda, 4. Ida,
5. Elina, 6. Anton, 7. Emil, 8. Akseli,
9. Alice

Suuret kiitokset muille järjestäjille; Riku, Kia, Kim, Andy, Anna ja Janne.

Kesäjuhlat

6.8. Ladanilla vietettiin perinteistä kesäjuhlaa. Ladan oli auki kirpputorina, jonne paikalliset olivat aiemmin tuoneet tavaroitaan kiertoon. Tavarat vaihtoivat ripeästi omistajaa. Ostosten lomassa ihmiset nauttivat buffetin antimista sekä musiikkinumeroista, jonka tarjosivat duo Robert Donner ja Toni Häppölä.

Halloween-naamiaiset ja pikkuleipurien ilta

Seurantalo Vikingaborgissa (Suvi-saarentie 8B) juhlittiin pikkunoitien ja hirviöiden parissa Halloween-naamiaisia 4.11. klo 19. Ohjelmassa oli kasvo-maalausten tekoa, hirviöherkkujen maistelua, tanssia ja piilosilla oloa.

Maanantaina 12.12. oli pikkuleipurien ilta. Lapset vanhempineen leipoivat ja koristelivat itse pipareita, jotka vietiin kotiin nautittavaksi.

Tulethan mukaan toimintaamme!

Skärgårdens Vänner i Esbo

Sari Laava, hallituksen jäsen

www.svie.fi ja [Facebook SVIE](https://www.facebook.com/SVIE)

**SOMMARÖ-
SEURA RY**

**SOMMARÖ-
SÄLLSKAPET RF**

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2010

Sommarö-Seura ry:n 38.toimintavuosi on ollut hallitukselle ja työryhmille työntäyteinen ja tapahtumarikas. Hallitus on toimintavuoden aikana kokoontunut kuusi kertaa.

Vuoden 2010 aikana saatiin 20 uutta jäsentä ja 14 poistettiin rekisteristä (omasta pyynnöstä tai kuolemantapausten johdosta), joten tämänhetkinen jäsenmäärä on 480.

Maisemallisesti näkyvin ja myös merkitykseltään iso asia asukkaille on ollut Suvisaarentien kevyen liikenteen väylän rakentaminen. Uudenmaan ELY-keskuksen tiedotteessa 15.9.2010 kerrottiin lyhyesti, että *"Espoon Suvisaaristossa, Suvisaarentielle (maantie 11329) välille Meri-Hanikka – Sävasundintie rakennetaan uusi kevyen liikenteen väylä, joka parantaa alueella olevan asutuksen kevyen liikenteen olosuhteita sekä liikenneturvallisuuksia."* Työt käynnistyivät syyskuun alussa ja kevyen liikenteen väylän viimeistelytyöt saadaan suunnitelmien mukaan valmiiksi kesäkuun 2011 aikana.

Kevyen liikenteen väylän rakentamiseen liittyy myös Uudenmaan ELY-keskuksen tieosaston Uudenmaan maamittausyksiköltä tilaama tietoimitus, jossa Suvisaarentie erotetaan kokonaisuudessaan omaksi kiinteistöksi. Tiekiinteistö siirtyy myöhemmin, tietoimituksen päätyttyä vuonna 2012, Espoon kaupungin omistukseen.

Sommarö-Seura ry:n ylimääräisessä kokouksessa 31.3.2010 käsiteltiin yhdistyksen hallituksen ehdotus yhdistyksen uusiksi säännöiksi, jotka yhdistyksen varsinaisessa vuosikokouksessa hyväk-

syttiin ja vahvistettiin. Sääntöuudistuksen tavoitteena oli saattaa yhdistyksen säännöt vastaamaan Patentti- ja Rekisterihallituksen laatimia mallisääntöjä, ja että sääntöihin olisi kirjattu kaikki keskeiset toimintaamme liittyvät asiat, kuten nyt lisätty kohta *"Yhdistys hoitaa ja vaalii ympäristöasioita, suorittaa ympäristön kunnostushankkeita ja osallistuu aktiivisesti ympäristö- ja luonnonsuojeluasioihin, kehittää ja vaalien alueen ominaispiirteitä."* Tämän kohdan tultua kirjatuksi sääntöihin, on viranomaisen ympäristöasioita käsitellessään ja

päättyessään kuultava meitä suvisaaristolaisia meitä koskevissa asioissa. Patentti- ja rekisterihallitus on vahvistanut säännöt kuluvan vuoden alussa.

Suvisaariston merialueen tilan tutkimuksessa vuodelta 2009 *"Suvisaariston rehevöityneen sisäsaariston ekologinen tila"*, esitetään ja suositellaan tehtäväksi Suvisaariston vesialueen kunnostussuunnitelma. Keväällä toukokuun lopulla tapahtuneen Espoon teknisen keskuksen vierailun *"Suvisaariston ympäri myötä-*

päivään" yhteydessä teki kaupungininsinööri Martti Tieaho meille ehdotuksen, että Sommarö-Seura tekisi heille luonnokset sekä Suvisaariston vesialueiden kunnostussuunnitelmaksi että Bergö-Ramsö suojelun alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaksi. Ne jätettiin kaupungin tekniselle yksikölle ja Espoon ympäristöyksikölle 2.9.2010

Espoon Suvisaariston meriveden laadun muutoksia ja rehevöitymisen astetta tarkasteltiin näkösyvyysmittausten avulla kesällä 2009 ja 2010. Vain

alueen asukkaiden aktiivinen osallistuminen mahdollisti nämä 29 kohteen mittaukset. Espoon ympäristökeskus on toimintasuunnitelmassaan esittänyt, että mittauksia jatketaan asukkaiden avustamana myös kesällä 2011.

Seura on osallistunut aktiivisesti alueen kaavahankkeisiin. Espoon kaupunkisuunnitteluyksikkö on laatimassa osayleiskaavaa Soukanniemi-Suvisaariston osayleiskaavassa vahvistamatta jääneille Lilla Bodön, Stora Bodön ja Bergön eteläosan alueille, sekä osalle Soukanniemen alueesta. Osayleiskaavalla mahdollistetaan näille alueille ympärivuotinen asuminen. Kaavasuunnitelma tulee nähtäville todennäköisesti kuluvan vuoden 2011 aikana.

Kaupunkisuunnitteluviraston kanssa on jatkettu neuvotteluja Soukanniemi-Suvisaariston vuonna 1988 vahvistetun osayleiskaavan tarkistamiseksi. Olemme esittäneet, että osayleiskaavan tarkistaminen suoritettaisiin noudattaen vahvistetussa Skataholmen-Svartholmen-Braskarna -osayleiskaavassa omaksuttuja periaatteita. Näin ollen asemakaavojen laatiminen Suvisaariston alueelle kävisi tarpeettomaksi. Kaupunkisuunnitteluyksikön aikataulusuunnitelmissa Soukanniemi-Suvisaariston osayleiskaava tulee tietojemme mukaan tarvetarkastelun kohteeksi vuonna 2013.

Seuran vuosittain tekemän vuosikirjan merkitys Sommarö-Seuran historian ja alueen tapahtumien tallentamisessa on hyvin merkittävä. Seura on julkaissut vuosikirjan joka vuosi seuran perustamisesta, vuonna 1972 lähtien. Ensimmäinen vuoden 1973 julkaisu oli kaksoisnumero 1972 – 1973. Tämän vuoden 2010 vuosikirja oli seuran historian 37. Päätoimittajana oli Hannele Markkula.

Seuran vuosikokous pidettiin 21.03.2010 Vikingaborgissa. Vuosikokous päätti pitää vuoden 2010 jäsenmaksun samansuuruisena kuin edellisenä vuotena eli 20 euron ensimmäiseltä perheenjäseneltä ja 10 euroa seuraavista.

Hallitukseen on toimintavuonna 2010 kuuluneet seuraavat henkilöt: **Es-ko Haasmaa** (*puheenj.*), **Niclas Jansson** (*varapuheenj.*), **Siv Matomaa** (*siht.*), **Lars Edelmann** (*kassanhoitaja ja jäsenrekisteri*), **Hannele Markkula** (*vuosikirja*) **Björn-Erik Björnström**, **Robert Castrén**, **Carl Johan Finell**, **Tommi Kempainen**, **Nils Lindholm**, **Eero Nyberg**, **Lauri Tukiainen** ja **Simon Winqvist**. Tilintarkastajiksi valittiin **Riitta Mäkinen-Ripatti** ja **Hannu Vänskä** ja varatilintarkastajiksi **Bo Lindgren** ja **Dorrit Tverin-Långström**.

Hallitus kiittää kaikkia Suvisaariston asukkaita aktiivisesta toimintaan osallistumisesta.

Sommarö-Seura ry, hallitus

TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2011

Toimintavuosi 2011 on seuran 39. toimintavuosi. Yhdistys hoitaa ja vaalii ympäristöasioita, suorittaa ympäristön kunnostushankkeita ja osallistuu aktiivisesti ympäristö- ja luonnonsuojeluasioihin, kehittäen ja vaalien alueen ominaispiirteitä. Keskeiset vuoden 2011 toimintakohteet liittyvät kaavoitukseen, ympäristöasioihin, Suvisaarentien kevyenliikenteen väylän rakentamiseen, sekä vuosikirjan 2011 kokoamiseen ja julkaisemiseen.

Seura osallistuu aktiivisesti alueen kaavahankkeisiin. Espoon kaupunkisuunnitteluyksikkö on laatimassa osayleiskaavaa Soukanniemi-Suvisaariston osayleiskaavassa vahvistamatta jääneille Lilla Bodön, Stora Bodön ja Bergön eteläosan alueille, sekä osalle Soukanniemen alueesta. Osayleiskaavalla mahdollistetaan näille alueille ympärivuotinen asuminen. Kaavasuunnitelma tulee nähtäville mahdollisesti jo kuluvaan vuoden 2011 aikana.

Kaupunkisuunnitteluviraston kanssa jatketaan neuvotteluja Soukanniemi-Suvisaariston vuonna 1988 vahvistetun osayleiskaavan tarkistamiseksi. Kun osayleiskaavan tarkistaminen suoritetaisiin noudattaen vahvistetussa Skataholmen–Svartholmen–Braskarna-osayleiskaavassa omaksuttuja periaatteita, asemakaavojen laatiminen Suvisaariston alueelle kävisi tarpeelliseksi. Kaupunkisuunnitteluyksikön aikataulusuunnitelmissa Soukanniemi – Suvisaariston osayleiskaava tulee tarvetarkastelun kohteeksi vuonna 2013.

Ympäristöasioissa Espoon Teknisen keskuksen ja Ympäristökeskuksen kanssa yhteistyössä laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma Bergö – Ramsö vanhojen metsien suojelualueelle, Sommarö-Seuran kesällä 2010 tekemän

ja tekniselle lautakunnalle luovutetun esityksen pohjalta.

Suvisaariston merialueen tilan tutkimuksessa ”*Suvisaariston rehevöityneen sisäsaariston ekologinen tila*”, esitetään ja suositellaan tehtäväksi Suvisaariston vesialueen kunnostussuunnitelma. Sommarö-Seura osallistuu kunnostussuunnitelman laadintaan kesällä 2010 seuran tekemän ja Tekniselle keskukselle luovutetun ehdotuksen pohjalta. Espoon Suvisaariston meriveden laadun muutoksia ja rehevöitymisen astetta tarkasteltiin näkösyvyysmittausten avulla kesällä 2009 ja 2010. Myös kesällä 2011 osallistutaan näiden mittausten suorittamiseen.

Kevyen liikenteen väylän toteutumista seurataan yhdistyksen toimesta. Pyritään vaikuttamaan siihen, että suvisaaristolaisen hyväksymän ja erittäin tarpeellisen kevyen liikenteen väylän syksyllä 2010 alkanut toteutus saadaan valmiiksi aikataulun mukaisesti alkukesään 2011 mennessä.

Yhteistyötä Espoon kaupungin eri viranomaisten kanssa jatketaan ja kutsutaan ainakin kaupunkisuunnitteluyksikön, ympäristöyksikön ja teknisen yksikön päättäviä virkamiehiä tutustumaan Suvisaariston alueeseen kulloinkin ajankoh- taisten hankkeiden tiimoilta aikaisempien vuosin tapaan.

Sommarö-Seura ry:n perinteinen vuosikirja vuodelta 2011 julkaistaan jälleen vuoden päätyttyä. Vuosikirjan merkitys Sommarö-Seuran historian ja alueen tapahtumien tallentamisessa on hyvin merkittävä. Sommarö-Seuran 40. juhla- vuoden kunniaksi tullaan vuoden 2012 vuosikirjassa julkaisemaan vuosikirjoista 1972–2011 kokoomateos, jossa on kustakin vuosikirjasta merkittävä tapahtuma tai kirjoitus Suvisaaristosta.

Sommarö-Seura ry, hallitus

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2010

Sommarö-Sällskapets 38. verksamhets- år har för styrelsen och arbetsgrupperna varit ett strapatsrikt och arbetsfyllt år. Styrelsen har sammanträtt 6 gånger under verksamhetsåret. Under året fick sällskapet 20 nya medlemmar och 14 ströks ur registret (på egen begäran eller genom dödsfall), vårt medlemsantal för detta år är 480.

Det mest synliga och också viktigaste projektet för Sommaröborna är lättrafikleden som byggs längs Sommarövägen. I Nylands ELY-centralens enkät den 15.9.2010 berättades i korthet I Esbo, på Sommarö, kommer en lättrafikled att byggas längs Sommarövägen (väg 11329) mellan Havs-Hanikka och Sävasunds vägskäl, lättrafikleden kommer att förbättra trafiksäkerheten och möjligheten att röra sig. Arbetena påbörjas i början av september och skall slutföras inom juni år 2011.

Till utbygget av lättrafikleden hör även den lantmateriförrättning som beställts an Nylands ELY-central var Sommarövägen i sin helhet skall avskiljas till egen fastighet. Vägfastigheten övergår efter det att vägförrättningen avslutats år 2012 till Esbo stads ägo.

På sällskapets extraordinarie möte den 31.3.2010 presenterades Sommarö-Sällskapets nya stadgar som styrelsen utarbetat, stadgarna godkändes och fastställdes på det ordinarie årsmötet. Motivet med förnyandet av stadgarna berodde på att föreningens gamla stadgar avvek från Patent - och registerstyrelsens normgivna modellstadgar och nu fick vi infört en del punkter som berör miljö - och naturskydd. Dessa

punkter är viktiga för föreningens verksamhet så som följande mening *”Yhdistys hoitaa ja vaalii ympäristöasioita, suorittaa ympäristön kunnostushankkeita ja osallistuu aktiivisesti ympäristö- ja luonnonsuojeluasioihin, kehittäen ja vaalien alueen ominaispiirteitä”* Då denna mening finns skriven i våra stadgar måste myndigheterna höra vår åsikt när de behandlar miljö- och naturskyddsärenden som berör Sommaröarna. Patent och registerstyrelsen har fastslagit de nya stadgarna våren 2011.

I undersökningen *”Suvisaariston rehevöityneen sisäsaariston ekologinen tila”* av Sommaröarnas havsområdets kondition från år 2009 föreslås och rekommenderas styrelsen att utarbetar en saneringsplan. I samband med Esbo stads tekniska centrals besök under rubriken

”Suvisaariston ympäri myötäpäivään” i slutet av maj våren 2010 föreslog stadsingenjören Martti Tieaho att Sommarö-Sällskapet skulle förbereda ett utkast till saneringsplan över Sommarö havsvattenområden och en skötsel - och nyttjandeplan över Bergö-Ramsö miljöskyddsområde. Dessa planeringsutkast inlämnades till stadens tekniska enhet och Esbo miljöenhet den 2.9.2010.

För att kunna följa med förändringarna av havsvattenkvaliteten på Sommarö har siktdjupsmätningar gjorts under somrarna 2009 och 2010. Endast med fastighetsägarnas aktiva hjälp har provtagning från 29 olika mätningpunkter kunnat förverkligas. Esbo miljöcentral har i sin verksam-

hetsplan föreslagit att mätningarna skall fortsätta även sommaren 2011 med hjälp av fastighetsägarna.

Sällskapet har aktivt deltagit i områdets planeprojekt. Esbo stadsplaneringsenhet håller på att göra delgeneralplan över Lilla Bodö, Stora Bodö, Bergös södra del och en del av Sököudd, alla de delar som inte fastställdes inom Sököudd-Sommarös delgeneralplan. Delgeneralplan över dessa områden möjliggör åretrunt boende. Planen torde komma till påseende under år 2011.

Vi har fortsatt förhandlingarna med stadsplaneringsämbetsverket över att den fastställda delgeneralplanen över Sököudd-Sommarö från år 1988 skall granskas. Vi har föreslagit att granskningen skall följa samma principer som den fastställda delgeneralplanen över Skataholm-Svartholm-Braskarna. På basen av detta är det onödigt att göra stadsplaner över Sommarö området. Enligt stadsplaneringsenheten kommer granskningen av Sököudd-Sommarö att bli aktuell först år 2013.

Sällskapets årsbok som utkommer varje år har stor betydelse för att samla Sommarö-Sällskapets historia och områdets händelser. Sällskapet har givit ut sin årsbok varje år sedan sällskapets grundande år 1972. Det första numret år 1973 var ett dubbelnummer för åren 1972-1973. Boken för år 2010 var sällskapets 37:de bok. Huvudredaktör var Hannele Markkula.

Sällskapets stadgeenliga årsmöte hölls den 21.3.2010 på Vikingaborg. Man beslöt att hålla medlemsavgiften för år 2010 likadan som föregående år, nämligen 20 euro för den första familjemedlemmen och 10 euro för de följande.

Till styrelsen har under verksam-

hetsåret 2010 hört följande personer:

Esko Haasmaa (*ordf.*), **Niclas Jansson** (*viceordf.*), **Siv Matomaa** (*sekr.*), **Lars Edelmann** (*kassör, medlemsreg.*), **Hannele Markkula** (*årsboken*), **Björn-Erik Björnström**, **Robert Castrén**, **Carl Johan Finell**, **Tommi Kemppainen**, **Nils Lindblom**, **Eero Nyberg**, **Simon Winqvist** och **Lauri Tukiainen**. Årsmötet valde till revisorer **Riitta Mäkinen-Ripatti** och **Hannu Vänskä** och till suppleanter **Bo Lindgren** och **Dorrit Tverin-Långström**.

Styrelsen tackar alla Sommaröbor för aktivt deltagande i verksamheten

Sommarö-Sällskapet rf, styrelsen

VERKSAMHETSPLAN FÖR ÅR 2011

År 2011 är sällskapets 39:de verksamhetsår. Föreningen sköter och värnar om miljöfrågor, utför miljösaneringsprojekt och deltar aktivt i miljö- och naturskyddsärenden för att bibehålla områdets karaktär. De viktigaste ärendena under detta år kommer att röra sig kring plane- och miljöfrågor, utbyggnad av Sommarävägens lättrafikled och att utgivandet av årsboken för år 2011.

Sällskapet kommer att aktivt delta i planefrågor. Esbos stadsplaneringsenhet har som mål att utarbeta en delgeneralplan för de delar på Sököudd – Sommaröområdet som blev utanför den fastställda delgeneralplanen. Ändringen i delgeneralplanen gäller för Lilla Bodö, Stora Bodö och Bergös södra del och en del av Sököudd. Genom delgeneralplanen kan man möjliggöra året runt boende på området. Planeförslaget kommer möjligen till påseende redan under år 2011.

Vi fortsätter förhandlingarna med stadsplaneringsämbetsverket för att få den fastslagna delgeneralplanen från år 1988 över Sököudd-Sommarö granskad. Om granskningen av delgeneralplanen kunde genomföras så att den baserar sig på den fastställda delgeneralplanen för Skataholm-Svartholm-Braskarna så skulle det vara onödigt att upprätta stadsplan för Sommarö. Enligt stadsplaneringsenhetens planerade tidtabell skulle granskningen av delgeneralplanen över Sököudd-Sommarö inte bli aktuell före år 2013.

Inom miljöfrågor samarbetar sällskapet tillsammans med Esbo tekniska central och miljöcentralen för att utarbeta ett skydds- och skötselprogram över Bergö-Ramsö områdets gamla skogar, arbetet baserar sig på den plan som Sommarö-Sällskapet lämnade till

tekniska nämnden sommaren 2010.

Inom undersökningen av havsområdenas tillstånd på Sommaröarna "Suvisaariston rehevöityneen sisäsaariston ekologinen tila" föreslås upprättandet av en skötsel- och saneringsplan. Sommarö-Sällskapet deltar i saneringplaneringen utgående från den plan som lämnades till tekniska centralen sommaren 2010. För att kunna följa med förändringarna av havsvattenkvaliteten på Sommarö har siktdjupsmätningar utförts under somrarna 2009 och 2010. Även sommaren 2011 kommer vi att delta i utförandet av dessa mätningar.

Sällskapet uppföljer utförandet av lättrafikleden. Vi försöker påverka att byggnadsarbetena på lättrafikleden som inleddes år 2010 kommer att slutföras inom den utsatta tidtabellen under försommaren 2011. Lättrafikleden är oerhört viktig för Sommaröborna.

Sommarö-Sällskapet kommer att fortsätta sitt samarbete med Esbo stads olika myndigheter och bjuda in beslutsfattande tjänstemän från stadsplaneringsenheten, miljöcentralen och tekniska enheter att så som tidigare år besöka och få kännedom om området och aktuella projekt.

Den traditionella årsboken för år 2011 kommer igen att ges ut efter årsskiftet. Årsboken har stor betydelse för Sommarö-Sällskapet som sammanfattande och lagrande länk över områdets historik och händelser. Till ära av Sommarö-Sällskapets 40:de jubileumsår kommer vi i den normala årsboken för 2012 publicera ett samlingsverk från årsböckerna 1972-2011, från varje bok samlas för Sommaröarna viktiga händelser eller skrivelser.

Sommarö-Sällskapet rf, styrelsen

Vuosikokouspöytäkirja

Årsmötets protokoll

Sääntömääräinen vuosikokous 20.3.2011 klo.16.00 Vikingaborgissa, Suvisaarentie 8 B, 02380 Espoo. Läsnä oli 23 kiinteistönomistajaa (nimiluettelo liitteenä)

Stadgeenligt årsmöte den 20.3.2011 kl.16.00 på Vikingaborg, Sommarövägen 8 B, 02380 Esbo. Närvarande var 23 fastighetsägare (namnförteckning bifogas)

12§/1 Puheenjohtaja Esko Haasmaa avasi kokouksen kahvitarjoilun jälkeen.

Mötet inleddes med kaffe och därefter öppnade ordförande Esko Haasmaa mötet.

12§/2 Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Niclas Jansson ja sihteeriksi Siv Matomaa. Pöytäkirjantarkastajiksi ja ääntenlaskijoiksi valittiin Carl Johan Finell ja Pentti Vanhala.

Till mötesordförande valdes Niclas Jansson och till sekreterare Siv Matomaa. Till protokolljusterare och rösträknare valdes Carl Johan Finell och Pentti Vanhala.

12§/3 Vuosikokous todettiin laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi vaikkakin ilmoitus seuran www-sivuille myöhästyi. Ilmoitus kokouksesta oli vuosikirjassa, Hufvudstadsbladetissa ja Länsiväylässä 13.3-11 sekä Sjöbergin kaupassa 13.3-11 lähtien.

Årsmötet konstaterades lagenligt sammankallat och beslutfört trots att annonsen blev försenad till föreningens www-sidor. Kallelse till årsmötet fanns i årsboken, i Hufvudstadsbladet och i Länsiväylä den 13.3-11 och i Sjöbergs butik fr.o.m. den 13.3-11.

12§/4 Käsitellään 12:ssä §:ssä määrätty asiat. Kokouksen työjärjestys hyväksyttiin

Behandlas de i 12 § stadgade ärendena
Mötets arbetsordning godkändes.

12§/5 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen hyväksyminen ja tilintarkastajien lausunto. Esko Haasmaa kertoi lyhyesti tilinpäätöksen ylijäämästä +5496,47€ mikä johtuu siitä että vuosikirjan laskutus siirtyy tälle vuodelle. Esko Haasmaa kertoi myös toimintakertomuksen kevyen liikenteen väylästä sen verran että siltojen muutostyöt valmistuvat myöhemmin.

Bokslutets och verksamhetsberättelsens godkännande och revisionsberättelsen. Esko Haasmaa berättade att bokslutets vinst på +5496,47€ beror på att årsbokens kostnader betalas först detta år. Esko Haasmaa kommenterade verksamhetsberättelsen med anknytning till lättrafikleden att broarnas reparationer slutförs senare.

Suvisaarentie luovutetaan Espoon kaupungin hallintaan vuoden 2012 lopussa.

Sommarövägens överlåtelse till Esbo stad sker i slutet av år 2012.

Esko Haasmaa kiitti vuosikirjan vastaavaa toimittajaa Hannele Markkulaa erinomaisesta vuosikirjasta.

Esko Haasmaa tackade årsbokens ansvariga redaktör Hannele Markkula för en utomordentlig årsbok.

Maisa Siirala kertoi että nykyisistä kevyen liikenteen väylä -nimestä tulee tulevaisuudessa kävelytie.

Maisa Siirala berättade att nuvarande benämningen lättrafikled försvinner och benämns i framtiden som gångväg.

Tilinpäätös ja toimintakertomus hyväksyttiin. Tilintarkastajien lausunto luettiin sekä suomeksi että ruotsiksi, lausunto vahvistettiin.

Bokslutet och verksamhetsberättelsen godkändes. Revisionsberättelsen lästes upp både på finska och svenska, berättelsen fastställdes.

12§/6 Vahvistettiin tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus hallitukselle.

Bokslutet fastställdes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet

12§/7 Toimintasuunnitelma, budjetti sekä liittymis- että jäsenmaksu vuodelle 2011.

Esko Haasmaa kertoi toimintasuunnitelmasta, merivesiraportista, kevyen liikenteen väylästä joka valmistuu tulevan kesänkuun aikana ja muista ajankohtaisista asioista. Vuosikokouksessa kysyttiin miksi Ramsionsalmen suunnittelusta ei mainittu toimintasuunnitelmassa. Haasmaa kertoi että asia on niin monimutkainen ja sitä vastustetaan voimakkaasti jonka johdosta se tarvitsee näin ollen vuosia lisäaikaa.

Verksamhetsplanen, budgeten, medlems- och inskrivningsavgiften för år 2011. Esko Haasmaa berättade om verksamhetsplanen, havsvattenrapporten, lättrafikleden som kommer att bli färdig under försommaren och andra aktuella ärenden. På årsmötet frågade man varför Ramsösund-planeringen inte nämns i verksamhetsberättelsen. Haasmaa svarade att ärendet är svårbehandlat och motsättningen är stor vilket gör att ärendet kommer att behöva många år tilläggstid.

Hallitukselle esitettiin pyyntö että se laatisi INFO-kirjeen jolla saisi hankittua uusia jäseniä.

Styrelsen mottog en önskan var den ombads att utarbeta ett INFO-brev för att få flere medlemmar.

Kevyen liikenteen työryhmä on luvannut järjestää jonkinlaisen juhlatilaisuuden kevyen liikenteen väylän luovutuksen yhteydessä.

Arbetsgruppen för lättrafikleden har lovat att ordna någon form av fest i samband med lättrafikledens överlåtelse.

Vuosikokous päätti pitää vuoden 2011 jäsenmaksun samansuuruisena kun viime vuonna eli 20 euroa ensimmäisestä perheenjäsenestä ja 10 euroa seuraavista, liittymismaksua seuralla ei ole. Yksi vuosikirja /perhe tällaisella maksutavalla.

Årsmötet beslöt att medlemsavgiften för år 2011 hålls som i fjol, alltså 20 euro för den första familjemedlemmen och 10 euro för de följande. Sällskapet har ingen inskrivnings-avgift. En årsbok / familj med detta betalningssätt.

Kunniapuheenjohtaja Pentti Vanhala ja Sommarö-Seuran uusi puheenjohtaja Niclas Jansson.
Kuva: Eero Nyberg

Puheenjohtaja Esko Haasmaa kiiteltiin kukkasin.
Kuva: Eero Nyberg

12§/8 Puheenjohtajan valinta

Sommarö-Seuran uudeksi puheenjohtajaksi vuodelle 2011 valittiin hallituksen ehdottamana Niclas Jansson, Esko Haasmaa ei asettunut enää ehdokkaaksi. Janssonin valinta oli yksimielinen.

Erovuoroisista jäsenistä Nils Lindblom, Simon Winqvist ja Siv Matomaa valittiin yksimielisesti uudelleen. Björn-Erik Björnström, Hannele Markkula ja CarlJohan Finell eivät asettuneet uudelleen ehdolle ja heidän tilalleen hallitus esitti Inka Finell, Riitta Ståhlberg, Folke Rosengård ja Ismo Hentulaa, uudet ehdokkaat valittiin yksimielisesti.

Val av ordförande

Till Sommarö-Sällskapets nya ordförande för år 2011 valdes på styrelsens förslag Niclas Jansson, Esko Haasmaa ställde inte upp för återval. Valet av Jansson var enhälligt.

Medlemmar i tur att avgå omvaldes Nils Lindblom, Simon Winqvist och Siv Matomaa enhälligt. Björn-Erik Björnström, Hannele Markkula och CarlJohan Finell ställde inte upp för återval och i deras ställe föreslog styrelsen Inka Finell, Riitta Ståhlberg, Folke Rosengård och Ismo Hentula, de föreslagna medlemmarna invaldes enhälligt.

Hallituksen kokoonpano / Styrelsens sammansättning

Niclas Jansson *Iso Lehtisaari/Stora Lövä*
PUHJOHT./ORDF.

Nils Lindblom *Soukanniemi/Sököudd*
UUD.VAL/OMVAL

Siv Matomaa *Sävasund*
UUD.VAL/OMVAL

Simon Winqvist *Ryssjeholmen*
UUD.VAL/OMVAL

Robert Castrén *Iso Bodö/Stora Bodö*

Lars Edelmänn *Moisio/Moisö*

Eero Nyberg *Pentalä*

Lauri Tukiainen *Svartholmen*

Tommi Kemppainen *Sävasund*

Inka Finell *Bergö*
UUSI/NYVAL

Riitta Ståhlberg *Ramsionsalmi/Ramsösund*
UUSI/NYVAL

Folke Rosengård *Bredviken*
UUSI/NYVAL

Ismo Hentula *Suinonmäki/Svinöbacken*

UUSI/NYVAL

12§/9 Toiminnantarkastajan valinta

Toiminnantarkastajiksi valittiin uudelleen Riitta Mäkinen-Ripatti ja Hannu Vänskä ja varamiehiksi Bo Lindgren ja Dorrit Tverin-Långström, valinta oli yksimielinen.

Val av verksamhetsgranskare

Till verksamhetsgranskare återvaldes Riitta Mäkinen-Ripatti och Hannu Vänskä, till supplanter Bo Lindgren och Dorrit Tverin-Långström, valet var enhälligt.

12§/10 Hallitus ehdotti vuosikokoukselle että Björn-Erik Björnström kutsuttaisiin Sommarö-seuran kunniajäseneksi ja Pentti Vanhalaa Sommarö-seuran kunniapuheenjohtajaksi, molemmat ehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

Styrelsen föreslog för årsmötet att Björn-Erik Björnström kallas till Sommarö-sällskapets hedersmedlem och Pentti Vanhala till Sommarö-sällskapets hedersordförande, båda förslagen godkändes enhälligt.

12§/11 Kokous päättyi klo 16.50

Mötet slutade kl 16.50

Pyynnöstä/Enligt uppdrag

Siv Matomaa
(siht./sekr.)

Pöytäkirjantarkastajat/Protokolljusterare

CarlJohan Finell
Pentti Vanhala

Sommarö-Seuran hallitus 2011**Sommarö-Sällskapets styrelse 2011**

Ylärivissä
vasemmalta
oikealle:

Lars Edelmänn,
Lauri Tukiainen,
Simon Winqvist,
Tommi Kemppainen,
Folke Rosengård,
Robert Castrén ja
Nils Lindblom.

Alarivissä
Riitta Ståhlberg,
Inka Finell,
Niclas Jansson,
Siv Matomaa ja
Eero Nyberg.

Kuvasta puuttuu
Ismo Hentula.

Kuva

Riitta Ståhlberg

Niclas Jansson

PUHEENJOHTAJA / ORDFÖRANDE
050 591 6999 / niclas.jansson@pohjola.fi

Siv Matomaa

SIHTEERI / SEKRETERARE
040 048 6107 / siv.matomaa@vtt.fi

Riitta Ståhlberg

VUOSIKIRJA / ÅRSBOKEN
040 537 7128 / riitta.stahlberg@gmail.com

Inka Finell

050 550 6251 / inka.finell@aalto.fi

Tommi Kemppainen

040 731 1173
tommi.kemppainen@helsinkicapital.fi

Folke Rosengård

040 802 1956 / folke.rosengard@nsn.com

Simon Winqvist

040 750 6003 / targa@paven.fi

Eero Nyberg

VARAPUHEENJOHTAJA / VICEORDFÖRANDE
040 041 4811 / eero.nyberg@kolumbus.fi

Lars Edelmänn

JÄSENREKISTERI / MEDLEMSREGISTER
040 063 7776 / lars.edelmänn@kolumbus.fi

Robert Castrén

040 085 4676
robert.castrén@UPM-kymmene.com

Ismo Hentula

040 833 8002 / ismo.hentula@procope.fi

Nils Lindblom

040 556 9090 / nils.lindblom@pp.inet.fi

Lauri Tukiainen

040 670 2701 / l.tukiainen@kolumbus.fi

www.sommaroseura.fi

www.sommarosallskapet.fi

PALVELU- HAKEMISTO

Eläinlääkäri- ja hyvinvointipalvelut

Eläinlääkäriasema Remedium

Friisiläntie 1, 02240 Espoo

p. 010 279 2100

www.remedium.fi

Kukkia arkeen ja juhlaan

Siskosten Kukka ja Lahja Ky

Yläkartanontie 28, 02360 Espoo

p. (09) 801 7709

Luotettavaa kotipalvelua

Suvisaariston alueella

T:mi Leena Ruotsalainen

p. 040 085 8804

Kotoinen koko perheen

Parturi-Kampaamo

Parturi-kampaamo Cuts'art

Solmukuja 2 LT 2, 02320 Espoo

p. (09) 881 1081

www.cutsart.fi

Sähköasennukset

EKN-Group Oy

Bergöntie 22, 02380 Espoo

p. 040 588 0189

www.ekn-group.fi

Kaikkea, mikä liittyy taiteeseen

Galleria Johan S.

Eteläranta 14, 00130 HELSINKI

p. 010 292 7720

www.galleriajohans.fi

OY FURUHOLMSUDD AB

VIITEYSVENESATAMA

WWW.FURUHOLM.FI

 WWW.KITEWING.COM

Ö-PARTNERS OY
AB
Säaristopalvelua - Skärgårdsservice

MICKE ENOKSSON 0500 749 634 / SIMON WINQVIST 040 750 6003
WWW.Ö-PARTNERS.FI

Lea Jakama Oy

Asuntokauppaa vuodesta 1987

Lea Jakama Oy Ikv (A) on toiminut Suvisaariston alueella 25 vuotta. Alueen asiantuntemuksemme on vankkaa ja valtaosa alueen kaupoista tehdäänkin välittäjiemme avustuksella.

Kysyntä Suvisaariston ja Soukanniemen osayleiskaava-alueella on ollut vakaata ja on kehittynyt hyvin maltillisesti. Kiinteistöjen hinnat ovat yksilöllisiä ja vaihtelevat erittäin voimakkaasti riippuen rannan läheisyydestä ja sen kunnosta, ilmansuunnasta sekä siitä sijaitseeko kiinteistö sisälahdella vai avomeren puolella.

Vuosittain myymme Suvisaaristossa kymmenisen kiinteistöä, ja viimeisen kuuden vuoden aikana yli 50 kiinteistöä. Teemme myös virallisia arviokirjoja perikunnille, yksistään Suvisaariston aluetta koskevia arviokirjoja olemme tehneet viimeisen kuuden vuoden aikana noin 50. Kun huomioidaan lisäksi tekemämme ns. suulliset arviot on tiedossamme reilusti yli sadan suvisaaristolaiskiinteistön hintaprofiilit.

Pistäydymme toimistoomme neuvottelemaan ammattitaitoisten välittäjiemme kanssa kiinteistö- ja asuntokaupoistasi. Meiltä löytyy tälläkin hetkellä asiakkaita jotka ovat kiinnostuneita Suvisaariston – Soukanniemen kiinteistöistä ja tonteista. Jos haluatte myydä kiinteistön hiljaisesti niin sekin onnistuu. Vi betjäna Er även på svenska.

Lea Jakama Oy Ikv (A)

Suvisaarentie 11, 02380 Espoo

Puistokatu 7 A, 00140 Helsinki

Puh.(09) 8676 555

info@leajakama.fi

www.leajakama.fi